

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה' (תשפ"א)

מאמרים נבחרים משכיות המדה, שווים לכל נפש מכוונים
ומרוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

תצוה - פורים

זהר המבואר
הכתר והקבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרו טלפי ברנה'

מבית אור לישרים

ירושלים - נהריה

שורשי החסידות נטועים באור הפורים

נשמת אור שבעת הימים מרן הבעש"ט זיע"א נתעלה עד לחכמה העליונה המתגלית במלואה בפורים, "להודיע" משם לכל המקוונים ש"זכרם לא יסוף מזרעם" ויהי מה, לאמור שאהבת הבורא לכל אחד מישראל נצחית ותמידית. וע"כ מתורתו ותורת תלמידיו הקי' תצמח גאולתנו ושמחת נפשנו, לעורר ולהאחיב את כל הבנים אל אביהם שבשמים.

לכך רואות עינינו שכל שאור החסידות מתרבה משנה לשנה, כך מתעלים ימי הפורים להיותם אבוקה של אור וגעגוע פנימי חזק יותר להידבק בבורא, כי שורשי החסידות נטועים באור הפורים.

אוצר פניני החסידות - פורים

מאמרים נבחרים ושמועות נאות בשורשי הפורים המכוננים ומרוממים את האדם לעולמות נעלים | מעשי צדיקים | ספיר והלום - הארה חסידיית ועובדין טבק |

תמונת תצוין באדיבות "אהלי צדיקים"

אור הגאולה לישרי לב

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

תצוה – פורים

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

מיום שנתגלה רבנו הבעש"ט ז"ל בעולם הוא
התחיל לגלות עבודת השמחה ביתר שאת וביתר עז,
כפי שקבל מפומא דרבו המבוקק אחיה השילני הנביא
שהיה מתגלה אליו תדיר, כמובא בספר הקדוש תולדות
יעקב יוסף פְּרֶשֶׁת בְּלָק וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: אַחִיָּה הַשִּׁילְנִי שֶׁקָּבַל
מִמּוֹשֶׁה רַבְּנוֹ ע"ה וְהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם וְאֶחָד מִבְּתֵי דִינוֹ
שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה וְהָיָה רַבּוֹ שֶׁל אֱלִיָּהוּ הַנְּבִיא וְרַבּוֹ שֶׁל
מוֹרֵי זֵלֶה"ה

(טהרת הקודש - מאמר טהרת המחשבה)

אוצר פניני החסידות - תצוה

- א פלא יועץ | שמחה של מצוה בעת ההפנה
- א אור המאיר | על ידי צשיית המצוות בדחילו ורחימו זוכה האדם ללבוש לנשמתו בעולם העליון
- א אגרא דכלה | הנהגה קדש הלמוד על ידי התבוננות בגדלות השם והתעוררות לאהבה ויִראָה
- ב חקי חיים | הנהגה קדש התפלה על ידי למוד התורה וניתנת צדקה
- ג פתוחי חותם | חשיבות שמירת הפה וביטול השתיקה
- ד בית ישראל | שמירה יתרה מלשון הרע הנורם לעבדות חמורות ולהתרחק מעל מלכות שמים
- ה קדשת היהודי | רק השומר פיו נחשב במדרגת אדם
- ה זכרון דברים | הטעם שאין מזכר שמו של משה רבנו בפרשה
- ה ארח לחיים | כפי שנאשי בני ישראל למלמדים את העם ודבי ה' פור נשפע עליהם ממרום
- ה פתוחי חותם | מי שהוא עניו ושומר הברית הקב"ה יתנה כתר בראשו
- ו אמת ליעקב | על האדם לדעת שבכל תנועה שעושה ביכלתו להכריע את כל העולם לכף זכות
- ו באר משה | פתית למאור ולא פתית למנחות' - על האדם להיות בהנהגה ונשפלות, אף חיליה לא לפל לעצבות ויאוש על ידי פך
- ז לקוטי שיחות | מים יין ושמן - שלושה דרגות בתורה, נגלה, רזין, רזון דרזון
- ח פתוחי חותם | כל פרושי התורה והחידושים נתנו למשה
- ח שפתי צדיק | הדקדוק בפתובים
- ט מי השלוח | באור נאה על עבודת כל אחד משבטים והשיכות לאבנו
- ט דגל מחנה אפרים | הפה והלב צריכים להיות שוים
- י מהרי"ד בעלזא | טעם נקלא להשמעת קול הפענמים
- יא אור לשמים | גם המספיק בעצת הציץ פאשר שב בתשובה זוכה להופעת האור ולהמשכת חסידים
- יא אמרי נעם | פורים מכפר כמו יום כפור | רקזו נקלא פסוק

אוצר פניני החסידות - פורים

- יב נדבת פי | בפורים יוכלה כל נשמה קטנה לעלות להיכל של צדיק מקלא ללא שום עכוב
- יב באהלי צדיקים | בפורים ביכלת כל אדם לצעק לקב"ה
- יב אמרי מ"י | מי ששקלו גדול מרזיש גם עתה אור הפורים על אף שהוא מכסה
- יג שגו יששכר | מנהגם של קדושי עלונים שהיו יושבים מרבית יום הפורים בהתבודדות ובכנה מרבה
- יג לקוטי תורה | התחלת האור של פסח הוא בפורים
- יג דברי יואל | ביום זה יש להגיע למדרגה להפיר את כל פחות השמאף לקנשה
- יג קדשת לוי | יתרויה אורה מלשוננו הבורגרת של בעל הקדשת לוי יע"א אודות שגב האורות הנעלים המתנוצצים בלב כל איש מישארל בעת קריאת המגלה
- יד בית אהרן | צדיקים וראים פמגלה כל מה שיתנה במשין השנה
- טו חתם סופר | העוסק בתורה בין מגלה דלילה למגלה דיום מבטח שהוא בן עולם הבא
- טו קדשת לוי | בכל פיות ופיות שאולים פסודיה יש לבון על שמחת קיום התורה והמצוות

אוצרות גאונים הדורות - תצוה

- טז תולדות אהרן | סעודת פורים - הנהגה ולבוש לאורות של כל השנה
- טז יקרח ניקמיו צדיק | כל השוטה בפורים פאלו התענה משבת לשבת
- טז שיחות מוהר"ן | רסודים ומחיאיות כף אפלו של יהודים פשוטים ממתיקים הדינים
- טז לקוטי שיחות | התמיהה וכי ממת מאכלות אסורות מגיע ענש כלה רח"ל
- יח שפע חיים | באור עניו מחלפי סעודתיהו
- יח תורת אהרן | בגלל פושמה למד לישאל את התורה, שכחו את למודם
- יח כסף צרוף | משה לא הציר לתת נדבה למשכן כי לא חטא בשבירת הלחות
- יח שבט יהודה | עדות רר מערבי שהשכינה שודה בישראל
- יט מקרא מפרש | הדלגת המטרה בחוץ קשרה בור
- יט וזאת ליהודה | הור המערכי הנה מעיד לעולם שהשכינה שודה בישראל
- כ חקמת שלמה | משה לא רצה שאהרן יעבי על אסור בקחתו את הקהנא
- כ מגלה צפונות | המתחרב לצדיק קונה שלמותו
- כא דרש משה | כפרת החשן על מעוט האמונה בהשגחת הבורא יתברך
- כא מקרי דרזיני | נקלת התפלות על ידי שמירת הלשון

אוצר פניני החסידות - פורים

- כא דברי אליהו | נשכבה אסתר על משה כחולה על ערש דני קדי שלא יטלוה
- כב יד יוסף | מבוכת העיר שושן האם מכרם אַחשוורוש געווד שכור
- כב מאוני צדיק | רוח הצלה ינמיד ליהודים מכת העמוד זכות של המנא רבי מאיר שלמד תורה מאחר
- כג מנחם ציון | צומו עליו ואל תאכלו קזות מצוה, ואל תשתו ארבע כוסות
- כג שיר מעון | פרוסום משלת תמו ונגזלת מרדכי בכל המדינות על ידי בני המן
- כג אורה ושמחה | נס קתיבת הגדה מרדכי על גנתו ותרש בספרי הזכרונות אף שלא כתבוה שם
- כה אהבת עולם | כתבו סופרי המלך אשר הגיד מרדכי על בגנתו או' תרש, והפריד הקב"ה תבת או'
- כו יערות דבש | ואלו לעבדים ולשפחות נמכרות הורשתי - כי אין אונאה לעבדים
- כו מעשי צדיקים
- כז יומא דהילולא
- כז ספרי ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה
- לג זוזר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת תצוה

מעלת ההכנה למצוה

פלא יועץ

רבי מרדכי דב מהורונסטייטפל זיע"א

שמחה של מצוה בעת ההכנה

שמעתי מגיסי הרה"ח ש'יחיה, שאמר בשם חתנו הקדוש מאיהעל זי"ע, שאצלו היה חזק מאד השמחה שבהתכנה להמצוה, ואמר דודאי כשאדם עושה איזה מצוה מוצא אחר כך חסרונות שלא עשאו פראוי בשלמות האהבה וטהרת המחשבה, אבל במה ששמח בזה שיזכהו הקדוש ברוך הוא לעשות ולקיים המצוה, בנה תהיה השמחה גדולה בקרבו לאין שעור, ומקנה להשם יתברך שיוכל להשלים המצוה כתקונו (סוכות – ענין ניסוך המים):

אור המאיר

רבי זאב וואלף מדייטומיר זיע"א

על ידי עשית המצוות ברחילו ורחימו זוכה האדם לכבוש לנשמתו בעולם העליון

מכל מעשה המצוה ותורה ותפלה שהאדם עושה ומסגל בעולם הזה, לערוך מלאכת מחשבות שחושב בפנימיות מחשבתו לזבוק לבו ברוממות עצם וקלתו יתברך, כמו כן עושה לבושין לנשמתו לאפדו ולתקנו בקשוטין נאים ובהירים.

והשכל נותן פי בודאי אינו דומה מי שעושה המצוה ברחילו ורחימו ומעשה חושב לרמו בעליון בעולמות עליונים, אשר לכלם יש להם מקום מוצא באורות עליונים, אזי הלבושים והקשוטין שמאפדין נשמתו ממצוה חושב ומחשבתו הטהורה והנקיה, המה גדולי הערוך רב בכמות, מאירים ומזהירים מהעולם ועד העולם.

לא כן מי שמעשהו בלא חכמה ותבונה כי אם מצות אנשים מלמדה, ומעשה אבות יעשו בנים בלי דחילו ורחימו והתעוררות הנפש, ידע נאמנה שרשמו לא נכר למעלה אפס מעט מן המעט, והכסיל הזה בחשף הולך ואין נגה לו, וערם ישוב שמה, ערם בלא מצוות, וערם בלי לבוש ממצוה חושב פנימיות מחשבתו.

ולזה בא התורה ללמד לאדם מוסר השכל, לדעת מה יעשה ישאל ומה יחשב בעשיות מצותיו, לעשותם בהתעוררות והתלבבות אל. וחשב אפדתו אשר עליו (כח ה) – כלומר זאת יחשב האדם תמיד, לבושין וקשוטין אשר עליו למעלה בעולמות עליונים, שמאפדין את נשמתו בכוונה לעולם עליון, הכל נעשה מעשה חושב פנימיות מחשבותיו בעת עשיות המצוה.

וזהו ממנו כמעשהו יהיה – כלומר ממנו ומעשהו דקא, שבו תלוי, אם מעשהו בהם ברחילו ורחימו והתעוררות גדול, ממילא נעשים לו לבושים יקרים ונאים, מאירים ביתרון אור על זולתו שמעשהו בעשיות המצוות רק מצות אנשים מלמדה, הנה בחושבו כזאת בודאי יראה ורעד יבא בו, ויאתז צדיק דרכו לעורר לבו בקרבו לאפוד נשמתו ביום אחריתו, אז טוב לו:

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדיינב זיע"א

הכנה קדם הלמוד על ידי התבוננות בגדלות השם והתעוררות לאהבה ויראה

ואתה תצוה את בני ישראל וכו' (כו ט). ויראה לי לפרש הפסוק בדרך דרש ונמו,

זך, הינו התורה שנקרא שמן זית פנודע מרז"ל, וכללותה הם כ"ו אותן, כללות כל דבורי התורה וצבודה מחיות קדשתו ברוך הוא.

רק בחינת הדעת לבדו לא יועיל תמיד להתלהבות הלב ביראה ואהבה, כאשר יקבל החמר התעבות פנ"ל. אף העצה היעוצה שיועיל פעלת הדעת לפעל בתורה אור, הוא כתיבת למאור, הינו שצריך לכתת את גופו במחשבה ויכפעל ממש, לשיוכל לקבל המאור של הדעת באור תורה בהתלהבות, להעלות נר תמיד בלי בטול ושכחה, והבין:

חקי חיים

רבי אברהם חיים משומרי אמונים זיע"א
הכנה קדם התפלה על ידי למוד התורה ונתינת
צדקה

פעמן זהב ורמון וגו' ונשמע קולו בבאו אל הקדש וגו' (כח לד-לה). נראה לפרש הפסוק על דרך המוסר שהפונה על התפלה, ועליה נאמר פעמן זהב ורמון, דהינו 'זהב' רמז על התורה פיודע, 'ורמון' רמז לקיום המצות וכמו שאמרו חז"ל (ברכות נד.) שאפלו ריקנים שבה מלאים מצות פרמון, והינו כי על ידי למוד התורה ונתינת צדקה קדם התפלה יהא נשמע קולו בבאו אל הקדש בשעת התפלה.

מנהג חסידי קדמאי להשכים קום לעסק בתורה
קדם התפלה | סגולת דף גמרא קדם התפלה

וכן היה נהוג אצל חסידים מקדמת דנא שהיו משפיעים באשמרת הבקר לעסק בתורה כמה שעות שהיא עקר ההכנה לתפלה ועל ידי זה מתעלית תפלתו, וכמאמר הרב הקדוש מהר"ש מפעלזא זיע"א בשם הרב הקדוש מלובלין זיע"א שלמוד דף גמרא קדם התפלה היא מסגלת להעלאת התפלה שכן גמרא נוטריקון ג' בריאל מ' ביאל ר' פאל א' וריאל, והם המלאכים הממנים להעלאת התפלה.

ידידע בחינת משה אדונינו הוא בחינת הדעת, הוא משפיע בחינת הדעת והתבוננות השכל לכל נשמות ישראל ההוגים בתורה לשמה.

ידבר זה יחייב לכל בן ישראל הנכנס תחת על התורה וצבודה, קדם שירצה לעין באיזה עיון בתורה, מתיב להתבונן ולעורר בדעתו גדלות השם ברוך הוא המצנה המצנה והלמוד התורה, ושפל מצבו נגד גדלות הבורא ברוך הוא, ויתעורר בלבו על ידי זה אהבת השם יתברך ויראתו, מה שאין בן בלא דעת נפש לא טוב.

אם אין ההתבוננות מעוררת אותו יזכר חטאתיו
יכנע וילמד ויתפלל בכל כחו

והנה לפעמים יעמיד האדם במחשבתו בכל זה, ואף על פי כן לא תפל עליו אימה ופחד בהתגלות ולא תתלהב נפשו באהבתו יתברך, והוא מחמת עכירת החמר אשר הטבע בו על ידי עסקו בשטותי העולם ותענוגיו.

והנה עצה היעוצה לזה ברעיא מהימנא אעא דלא סליק ביה נהורא מבטשין ליה, רצה לומר יתבונן בחטאיו ויהיה נבנה בעיניו נמאס על אשר חטא והעוה, ויתבונן איך הוא גרע מהבהמה, וגם יכתת את גופו בפעל ממש בסגופים כפי לחו, וגם ידבר תבת התורה והתפלה בכתת גופו הינו בכל לחו, ועל ידי כך תלהב לבו בירת שאת ויתר עז לעבודת היוצר ברוך הוא בלי הפסק.

באור הרמז הנ"ל בלשון הפסוק

ובזה נבוא אל באור הפסוק ברמז, ואתה, רצה לומר בחינתך בחינת הדעת, תצנה תחבר – מלשון צומא – את בני ישראל, רצה לומר תחבר בחינת הדעת שלך עם בני ישראל שיעוררו תמיד בחינת הדעת בגדלת הבורא קדם עסקם בתורה וצבודה.

ואחר כך וקחו אליה, רצה לומר אל בחינתך בחינת הדעת והתבוננות, יקחו שמן זית

רמז בדברי בעל הטורים

והנה כבעל הטורים כאן הסמיך את הפסוק 'ונשמע פתגם המלך' (אסתר א כא), ולפי דרכינו יש בזה רמז על התורה הקדושה, כי 'פתגם המלך' בגימטריא 'בתורה' עם האותיות, ועל ידי זה יהא נשמע קולו בבאו אל הקדש, שבזכות למוד התורה התקבל תפלתו:

מעלת שמירת הדבור

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

חשיבות שמירת הפה ומעלת השתיקה

ועשו את האפד זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה חשב. שתי כתפת חברת יהיה לו אל שני קצותיו וחבר. וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר (כח ו-ח).

אפשר לרמז הפסוקים האלה על הפה, דצריך האדם לשמרו שמירה גדולה, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לד יג-יד) 'מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב, נצר לשונך מרע וגו', הרי ראיה דחיי האדם תלויים בפיו.

וכן אמר שלמה המלך עליו השלום (קהלת ו ז) 'כל עמל האדם לפיהו'. וכל התכמים ראשונים ואחרונים, מזהירים ומזכירים על הפה, והתנא אמר (אבות פ"א מ"ז) לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, ועוד אמר (שם פ"ג מ"ג) סיג לתקמה שתיקה.

ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (כד הקמח ערך רשות ז) אם דבור כסף, שתיקה זהב. כי לא נברא האדם כי אם לעסק בתורה, ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא ט: ה) השח שיחת חלין עובר בעשה, שנאמר (דברים ו ז)

'ודברת בם' ולא בדברים בטלים. וכמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (חולין פט.) על פסוק (תהלים נח ב) 'האמנם אלם צדק תדברון', לא נברא האדם אלא להיות אלם, יכול אפלו בדברי תורה בן, תלמוד לומר 'צדק תדברון'.

חמשה מיני דבור

נמצינו למדין, הדברים בטלים אית בהו אסורא. ולשון הרע ונבלות הפה אפא ברת, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים יב ד) 'נכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדלות'. באמת, לשא ולתן הרשות בידי. ולהוכיח את העם ולדבר להם דברי מוסר מצוה בידי. וללמד ולהתפלל זהו עקר ביאת האדם לעולם.

שתיקה שנה זהב

זהו כונת הפסוק, ועשו את האפד, אפד גימטריא 'פה', וכא להזהיר שישמרו את הפה שמירה כראוי. והשמירה היא שירבה בשתיקה, וזהו שנאמר זהב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אם דבור כסף, שתיקה זהב.

רמז לחמשה מיני דבור

תכלת וארגמן, לרמז מה שכתבנו דברים שישתק בהם ודברים שינדבר בהם, והם רמוזים בראשי תבות ארגמן, אסור ר'שות ג'מר מ'צוה נ'כרת.

וזה פרושם: א'סור, הם דברים בטלים שאסור להתעסק בהם, שהרי כתוב 'ודברת בם' ולא בדברים בטלים, ואפא אסורא. ר'שות, הם דברי משא ומתן, שהרשות בידי לדבר בעסקי משא ומתן כדי להחיות את נפשו. ג'מר, הוא ללמד תורה. מ'צוה, הוא להוכיח לעם ולדבר דברי מוסר וכיוצא. נ'כרת, אם מדבר לשון הרע ונבלות הפה, ונכרת האיש ההוא. וזהו שאמר תכלת וארגמן, דהינו, תכלית הפה ועקרו הוא לשמור מה שרמוז בארגמן, וזהו מן האסור וישמר לקיים המתר.

וימחקרים זה בזה. וזהו שאמר שתי כתפות, אותיות 'תכפות', מלשון תכיפה שנקראת בלשון משנה תפירה. דהינו, יחשב שני קצות שפתיו כאלו תפורים וימחקרים זה בזה.

ישמר את פיו לשם שמים

וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר. בא לרמז דכל הקדשה והאזהרה שכתבנו שיתנהג בפיו, לא יהיה משפה ולחוצץ לשם יהרא כדי לרמות בני אדם, רק הכל יהיה תקוע בלבו ויעשה הכל לשם שמים.

וזהו שאמר וחשב אפדתו אשר עליו, דהינו, התחשבה אשר עליה תלוי הפה, צריך שתהיה טהורה וזכה, והיא שתכונן הפגנות שאמרנו בפה. וזהו כמעשהו, דהינו, כמעשה הפה מבחוצץ כף תהיה הפונה מבפנים, וכל עקר תקון הפה שזכרנו במחשבה תלוי, וזהו שאמר ממנו יהיה, וחסד והזמירם זהב תכלת וגו', דהינו, כל הפגנות שזכרנו בלב הם תלויים, וממנו נתקן הפה.

טעם שזכרנו הפה באפוד

ובא הרמז זה באפוד, אפשר לומר, דסבת זכית אהרן באפוד בשביל שהיה פיו, שהוא גימטריא 'אפד', קדוש, והיה רודף בו שלום ואוהב שלום, וכמו שנגאמר (מלאכי ב ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו':

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

שמירה יתרה מלשון הרע הגורם לעבדות חמורות ולהתרחק מעל מלכות שמים

ועשית את מעיל האפוד (כח לא). ברש"י שהאפוד נתן עליו לחגורה. איתא בגמרא שהמעיל מכפר על לשון הרע, ואיתא בגמרא (ב"ב כסה.) רבן כו' והכל באבק לשון הרע ונצרך שמירה יתרה, וזה הרמז שהאפוד

גם דברים המתרים צריך לדבר בעגנה

תולעת שני, בא לרמזו, דאף על פי שהתרגו לפה שני ענגנים, האחד לשא ולתן, והשני לעסק בדברי תורה, מפל מקום בעיניו שיהיו דבריו בעגנה ובשפלות, וזהו תולעת שני, שיהיה נמוף וענו כתולעת, ושני, אל תקרי 'שני' אלא 'שני', לרמזו שיהיה ענו בשני ענגנים אלה, במשא ובמתן ובדברי תורה, שאף בדברי תורה צריך עגנה ושפלות, כמו שנגאמר (קהלת ט י') 'דברי חכמים בנחת נשמעים'.

יזהר מלפגם בשמות הקדש הרמוזים בפה

ושש משזר, בא לרמזו, דמצינו הפה נקרא שלשה שמות: פה, לשון, שפה. וכל אחד מהם רמזו שתי פעמים בשמות הקדש, 'פה' גימטריא ס"ג וכ"ב אותיות. עוד, גימטריא 'פה' עם הכולל 'אלהים'. 'לשון' גימטריא 'שכינה' עם הכולל, ועוד, גימטריא 'אלהים' דיודי"ן ו'אלהים' פשוט. וכן 'שפה' גימטריא 'שכינה', ועוד, גימטריא 'אלהים' דיודי"ן ו'אלהים' פשוט. וכשיחשב האדם ששה השמות הקדש הרמוזים, ורעה תאחז אותו ויזהר מלפגם בשמות אלו.

וזהו שאמר ושש משזר, דהינו, ששה שמות הנזכרים יהיו משזרים וקשורים בלבד כדי שתשמר את פיה שלא תפגם בהם. וזהו שאמר מעשה חשב, דהינו, הדבר הזה תלוי במחשבתך, שתחשב בשמות האלה שלא תפגם. והנה משזר אותיות שם רז' ושם זר', דהינו, אם שמרת פיה כראוי אשריך וטוב לך, לפי ששם רז', הוא סוד הששה שמות הרמוזים. ואם לא שמרת פיה, דע ששם זר', הוא סמא"ל הוא יצר הרע, וקנה שם מקומו, ד'לפתח חטאת רבץ' (בראשית ד ז).

ירבה בשתיקה

שתי כתפת חכרת יהיה לו אל שני קצותיו וחבר, בא לרמזו דצריך להרבות בשתיקה יותר ויותר, ויחשב כאלו שפתיו תפורים

וְלֹא יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֶפֶוד (כח כח), חֹשֶׁן כְּנָגֵד הַלֵּב וְאֶפֶוד כְּנָגֵד הַפֶּה, פִּי וְלִבּוֹ שְׂוִין, וְזֶה הַפֶּה מְלֻשׁוֹן הָרַע, וְלִזָּה נִסְמָךְ צִיץ שֶׁלְמִדּוֹ בְּגִמְרָא (שבת יב.) שְׁלֵא יִסִּיחַ דַּעַת מִתְּפִלִּין קַל וְחִמְרָא מִצִּיץ, וְזֶה הַסְּמִיכוֹת שְׁלֵא לְהִנָּתֵק מֵעוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. וְיִבְשַׁבֵּת יֵשׁ הַשְּׁנַיִם כְּתָרִים וּבְחֹל הַתְּפִלִּין, וְזֶה וְנִשְׁמַע קִלּוֹ בְּבוֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ (כח לה), דב[ו]ר בְּקִדְשָׁה הַפֶּה מְלֻשׁוֹן הָרַע:

קִדְשַׁת הַיהוּדִי

רבי יעקב יצחק מפרשיסקא זי"ע א

רק השומר פיו נחשב במדרגת אדם

וְהָיָה פִּי רֹאשׁוֹ כְּתוֹכוֹ שֶׁפֶה יְהִיָּה לְפִיו סָבִיב (כח לב). הַיְהוּדִי ו"ל אָמַר דְּשִׁפָּה צָרִיף לְהִיּוֹת לְפִיו שְׁלֵא לְדַבֵּר מִה שְׂאִינוֹ נִצְרָף. וְעַל זֶה רָמְזוּ חו"ל (בתמיד כו), מִצְאוֹ נְעוּל בְּיָדוֹעַ שֵׁישׁ שָׁם אָדָם, מִצְאוֹ פְתוּחַ בְּיָדוֹעַ שְׂאִין שָׁם אָדָם, כְּשִׁפּוֹ נְעוּל סִימָן שֶׁהוּא אָדָם בְּמִדְרָגָה, וְלֹא כְּשִׁפּוֹ פְתוּחַ לְדַבֵּר הַרְבֵּה (פרדס יוסף תצוה כח אות לב).

נתן עליו לחגורה, אפד בגימטריא פה, שומר פיו וקלשנו שמר מצרות נפשו' (משלי כא כג).

וְאִיתָא לְשׁוֹן הָרַע מְבִיא לְהַעֲבֹרוֹת הַחֲמוּרוֹת בְּיוֹתֵר, 'שְׁתוּ בְּשָׁמַיִם פִּיהֶם' (תהלים עג ט), מִי גָרַם לָהֶם - לְשׁוֹנֵם שֶׁהֵלֵךְ בְּאַרְץ (ראה רמב"ם טומאת צרעת פט"ו ה"י), וְנִצְרָף קֶשֶׁר אֲמִיץ וְחִזָּק לְהַתְחַזֵּק בְּעַל מַלְכוּת שָׁמַיִם וְלֹא יִנָּתֵק מִמַּלְכוּת שָׁמַיִם. וְזֶה שֶׁפֶה יְהִיָּה לְפִיו כּו' לֹא יִקְרַע, שְׁלֵא יִנָּתֵק מֵעוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם.

וְעִנִּין לְשׁוֹן הָרַע מִתְּחִלָּה לֹא נִכְרַ וְאַחַר כֵּן נִעֲשֶׂה עֶבֶר וְשָׁנָה הַתֵּרָה לוֹ (יומא פו:), וְהַגִּיד כְּבוֹד קִדְשׁוֹת אֲבִי אֲדוֹנֵי ז"ל בְּשֵׁם הַרְמ"ע שֶׁלְשׁוֹן הַתֵּרָה לוֹ - שֶׁהַקֶּשֶׁר שֵׁישׁ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַבְיֵהֶם שְׁבַשְׁמַיִם מִתְרַפֶּה, וְזֶה הַתֵּרָה לוֹ. וְאִיתָא (שבת פח.) שֶׁמֶלֶאכִי שְׂרַת קֶשֶׁרוֹ שְׁנֵי כְּתָרִים וְאַחַר כֵּן נִתְפָּרְקוּ, וְהַגִּיד כְּבוֹד קִדְשׁוֹת אֲבִי אֲדוֹנֵי ז"ל שֶׁזֶה עִנִּין מִצּוֹת תְּפִלִּין, תְּפִלִּין שֶׁל יָד תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, קֶשֶׁר אֶחָד וְקֶשֶׁר שְׁנֵי נִעֲשֶׂה שֶׁל קִמָּא.

פְּרֻשַׁת תְּצַוֶּה

זְכוּן דְּבָרִים

רבי יצחק מוורקא זי"ע א

הטעם שאין מזכר שמו של משה רבנו בפרשה

שְׁמַעְתִּי מַחֲסִידִים יִשְׁיִשִׁים בְּשֵׁם הָרַב הַקְּדוֹשׁ כְּבוֹד קִדְשׁוֹת אִיתָן הַרְבֵּי הַזְּכוּן מוֹוֹרְקָא וְצַלְלִיָּה, מִה שְׁלֵא כְּתָבָה הַתּוֹרָה שֵׁם מֹשֶׁה בְּפְרֻשַׁת תְּצַוֶּה, כִּי לְאַחַר כָּל הַנְּסִים שֶׁעֲשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבְּנּוּ, יִצִּיאַת מִצְרַיִם, קְרִיעַת יַם סוּף, וְלְאַחַר קִבְּלַת הַתּוֹרָה, הָיָה נִעֲשֶׂה מֹשֶׁה רַבְּנּוּ כָּל כֵּן מְקוֹרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁלֵא הָיָה צָרִיף לְקַרֵּא לוֹ בְּשִׁמּוֹ רַק בְּלִשׁוֹן וְאַתָּה:

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליה שמן

אֵרַח לְחַיִּים

רבי אברהם חיים מזלוטשוב זי"ע א

כפי שראשי בני ישראל מלמדים את העם

דרכי ה' כך נשפע עליהם ממרום

וְאַתָּה תְּצַוֶּה וְכו', דִּידוֹעַ דְּרָאשֵׁי עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמְּדַרְיָכִים אֶת הָעַם וּמְלַמְּדִים אוֹתָם בְּדַרְכֵי ה' וּבְתוֹרַתוֹ הֵם מְקַבְּלִים יוֹתֵר מִהֵם, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ חו"ל וּמִתְּלִמְיָדֵי יוֹתֵר מִכָּלֶם, וְגַם בְּהַשְׁפַּעַת הַשָּׂכָל וְהַדַּעַת מֵאַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֵם מְקַבְּלִין כְּדֵי שְׂיֻכְלוּ לְהַשְׁפִּיעַ, וְהָרְאִיָּה עַל זֶה, שֶׁכָּל אוֹתָן הַשְּׁנַיִם שֶׁהֵיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְרָב בְּשִׁבִיל הַמְּרַגְּלִים הָיָה הַדְּבוּר נִפְרָשׁ מִמֹּשֶׁה.

זוה זך כתיבת למאור להעלת נר תמיד (כו כ)

אומר אני, כתיב 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז ח), ואיתא בגמרא (קידושין טז) לעולם יראה אדם עצמו כאלו חציו חיב וחציו נכאי וכו', רבי אלעזר ברבי שמעון אומר וכו' עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות עשה עברה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה.

צריך האדם לדעת שבכל תנועה שעושה, כגון פשמיגביה ורגלו, בכחו להגביה על ידי זה את כל העולם, וכן על ידי הזזת ידו, בכחו להזיז כל העולם, ואף פשמינענע עפעפי עיניו, בכחו לנענע על ידי זה כל העולם כלו.

וזהו פרוש הגמרא 'עשה מצוה', רצה לומר שעשה ותקן הגשמיית על ידי מצוה, הינו שמצוה ומחבר עצמו להשם יתברך, ועושה עשיה זו לשמו יתברך, אז הוא מכריע את כל העולם לכף זכות, אבל פשעושה איהו מעשה שאינו לשמו יתברך, זוהי עברה ומכריע כל העולם לכף חובה.

באור הכתוב על דרך הנל

וזה שאמר הכתוב, ואתה, זה משה שהוא בחינת הדעת, תצוה, פרוש כל העשיות שאתה עושה, תצוה ותחבר את בני ישראל, הינו שתדע שכל עשיה שאתה עושה אתה גורם פעלה בכללות בני ישראל ובכל העולם כלו.

ויקחו אליה, פרוש שיהיה להם אמונה בך. שמן זית זה כתיב למאור, הינו שצריכין להיות כתיב ונשבר. למאור, לבוא לזה האור, לעשות כל העשיות רק לשם שמים, ואז להעלת נר תמיד, נר' הוא ראשי תבות נפש רוח, שיש בכחו להעלות בחינת נפש רוח, בחינת נר תמיד, רצה לומר פשהוא בבחינת שויתי ה' לנגדי תמיד, יש לו זה הכח:

וזה שאמר ואתה תצוה את בני ישראל, לשון צותא תדא, כלומר תחבר אותך עם בני ישראל ללמדם ולהדריכם, ויקחו אליך שמן זית זה, רצה לומר שהם יקחו וימשיכו אליך שמן זית זה - חכמה ונתורה:

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

מי שהוא עניו ושומר הברית הקב"ה יהיה כתר בראשו

שמן זית זה ראשי תבות גימטריא 'שדי', זה כתיב למאור סופי תבות 'כתר'. לרמז מה שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין יא:א) על פסוק (ישעיה כח ה) 'ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה', יכול לכל, תלמוד לומר (ס) 'לשאר עמו', למי שמשים עצמו לפיירם. ודרשו דעתיד הקדוש ברוך הוא להיות כתר ועטרה בראש הצדיקים הענוים, דאין לה מדה מעלה יותר ממדת הענוה. באמת, צריך שתתקן עמה שמירת הברית בראוי.

וזהו הרמז, שמן זית זה ראשי תבות 'שדי', לרמז על שמירת הברית הרמוז בו 'שדי'. זה כתיב למאור סופי תבות 'כתר', לרמז דמי שמשים עצמו פזייתים שהם פתושים לכל, כך יהיה ענו לכל, שהכל יהיו דשים עליו, לזה עתיד הקדוש ברוך הוא להיות כתר ועטרה, ובלבד שיהיה שומר הברית:

אמת ליעקב

רבי אברהם יעקב מפאדיגורא זיע"א

על האדם לדעת שבכל תנועה שעושה ביכלתו להכריע את כל העולם לכף זכות

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זה כתיב למאור להעלת נר תמיד.

שמנים... הראשון למנורה והשאר למנחות (משנה

מנחות פו.)

בתורה ישנן שלוש דרגות: מים, יין ושמן. גלגל תורה הוא מים, רזין תורה – יין, ורזין דרזין – שמן. שמן צף על גבי יין (טבול יום פ"ב מ"ה), והינו שהשמן הוא בדרגה געילית למעלה מן היין.

כשם שכל עניני התורה ישנם הן בדרך כלל והן בדרך פרט, כך גם בדרגת השמן עצמו ישנן שלש דרגות – מים שבשמן, יין שבשמן, ושמן שבשמן.

מעלות השמן על המים והיין: המים והיין נמצאים במקומם בלבד ואינם חודרים הלאה. מה שאין כן בשמן הרי הדין הוא שהוא מפעפע בללו, כלומר, כשהוא נמצא במקום מסוים הרי הוא חודר אל כל המקומות הקשורים אליו.

כך גם ברוחניות, בלמוד גלגל תורה בלבד עלול להיות שאף על פי שהתורה נמצאת בתוכו, הרי הוא והתורה נשארים שני דברים נפרדים. אבל בלמוד רזין דרזין, שבדורותינו זוהי תורת החסידות, הרי השמן מפעפע בללו, הוא חודר את כל מציאותו עד שהוא והתורה נעשים לדבר אחד, כדגמת אותיות התקיקה. **גליא** תורה התלבשה בשכל אנושי, ולפיכך יש גם אז מקום למציאות והרצשת הישות. מה שאין כן פנימיות התורה עוסקת בענינים של אלקות ובטול העולמות, ואינה נותנת מקום לישות כל כך.

כך גם ההבדל בפנימיות התורה עצמה בין מים ויין שבשמן לבין שמן שבשמן. בין שגם פנימיות התורה נתנה באופן שאפשר לתפס אותה בשכל, הרי מבחינת ההשגה וההבנה זה ענין של מים ויין (שבשמן). ולכן אמרו שצריך להיות שמן שבשמן, 'בתית למאור', שזהו ההתבטלות שבפנימיות התורה, הבאה בפרט על ידי עבודת התפלה (ח"א עמ' 171-170):

בתית למאור (ולא בתית למנחות, רש"י) (כו ב)

באר משה

רבי משה אלקימס בריעה מקוזניץ זיע"א

'בתית למאור ולא בתית למנחות' – על האדם להיות כהכנעה ושפלות, אך חלילה לא לפל לעצבות וראש על ידי כך

בתית למאור פרש רש"י ולא בתית למנחות. וכבר פירשונו זה מאז, שהעקר הוא להיות האדם בגדל השפלות ובגדל ההכנעה, אף שעם כל זה ההכרח הוא להיות הענוה בהשכל ובדעת, שלא יתנאש האדם על ידי זה מלשוב חס ושלום, שיאמר בלבבו חס ושלום אין לו עוד תקנה, שיקבר הרביתי לפשע, ונתלכלכתי הרבה בעונות וחסטאים, עד אפס תקנה חס ושלום.

מיד כאשר מקבל עליו להטיב מעשיו השם יתברך מקבלו ומסיעו לגמר התשובה

אל יאמר כן, כי השם יתברך הוא רחום וחנון ומרבה לסלוח, וכשיקבל עליו מהיום באמתות גמור לכל ישוב עוד לכסלה, בנדאי אין לך דבר שעומד בפני התשובה. והשם יתברך ברוך הוא אינו מבקש מאתנו כי אם לפתח בתשובה, ואז השם יתברך יגמר בעדינו לטובה, וכמו שאמרו חז"ל (שה"ש רבה א) פתחו לי פתח כחדה של מחט כו'.

וזהו מאמר הכתוב, בתית למאור, שהיה האדם בתית, בלב נשבר ונדכה, למאור, בכדי שיעל ידי זה יאיר עוד יותר בגדל ההארה, ולא בתית למנחות, שלא יהיה חס ושלום מנח בעצבות על ידי הענוה והשפלות, ויתנאש על ידי זה חס ושלום מלשוב עוד:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

מים יין ושמן – שלושה דרגות בתורה, נגלה, רזין, רזין דרזין

שלשה זיתים הן ובהן שלשה שלשה

מפרשים תורה שבְּעַל פֶּה, וְזֶה עַל הָאֵבֶן הַשְּׁנִיית. וְכַל דְּבָרֵיהֶם כְּתוּלָתָם כְּאֶשֶׁר מִסְרִיתִי לָךְ, וְכַל זֶה כְּדִי לְזִכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכֻלּוֹתָם וַיְהִי לָהֶם חֵלֶק בַּתּוֹרָה:

וְלִקְחַתְּ אֶת שְׁתֵּי אֲבְנֵי שֹׁהַם וּפְתַחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁשָּׂה מִשְׁמַתָּם עַל הָאֵבֶן הָאֶחָת וְאֵת שְׁמוֹת הַשֵּׁשָׁה הַנּוֹתְרִים עַל הָאֵבֶן הַשְּׁנִיית וְגו', וְשַׁמְתָּ אֶת שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל כַּתְּפַת הָאֹפֶד וְגו' וְנִשְׂא אַהֲרֹן אֶת שְׁמוֹתָם לִפְנֵי ה' עַל שְׁתֵּי כַּתְּפֵי לִזְכָּרוֹן (כח ט-ו)

שְׁפָתֵי צִדִּיק

רבי פנחס מנחם מפיליץ זיע"א

הדרקרוק בכתובים

וְלִקְחַתְּ אֶת שְׁתֵּי אֲבְנֵי שֹׁהַם. כְּשֶׁפָּרַשׁ בַּתְּחִלָּה שְׂיִהְיֶה עַל כָּל אֶבֶן שֵׁשׁ שְׁמוֹת שְׁבַטִּים, אַחַר כֵּן כְּשֶׁאָמַר 'וְשַׁמְתָּ' הִיָּה יְכוּל לֵאמֹר סֵתֵם 'הָאֲבָנִים', דְּמַעֲוֹט לְשׁוֹן רַבִּים שְׁתֵּי, לְמַה חֲזַר לֵאמֹר 'אֶת שְׁתֵּי', יוֹתֵר חֲדוּשׁ אֲמִירְתּוֹ 'שְׁתֵּי כַּתְּפֵיו', הִלָּא אֵין לְאָדָם רַק שְׁתֵּי כַּתְּפוֹת, הִיָּה יְכוּל לֵאמֹר עַל כַּתְּפֵי.

פלא היאך כתפי האבן עזרא החזיקו מעמד

מגדל היראת שמים שהיה בו

שְׁמַעְתִּי מִפֶּה קְדוֹשׁ זְקֵנֵי ו"ל [הַחֲדוּשֵׁי הָרִי"ם זיע"א] שְׁשַׁמַּע מְרַבּוּ רַבִּי בּוֹנֵם ו"ל זֶה הַלְשׁוֹן: אִיךָ פָּרְשׁוּטִי אֵיט וְיֵא אֲזוּי דִּיא אַקְסֵלִין פִּין אֶבֶן עֲזָרָא הָאֲבִין אוֹיס גִּיהֶאֲלֵטִין פִּין גְּרוּיס יִרְאֵת שְׁמַים שְׁהִיָּה בּו [– אֵינִי מִבִּין פִּיצַד כַּתְּפֵיו שֶׁל הָאֶבֶן עֲזָרָא הַחֲזִיקוּ מִעֲמַד מִגְּדָל הַיִּרְאֵת שְׁמַים שְׁהִיָּתָה בְּקִרְבּוֹ]. עַד כֵּאֵן לְשׁוֹן קָדְשׁוֹ.

הַגֵּם שְׂאִין לִי הִבְנֵה לְמַה דְּוָקָא אַקְסֵלִין, וְלְמַה לֹא תִמָּה עַל גְּבִיאִים רְאוּשֵׁים, וְעַל דּוֹר מִקְבְּלֵי תּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁבַּאֲמַת נִפְשָׁם יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ אֶךְ הִתְחַיָּה אוֹתָם עִם טַל שֶׁל

וְלִקְחַתְּ אֶת שְׁתֵּי אֲבְנֵי שֹׁהַם וּפְתַחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שֶׁשָּׂה מִשְׁמַתָּם עַל הָאֵבֶן הָאֶחָת וְאֵת שְׁמוֹת הַשֵּׁשָׁה הַנּוֹתְרִים עַל הָאֵבֶן הַשְּׁנִיית כְּתוּלָתָם (כח ט-ו)

פְּתוּחֵי חוֹתָם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

כל פרושי התורה והחדושים נתנו למשה

אֶפְשָׁר לְרִמּוֹ, דְּיָדוּעַ דְּשְׁתֵּי תּוֹרוֹת הֵם, תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, וְכֻלָּם בְּכֻלּוֹתָם וּבְפִירוּשֵׁיהֶם וְכֻלּ מַה שְּׁנִתְחַדַּשׁ וְעִתִּיד לְהִתְחַדַּשׁ, הַכֹּל נִתֵּן לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וְהִנֵּה מִהֲרָאוּי, בֵּינוֹן שֶׁהַכֹּל נִתֵּן לְמֹשֶׁה בְּסִינַי, הִיָּה לוֹ לְכַתֵּב הַכֹּל. אֲמַנָּם רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזִכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, כְּדִי שְׁכָל אֶחָד יִטְרַח לְהוֹצִיא לְאוֹר מַה שֶׁהַשִּׁיגָה נִשְׁמַתּוֹ, כְּדִי לְזִכּוֹת, אֲבָל בְּאֲמַת הַכֹּל נִתֵּן לְמֹשֶׁה בְּסִינַי. וְהִנֵּה הַמְּשַׁנָּה הִיא פְּרוּשׁ תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְהַגְּמָרָא הִיא פְּרוּשׁ הַמְּשַׁנָּה, וְהֵם שְׁשֵׁה סְדְרֵי מְשַׁנָּה וְשִׁשָּׁה סְדְרֵי גְמָרָא.

לכל אדם יש חלק בתורה וכשמחדשו נקרא על שמו

וְזֶהוּ כְּפִנְתַּת הַפְּסוּקִים, וְלִקְחַתְּ אֶת שְׁתֵּי אֲבְנֵי שֹׁהַם, הֵם שְׁתֵּי תּוֹרוֹת, תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, הֵם וּפִירוּשֵׁיהֶם, דְּאֵת לְרִבּוּת פְּרוּשֵׁיהֶם. וְהַכֹּל הוּא הָרִי מְסוּר לָךְ, וְזֶה רְמוּז בְּמֵלֶת שֹׁהַם, אוֹתִיּוֹת 'מֹשֶׁה', דְּכָל הַפְּרוּשִׁים נִמְסְרוּ לְמֹשֶׁה, לְפִיכֵן אֲבְנֵי שֹׁהַם קָרִינֵן בֵּה שְׁפִיר 'אֲבְנֵי מֹשֶׁה'. וְאִף עַל גַּב דְּהַכֹּל נִמְסְר לָךְ, אֶפְלוּ הִכִּי וּפְתַחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּרִצִּיתִי לְזִכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, וְכֻל אֶחָד יִחַדַּשׁ מַה שֶׁהַשִּׁיגָה יָדוּ, וְיִקְחָב עַל שְׁמוֹ כְּדִי לְזִכּוֹת בּו, בֵּין בַּתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב בֵּין בַּתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה.

וְתַדְעוּ, שֶׁשֵּׁשָׁה מִשְׁמַתָּם, שֹׁהַם הַתְּנָאִים שֶׁהוֹצִיאָו שְׁשֵׁה סְדְרֵי מְשַׁנָּה, הֵם מְפָרְשִׁים תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְזֶהוּ עַל הָאֵבֶן הָאֶחָת. וְאֵת שְׁמוֹת הַשֵּׁשָׁה הַנּוֹתְרִים, שֹׁהַם הָאֲמוּרָאִים שְׁקִמּוּ אַחֲרֵיהֶם, הֵם

פְּטָרָה הוא נגד שְׁבֵט שְׁמַעוֹן, כי בְּשֵׁבֶט שְׁמַעוֹן נִמְצָא עֲמָקוֹת גְּדוֹל בְּדָבָרֵי תוֹרָה, אֲף בְּטָרָם שְׂוִיָּצִיאוּ אוֹתוֹ לַפֶּעַל יִצְטָרְכוּ לְבְרוּרִים, וְכֵן רַבֵּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי יַעַן כִּי הִיָּה מִשְׁבֵּט שְׁמַעוֹן כִּיְדוּעַ הִיָּה בּוֹ דְבָרֵי תוֹרָה עֲמוּקִים כְּמוֹ בְּמִשָּׁה רַבְּנּוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְעַל זֶה רוֹמֵז 'פְּטָרָה', כִּי הוּא אוֹתוּת פֶּה וְט"ת וְדַל"ת הֵמָּה אוֹתוּת הַקּוֹדְמִים לְשֵׁם יו"ד ה"א, וְזֶה מוֹרָה לְעֲמָקוֹת הַחֲכָמָה שֶׁנִּמְצָא בְּזֶה הַשְּׁבֵט שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ לְהוֹצִיא וּלְהַכִּיָּא הַשֵּׁם לְפָנָה.

וּבִרְקַת היא לְשֵׁבֶט לֵוִי, כִּי 'בִּרְקַת' מְרַמֵּז עַל יְרָאָה, מִלְשׁוֹן בְּרַק שֶׁמְגַלָּה אִוְרוֹ פְּתוּאִים, וּבְזֶה הַשְּׁבֵט נִמְצָא יְרָאָה מְבֻרָחַת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶצְלָם (מלאכי ב ה) 'וְאֵתְנֵם לוֹ מוֹרָא כו'.

וְהַטּוֹר הַשְּׁנַי נִפְדָּ כו'. 'נִפְדָּ' הוא נגד שְׁבֵט יְהוּדָא, כִּי בְּאֶבֶן הַנִּפְפָּה רֹפְפִים כָּל הַגּוֹנִים וְנִכְלָלִים בּוֹ, וְכֵן הוּא שְׁבֵט יְהוּדָא שְׂאִינוּ תְּמִיד בְּמִדָּה אַחַת, רַק כְּשֶׁעוֹמֵד בֵּין צַדִּיקִים גְּמוּרִים הוּא צַדִּיק גְּמוּר וְכְשֶׁעוֹמֵד בֵּין בְּעָלֵי תְּשׁוּבָה הוּא הַגְּדוֹל שֶׁבְּעָלֵי תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ בְּגִמְרָא (שבת נו.) כָּל הָאוֹמֵר דָּוֵד חֲטָא אִינוּ אֵלָא טוֹעָה, וּמְצִינּוּ נְמִי (מו"ק טו:) 'שְׁהוּקַם עוֹלָה שֶׁל תְּשׁוּבָה, וְגַם מְצִינּוּ שֶׁפַּעַם אָמַר 'כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי' (תהלים קט כב) וּפַעַם אָמַר 'כִּי חֲסִיד אָנִי' (תהלים פו ב).

סִפִּיר היא נגד שְׁבֵט יִשְׁשָׁכָר, כִּי 'סִפִּיר' מוֹרָה עַל חֲכָמָה צְלוּלָה וּמְבֻרָחַת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'לְבַנְתּוֹ סִפִּיר' (שמות כד ט), וּבְשֵׁבֶט יִשְׁשָׁכָר נֶאֱמַר (דה"א י"ב לג) 'יִוְדָעֵי בִּינָה לְעַתִּים' שֶׁהֵיוּ יוֹדְעִים לְעֵבֶר שְׁנַיִם וְלַקְּבֻצָּה חֲדָשִׁים, וְזֶה הִיָּה רַק בְּחֻמְקָה מְבֻרָחַת מֵאֵת ה', כִּי חֲלָקוֹ הִשְׁעָה לְתַתְּרוּף חֲלָקִים בְּגִימְטְרָא ד' פְּעָמִים אֲלָקִים.

וַיְהִלֵּם הוא נגד שְׁבֵט זְבוּלֻן, כִּי 'הִלֵּם' הֵם אוֹתוּת 'ה' הַלּוֹם, כִּי הוּא בּוֹטַח שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אִתּוֹ בְּכָל הַעֲנִינִים שֶׁהוּא, וְאֲף שֶׁנֶּרְאִים שֶׁהֵם עֲנִינֵי עוֹלָם הַזֶּה – כִּדְאִיתָא בְּגִמְרָא זְבוּלָן עֲסַק בְּפִרְקָמְטִיא – גַּם אַז הוּא דְבוּק בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ.

תַּחַת הַמַּתִּים, מִכָּל מְקוֹם נִלְמַד מִמְּאָמַר רַבְּנּוּ ו"ל שֶׁעַל מַלְכוּת שְׁמַיִם כְּשׁוֹר לְעַל וְכַחֲמוֹר לְמִשְׁא שְׁמַתִּיגַע בְּכַח כְּתַפְּיוּ.

על מלכות שמים מסוכב את האדם שלא יזוה משהו מחוט השערה

וְעַל כֵּן מְרַמֵּז הַכְּתוּב גְּדֹל עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם שֶׁהִיָּה עַל אֶהָרָן, כְּמוֹ שֶׁמְצָא מִן אֵת מִינּוּ וְנַעוֹר, צָוָהוּ שְׂוִישִׁים כִּדְאִיתָא פֶּרֶק י"א דְּמִנְחוֹת בְּתוֹס' דְּמִדְּלֹא כְּתַב וְנִתְּתָ רַק וְשִׁמְתָ דְּרָשׁוּ שִׁמָּה בְּדַפּוּס, דְּכִמּוֹ דַּפּוּס מְגִבִיל וּמַסְבֵּב הַדְּבָר שֶׁלֹּא תִתְפַּשֵּׁט, כֵּן עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם מְסַבֵּב לְבַל יִסּוֹר כְּחוּט הַשְּׁעָרָה מִדְּרַכֵּי תוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּבְכֵן יְהִיָּה שִׁימַת מִשָּׁה רַבְּנּוּ הָאֲבָנִי זְכָרוֹן לְחֻבְרָם עַל כְּתוּבוֹת הַקְּדוּשִׁים דְּאֶהָרָן שִׁישָׂא אוֹתָם לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

יְרֵאֵת שְׁמַיִם דְּאֶהָרָן, וְשִׁימַת מִשָּׁה, וְאֲבָנֵי קִדְשׁ דְּכָל יִשְׂרָאֵל, מוֹעִיל שִׁיעִלוּ זְכָרוֹנָם לְטוֹב, וְהִיָּה הֵנָּה אֲמִינָא שְׂוִישִׁים אֶהָרָן בְּעֲצָמוֹ, אוֹ בְּצִלְאֵל שֶׁכָּל עֲבוּדַת הַקִּדְשׁ עַל יְדוֹ, לְכֹף לֹא נִכְתַּב לְשׁוֹן עֲשִׂיָּה הַרְגִיל בּוֹ, רַק שִׁימָה, שֶׁנִּצְרַף הַכּוֹנֵה שִׁיכּוֹן מִשָּׁה רַבְּנּוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם בְּשִׁימַת הָאֲבָנֵי קִדְשׁ בְּכַתְּפוֹת אַפּוֹד, אִזִּי יְהִיָּה זְכָרוֹן, כְּמוֹ 'בֵּין כְּתַפְּיו שְׁכֵן' (דברים לג יב):

ומלאת בו מלאת אבן ארבעה טורים אבן (כח יז)

מי השלום

רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצה זיע"א

באור נאה על עבודת כל אחד משבטים והשיכות לאבנו

וּמְלֵאֵת כּוֹ מֵלֵאֵת אֲבָן אַרְבַּעַה טוּרִים טוּר אֲדָם כו'. דָּם הוּא נִגְדָּ שְׁבֵט רְאוּבֵן, כִּי אָדָם הוּא גּוֹן שְׁמֻחָה, וְרְאוּבֵן נִקְרָא עַל שֵׁם רְאִיָּה, כִּי כָּל עֲנִינֵי וְדְבָרֵי רוּאָה תְּמִיד נִכְחוּ אֵת ה' וְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מֵאִיר עֵינָיו וּמִזָּה בָּא גְדֹל הַשְּׁמֻחָה לְאָדָם כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי טו ל) 'מְאוּר עֵינָיִם יִשְׂמַח לֵב'.

והטור הרביעי **תרשיש כו'**. תרשיש הוא נגד שבט דן, כי בזה השבט נמצא תקיפות ונצוה גדול, ובנצוה נמצא לפעמים שיראה לעין אנושי ככעס. לזה הכתוב מעיד עליו שהוא כלי לשם השם. וכן גם החלק בארץ שנפל בגורלו מורה על זה, שנאמר (שופטים יח ט) 'ואולם ליש שם העיר לראשנה', ו'ליש' מורה על תקיפות ועזו, כמו שנאמר (משלי ל ב) 'ליש גבור בבהמה ולא ישוב מפניו כל'.

שם הוא נגד שבט יוסף. 'שם' הוא אהבה כמו שנתבאר על פסוק 'שם הבדלח' (בראשית ב יב), וגם ליוסף היה אהבה עזה להשם יתברך עד כי היה בנקל לו לעזוב כל חמדת עולם הנה מחמת אהבת השם יתברך, כי מחמת יראה לא היה יכול לעמד בעצמו מהמעשה, כדאיחא בעידנא דיציר הרע לית מאן דמדכר ליצר טוב, רק מחמת אהבת השם יתברך שהראה לו דמות דיוקנו של אביו וכי יהיה שמו נחנק על אבני האפד.

וישפה הוא לשבט בנימין. הינו שיש לו פה לבלע ולקבל כל הטובות הנמצאים בעולם, כמו שנאמר אצלו 'בנימין זאב יטרף' (בראשית מט כז), ואף הטובות הנמצאים בין האמות יש לו פה ללקט ולקבל, ומביט לטובות האמות ומכניסם לישראל:

ולא יזח החשן מעל האפוד (כח כח)

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זי"ע

הפה והלב צריכים להיות שוים

ולא יזח החשן מעל האפוד. והנה מפרשי התורה מוזין אותו בכלל התרי"ג מצות שחייב כל אחד מישראל לקיים תמיד, כי ידוע שהתורה היא נצחית ונוהג בכל אדם ובכל זמן, ויש לפרש בזה לפי עניות דעתי מה שחנני ה' ברחמי וברב חסדיו איך שמצוה הזאת היא נוהג בזמן הזה גם כן, כי החשן היה על לבו, ו'אפד' הוא מספר פה, וזהו ולא

והטור השלישי לשם כו'. 'לשם' הוא נגד שבט דן, כי בזה השבט נמצא תקיפות ונצוה גדול, ובנצוה נמצא לפעמים שיראה לעין אנושי ככעס. לזה הכתוב מעיד עליו שהוא כלי לשם השם. וכן גם החלק בארץ שנפל בגורלו מורה על זה, שנאמר (שופטים יח ט) 'ואולם ליש שם העיר לראשנה', ו'ליש' מורה על תקיפות ועזו, כמו שנאמר (משלי ל ב) 'ליש גבור בבהמה ולא ישוב מפניו כל'.

אך אחר שנפל בגורלם נקרא 'לשם', שמורה שפל תקיפותם הוא מחמת שהוא בטוח שהשם יתברך יעזרו ויען כי הוא הולך בתם, כמבאר בגמרא (פסחים ד) שהוא דאמר דין דיני אשתכח דמדן קאתי, כי היה בו תקיפות אשר בטח שיהיה בדיו, כי בכל עניני עולם הזה ואפלו מצות ומעשים טובים שהאדם עושה הוא אחר כך בספק.

כגון כשאדם נותן צדקה לעני והעני ילך בפת הנה ויעשה מצוה נקרא מסיע ידי עושה מצוה, ובאם העני עשה עברה חס ושלום בזה הכח אז יהיה הנותן מסיע ידי עוברי עברה. ובזה השבט נמצא תקיפות גדול, שהוא בטוח בה' מאחר שעשה המצוה בתמימות למה זמין לו השם יתברך עני פשר וילך בזה הכח ויעשה מצוה. **שבו** הוא נגד שבט נפתלי, כי 'שבו' הוא מלשון שבו, הינו אף בעת שהולך לעסק בעסקי עולם הזה ונראה לעין בשר ודם כי חס ושלום אין לבו לה' – גם אז הוא משיב לבו וצופה לה', וגם שם הנשיא שלו מורה על זה, כי שמו היה 'אחירע בן עינן', הינו שהולך תמיד דרך אחרים שלא נפנה ערף, 'בן עינן' הינו שענינו המה תמיד להשם יתברך. **ואחלקמה** הוא לשבט גד, הינו קבוצ ותקיפות לעת שיהיה נצרך לקבץ ולכנס את ישראל יחד על פי רצון ה', אז מהשבט הזה יצא כל מיני תקיפות לישראל, כמו שנאמר אצלו 'גד גדוד יגודנו והוא יגד עקב' (בראשית מט ט).

וְלַקְחַתְּ אֶת הָאֵיל הַשְּׁנִי וְסִמְךָ אֹהֶרֶן וּבְנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל. דְּהִנֵּה שְׂמַעְתִּי

מִכְבוֹד אֲדַמּוּ"ר מוהר[נ]י"ו זצלה"ה (החזקה מלובלין זיע"א) שְׁפָרַשׁ הַפְּסוּק וְהִנֵּה אֵיל אַחַר נֶאֱחָז בַּסִּבְךָ בְּקַרְנָיו (בראשית כב ג), דְּהִנֵּנוּ שְׂיֵשׁ עוֹד בְּחֵינַת אֵיל, נֶאֱחָז בַּסִּבְךָ – מִי שֶׁהִיא גִתְפָס וּמְסַבֵּךְ בְּעֵצַת יָצַר הָרַע וְאַחַר כֵּךְ מִתְחִיל לְצַעֵק וּמִתְחַרֵּט וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, 'בְּקַרְנָיו' – זוֹכָה לְהַנְוִיָּה פְּעֵת אור, לְשׁוֹן קָרָן אור, עַד פֶּאֶן דְּבָרָיו. וְזֶה פְּרוּשׁ הַכְּתוּב וְלַקְחַת אֶת הָאֵיל הַשְּׁנִי, רוֹמֵז לְהַנְוִיָּה. וְיִמֵי שְׁעוֹשֶׂה כֵּן, שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁהִיא מְסַבֵּךְ בְּעֵצַת יָצַר הָרַע מִכָּל מְקוֹם עֲתָה עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה וְכַנ"ל, זוֹכָה לְהַמְשִׁיךְ חֲסִדִים בְּעוֹלָם, וְזֶהוּ וְסִמְךָ אֹהֶרֶן וּבְנָיו אֶת יְדֵיהֶם, וְאֹהֶרֶן רוֹמֵז לְחֲסִדִים כְּיָדוּעַ, עַל יְדֵי מִי שֶׁהוּא בְּבַחְיַנַת אֵיל הַשְּׁנִי כַנ"ל:

וּכְפָר אֹהֶרֶן עַל קַרְנָתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדָּם חֲטָאת הַכֹּפְרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יִכְפֹּר עֲלֵיו לְדַרְתֵּיכֶם (ל ט)

אִמְרֵי נֹעַם

רבי מאיר מד'ז'יקוב זיע"א

פורים מכפר כמו יום כפור | רמז נפלא בפסוק

וַיֵּשׁ לְדַקְדֵּק עַל כְּפָל הַלְשׁוֹן 'אַחַת בַּשָּׁנָה. וְנִרְאָה לְפִי הַמְבַאֵר בְּתַקוּנֵי זֶהר וּבַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים כִּי יוֹם כְּפוּרִים הֵינּוּ כְּמוֹ פּוּרִים, שְׁלַעֲתִיד יִהְיֶה מִן יוֹם כְּפוּר יוֹם חֲדוּהָ שִׁיְהִיָּה פּוּרִים. עַל כֵּן יֵשׁ לוֹמַר דְּכְפוּרִים גִּמְחַל לָנוּ חֲטָאֵתֵינוּ וְהִיא יוֹם כְּפוּרָת עֲוֹנוֹתֵינוּ.

וְהִנֵּה בְּפוּרִים אָנוּ קוֹרְאִים בְּתוֹרָה 'מִלְחָמָה לְה' בְּעִמְלָק מִדֵּר דֵּר' (שמות יז טו), וְזֶהוּ וּכְפָר אֹהֶרֶן כו' אַחַת בַּשָּׁנָה מִדָּם חֲטָאת הַכֹּפְרִים, הֵינּוּ בְּיוֹם כְּפוּר הוּא כְּפוּרָת עֲוֹנוֹת, וְגַם אַחַת בַּשָּׁנָה יִכְפֹּר עֲלֵיו לְדַרְתֵּיכֶם, הֵינּוּ עוֹד בְּיוֹם אֶחָד בַּשָּׁנָה שְׂאֵז קוֹרֵין 'מִדֵּר דֵּר', וְזֶהוּ לְדוּרוֹתֵיכֶם דְּיִיקָא, אֲזַ גַּם כֵּן הוּא יוֹם כְּפוּרִים מִחִילַת עוֹן כְּמוֹ בְּיוֹם כְּפוּר, כִּי יוֹם כְּפוּר וּפוּרִים כְּחֻדָּא וְכַנ"ל:

יזח החשן הינו הלב מעל האפד הינו מעל הפה, שיהיה פיו ולבו שרים ולא יהיה חלוק לבו מפיו, וקל להבין:

וְהִנֵּה עַל אֹהֶרֶן לְשֵׁרֶת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ כְּבָאוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי ה' וּבְצִאתוֹ וְלֹא יָמוּת (כח לה)

מַהְרִ"ד בַּעֲלֻזָּא

רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א

טעם נפלא להשמעת קול הפעמנים

שְׂמַעְתִּי מֵאֲדָמוּ"ר הַקְּדוֹשׁ מֵאוֹסְטִילָא שְׁלִיט"א שְׂאָמַר בְּשֵׁם חֲתָנוּ הַסִּבְךָ קְדִישָׁא הַרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי יִשְׁכָּר דַּב מִבְּעֻזָּא זצלה"ה, לְפָרַשׁ מֵאִי דְאָמְרוּ חַז"ל עַל גִּבְבֵּי וְאַבְיָהוּא שְׁנַעֲנָשׁוּ מִשׁוּם שְׁנַכְנְסוּ חֲסָרֵי מְעִיל לְמַקְדָּשׁ.

וְאָמַר הוּא וְל', דְּהַטְעַם שֶׁל הַפְּעַמְנִים שְׂעַל הַמְעִיל שְׂאָמַר הַכְּתוּב וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ כְּבָאוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְלֹא יָמוּת, הוּא שְׂמַחְמַת דְּבִקּוּת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שְׁנַכְנֵס לִפְנֵי וְלִפְנִים וְיִכּוֹל הִיָּה הַכֹּהֵן לְבֹא לְהַתְּפַשְׁטוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת לְגַמְרֵי לְהַתְּפַשְׁט מְגוּפוֹ וְלְהַשְׂאֵר כְּכֹר דְּבוּק בַּה', לְזֶה שְׂמָשׁוּ הַפְּעַמְנִים לְהַעִירוֹ וְלְהַקִּיצוֹ וְלְהַשִּׁיב עַל יְדֵי זֶה נִשְׁמַתוֹ נִפְשׁוֹ וְגוֹפוֹ.

וְזֶהוּ שְׂאָמַר הַכְּתוּב וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ כְּבָאוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְלֹא יָמוּת, וְזֶהוּ פִּנְתַּי חַז"ל שְׁנַגְדַּב וְאַבְיָהוּא נַעֲנָשׁוּ עַל שְׁנַכְנְסוּ חֲסָרֵי מְעִיל וְנִשְׂאָרוּ דְּבוּקִים בְּשִׁכְנֵיהָ הַקְּדוּשָׁה, וְדַבְרֵי פִי חֲכָם חֵן. (דברי אברהם אליעזר).

וְלַקְחַתְּ אֶת הָאֵיל הַשְּׁנִי וְסִמְךָ אֹהֶרֶן וּבְנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל (כט יט)

אֹר לְשָׁמִים

רבי מאיר מאפסא זיע"א

גם המסבך בעצת היצר כאשר שב בתשובה זוכה להופעת האור ולהמשכת חסדים

פורים

מעלת היום

נדבת פי

רבי יצחק אייזיק מקומרנא זיע"א
כפורים יכולה כל נשמה קטנה לעלות להיכל
של צדיק מפלא ללא שום עכוב

קבלנו שבימי הפורים יוכל לעלות נשמה
קטנה להיכל של צדיק מפלא בלי
שום מעכב, וכן עולין כל התפלות לכתור בלי
עכוב וכו', ולזה אחר הגס נשתנה שמו פתחיה,
הפותח כל שערים בלי שום עכוב להעלות
כל מה שנעשה בקטנות בלי שום דקדוק הדין
וכו'. קבלתי בלחישתה כל זה ונעשיתי הולך
רכיל מאהבת ישראל. פתחתי לך פנקב סדקית,
פי יש בזה רזין הרזין (מאמר מותר שקלים):

באהלי צדיקים

רבי יעקב יהודה מנדריזין זיע"א
כפורים ביכלת כל אדם לצעוק לקב"ה

פורים הוא מסגל לכל אחד מישראל להיות
לו ישועה גמורה בכל מה שצריך,
על ידי צעקה להשם יתברך מקירות לבו, כמו
שנאמר 'ויצעק צעקה גדלה ומרה' (אסתר ד א),
וכן בכל שנה ושנה פשיגי' הזמן של הגס
מעורר הזמן נסים והישועות שהיו אז.

הצעקה כיום מעוררת את הצעקה שהיתה
באותו הדרור

ולכן פשאי' ישראל צועק להשם יתברך
בימי פורים על גדל צרותיו מכל מה
שעובר עליו, מעורר על ידי זה הצעקה מפלא
ישראל, שהיה אז באותו זמן, וכמו שעשה
השם יתברך נסים מאז באותו זמן על ידי
הצעקה, כמו כן בודאי עתה ישמע השם יתברך

את צעקתו וישלח ישועתו במהרה לכל אחד
מישראל כפי מה שצריך.

וכן היה במצרים, כמו שנאמר 'ויאנחו בני
ישראל ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים'
(שמות ב כג), הינו שעל ידי צעקה בקול, אף
מדת 'אלהים', הוא מדת הדין, נמתק, 'וישמע
אלהים את נאקתם'.

תשובה ותפלה וצדקה ביום הפורים כמו ביום
הכפורים

וזה ענין שמבאר בתקוני זהר (תיקון כא נו):
פורים אתקריאת על שם יום הכפורים,
עין שם, הינו שפורים הוא כמו יום הכפורים,
כמו שבימים הכפורים הוא תשובה צום, ותפלה
קול, וצדקה ממון, מעבירין את רע הגזירה,
כמו כן בפורים היו כל השלושה הדברים:

תשובה היא צום, כמו שכתוב 'צומו עלי'
(אסתר ד טז), תפלה היא קול כמו
שנאמר 'ויצעק צעקה גדולה', צדקה ממון,
'משלח מנות איש לרעהו' (שם ט טו). ועל ידי
זה שאנו מקימים היום כל השלושה הדברים:
תענית אסתר וצעקה להשם יתברך ומשלוח
מנות ומתנות לאביונים, השם יתברך יהיה
מעביר מאתנו את הגזרות רעות רחמנא לצלן:

אמרי מ"י

רבי משה יהודה לייב מחעלם זיע"א

מי ששכלו גדול מרגיש גם עתה אור הפורים
על אף שהוא מכסה

כל המועדים יהיו בטלים וכו'. הענין, אמרו
(שבת פח). 'ק'ימו וקבלו' (אסתר ט כז), שעתה
קימו מה שקבלו כבר, והימים האלה גדול
אזרם יותר מזמן קבלת התורה, שאז היה באנס

לקוטי תורה

רבי מרדכי מטשורנוביל זיע"א

התחלת האור של פסח הוא בפורים

במגלות אסתר, בקריאתה ובמציאתה, נתגלה אור גדול כמבאר במקום אחר, וזהו הכנה גדולה לפסח, לכך שזאלין ודורשין בהלכות הפסח קדם לפסח שלושים יום (מגילה כ"ט), מחמת שהתחלת בהירות אור של פסח מתחיל מפורים כי אסת"ר היא א' סת"ר, היינו אלופו של עולם המסתר ונעלם בכל דבר ודבר, נתגלה אורו הנה והתנוצץ בעולם על ידי הנס של פורים וכו'.

והארת פורים נמשך עד יום שני של פסח, ולכך נוהגין לאכל בפסח מאכל הנקרא על שם אסתר, ולכך מסדרין הקערה בסדר הידוע, מחמת שהמן רצה להפך הקערה וד"ל והשם יתברך עשה לנו נס (פרשת פרה):

דברי יואל

רבי יואל מטסטרמר זיע"א

ביום זה יש להגיע למדרגה להפך את כל כחות הטמאה לקדשה

אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ג'.) כי בלח קדשת יום הפורים והשמחה בו צריכים להגיע למדרגה זו להפך כל כחות הטמאה של המן אל הקדשה ולהכניסם במרדכי, כי מתעורר הזמן שנגנס בית המן לרשות מרדכי ונעשה ביתו קדוש בקדשת מרדכי, כאשר היה קדוש בית מרדכי, ולא נפר חלוק והקבל ביניהם כלל, כמו כן צריכים אנו להפך כחות הרע משמאה לקדשה, ולא יודע כי באו אל קרפנה, כי יהיה הכל קדוש בקדשה אחת, 'עד דלא ידע בין ארור המן' היינו מה שהיה קדם לכן בבחינת ארור המן, 'לברוך מרדכי'

(פרשת תרומה)

יהיום ברצון, אף מחשכות הגלות אין אנו מרגישים את האור של הימים האלה, אבל לעתיד בטח יהיו נרגשים.

וזה כל המועדים יהיו בטלים - מחמת שאור שלהם אינו גדול כנגד אור הפורים שהיה אז מרגישים אור של מועדים בחינת בטל, אף עתה האור של פורים הוא באתפסא, אף מי שעיני שכלו גדול גם עתה יוכל להשיג מעט מן האור הזה:

שער יששכר

רבי חיים אלעזר ממנוקאטש זיע"א

מנהגם של קדושי עליונים שהיו יושבים מרבית יום הפורים בהתבודדות ובכיה מרובה

בפסחים (פס) אמר רב יוסף הכל מודים בפורים דבעינן נמי לכם וכו'. קשה האיך היה הקא סלקא דעתך דפורים יעשו פלו לה' כל היום (כמו דעת ר"א ביום טוב או בשבת), הא בפורים העקר המשטה ושמחה ועל זה נחקן מצותו בכך.

ויש לומר, מפני שהיו פמה צדיקים קדושים ו"ל, וכמו חמי וזקני הגאון הקדוש מורנו הרב יצחק אייזיק מקאמארא ו"ל בעל היכל הברכה, כמספר וידוע שישבו בפורים גם אחרי עבודתם בהתפלה והמגלה בהתבודדות ובכביות עד זמן מנחה שאז התחילו לסעד (כפי הנראה מפני שהוא יום גדול לה' ישועה ועת רצון ורחמים למחית עמלק מתחת השמים שפנה תלוי הביאת גואל צדק במהרה בלמינו). **על** פן הזהיר רב יוסף דבזה כולו עלמא מודים שעל כל פנים דקדק שלא יגמר בזה כל אותו היום, רק יתחיל בסעודה על כל פנים במנחה סמוך לערב, כדקאמר מאי טעמא ימי משטה ושמחה פתיב:

אפלו כשאדם הוא בגשמיות, שפשם שהנס של המגלה בתוך הטבע כך צרופי שמות שלה. והקורא הוא הודפכות הטבעיות והגשמיות. לכן הקורא, אפלו הגשמיות שבה, מקבל עליו על תורה. ולכן הוא חיוב יותר מדברי תורה וסמכו של בית רבי לבטלה עבור מקרא מגלה, ולכן הקורא למפרע ובכל לשון לא יצא, וגם צריך לקרוא בספר ובדיו וכו'.

השכל של מרדכי ואסתר מתנוצץ ומאיר בלב כל הקורא את המגלה

הקורא את המגלה בלשון שקבעו מרדכי ואסתר, נפשו תאבה וחסדה לקיים מצות התורה הקדושה, כי נתקשרה נפשו בשכל של מרדכי ואסתר אשר קבעו במגלה, ומצינו בדברי חכמינו ז"ל חיב אדם לומר בלשון רבו, כמו שאיתא במסכת עדיית ומובא במסכת שבת דף ט"ו ע"א, כי האומר בלשון עצמו אינו מתנוצץ בו, רק שכל עצמו. והאומר בלשון רבו אזי האדם האומר מתנוצץ בו שכל של רבו, לכן כבאן צריכי שיתנוצץ השכל של מרדכי ואסתר אשר קתבו וקבעו, והם קתבו וקבעו בו שצרופי אותיות יש בהם האף שהחיות של עולם הטבע הוא התורה והמצות.

וכיין שקורא את המגלה מתנוצץ בו זה השכל של מרדכי ואסתר שקבעו במגלה שהוא קיום התורה והמצות, לכן אחר קריאת המגלה מקבלין על של התורה ומצות כמאמר חז"ל הדור קבלוה בימי אחרונות, לכן צריך לקרוא בלשון הקדש בלשון שקבעוה מרדכי ואסתר לכן צריך לקרות המגלה בלשון הקדש ולא למפרע רק בלשון שקבעוה מרדכי ואסתר כדי שיתנוצץ בישראל הקוראים אותו השכל של מרדכי ואסתר שקבעוה (קדושה ראשונה פורים):

התלהבות וקבלת על תורה והודפכות הטבעים בקריאת המגלה

יתלהב האדם בקריאת המגלה, ובשמעו יכין את עצמו לקבל עליו מאותו יום על

מקרא מגלה

קדשת לוי

כפי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

והרורי אורה מלשונו הנוערת של בעל הקדשת לוי זיע"א אורות שגב האורות הנעלים המתנוצצים בלב כל איש מישראל בעת קריאת המגלה

העוסק בתורה ובמצות נתמלא הנפש מאהבה ויראה את שמו יתברך ומלא שמחה, כי כן הרוחניות של תורה הוא צרופי שמות המלאכים והיכלות העליונים אשר המה מלאים אהבה ויראה את הבורא ברוך הוא יתברך שמו ושם שרש השמחה כמאמר הפתוב (דברי הימים א' טו כו) 'עז וחדנה במקומו'. וכן צרופי שמות של המגלה הוא החיות והשכליות של עולם התחתון שהוא עולם הטבע, כי היה הגם בתוך הטבע, מוכח שנתקן עולם הטבע.

לכן בעת קריאת המגלה מתנוצץ ומאיר באיש הישראל הקורא המגלה החיות והשכליות ואהבה ויראה לשמו יתברך ברוך הוא מה שיש בעולם הזה הוא עולם הטבע. לכן צריך לקרות המגלה, והוא יותר חיוב מדברי תורה, כמו שאיתא במסכת מגלה (ג) מפאן סמכו של בית רבי מבטלין תלמוד תורה לשמע מקרא מגלה, וגם לא מצינו חיוב מן התורה לקרות מן הספר תורה אשר כתובה בתקונה כמו שמחביין לקרות המגלה אשר היא כתובה על הספר אשורית ובדיו.

שעל ידי קריאת המגלה נודפכו כל הטבעיות, כי ההוניה בו תוף הספר הכתובה בתקונה על הספר ובדיו מתנוצץ כל האורות והשמות שבתוכה והצרופי השמות שבתוכה, והאורות והשמות והצרופים שבתוך המגלה המה החיות והשכליות של עולם הזה וכו'.

סגלת צרופי המגלה, שמודפך עולם הטבע, וסגלתה להקורא שיקבל על תורה

וצ"ל, שפֿל העוסק בתורה בין מגלה דלילה למגלה דיומא מבטח לו שהוא בן עולם הבא (דרושים ואגדות):

משתה ושמחה

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מבגדיטשוב זיע"א

בכל כזית וכזית שאוכלים כסעודה יש לכוון על שמחת קיום התורה והמצוות

כשאוכל ושותה בפורים לא ירבה בהוללות, רק יקבל על תורה ועל מצוות כמו בימי מרדכי ואסתר, ויבזה יהיה עקר שמחתו ויקים שוש אשיש בה' (ישעיה סא ו), ובכל כזית וכזית שאוכל וכוון ששמח בעל תורה ומצוות וישמח ויעלו בקבלת התורה.

וגם ישמח ויעלו ויכוון באכילה ושתיה שפֿל האמות העולם יעשו עמנו טובות וכל הרעות יתהפכו לטוב ויקים בנו וְלא שמע אלקים אל בלעם ויהפך ה' אלהיו את הקללה לברכה, אמון סֶלָה נצח ועד (קדושה רביעית – פורים):

תולדות אהרן

רבי אהרן מזטומיר זיע"א

סעודת פורים – הכנה ולבוש לאורות של כל השנה

צריך האדם שיראה לשוב בפורים בתשובה שלמה ולקבל על עצמו השני תורות, ויעשה הכל בשביל הבורא ברוך הוא, אפלו אכילה ושתיה יעשה רק בשביל שיהיה לבוש והכנה להאורות גדולים שירדו.

וזה הוא כונת של אכילת פורים וערב יום הפורים, שידוע שפונת אכילה ושתיה של שני הזמנים האלו הם עקר לבושים והכנות לאורות של כל השנה, ולכך נקראת סעודת

תורה ומצוות, ויתחדש פגֿשר נעוריו, וישמח בעל קבלת תורה. ויכוון בקריאת המגלה שיזכרו כל העולמות, ואפילו העולם הזה, הוא עולם הטבע, יזכרו על ידי קריאת המגלה וכו'. ויכוון שבכל דבור שיוצא מקריאת מגלה נברא הארה, וכל דבור שיוצא נברא מלאך אחד, מה מאד יתלהב האדם כשיעלה במחשבתו שמכל דבור ודבור שמח הבורא בו, ונברא מלאך:

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

צדיקים רואים במגלה כל מה שיהיה במשך השנה

וזהו שמברכין על מגלת אסתר, כפי ששמעתי מאבי אדוני אדמו"ר זצוק"ל 'מגלה' לשון התגלות, ו'אסתר' הוא לשון נסתר, כי צריכים לעשות התגלות מדבר הנסתר, כי הקדוש ברוך הוא עושה נפלאות גדולות לבדו בנסתר, אך על ידי עשיית המצוות ומעשים טובים שאנו עושים ממשיכים אותם להתגלות. **וכאמת** המגלה עצמה הוא נסתרי נסתרות לכל בני אדם, צדיקים אומרים שהם מסתכלים בהמגלה כל מה שיהיה בכל השנה, והנה צדיקים גמורים יכולים להמשיך נסים גדולים ונפלאות להתגלות, אצל אנשים כערבנו צריכים אנו להמשיך הגם מעט קדשה מקדשתו להתגלות ונזקה להעביר הזקמא של עמלק ולהתחזק בעבודתו ותרבו:

חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

העוסק בתורה בין מגלה דלילה למגלה דיום מבטח שהוא בן עולם הבא

קבלתי מהרב רבי מנדלי לילג וצ"ל שהיה רב בית המדרש דקהלת קודש פרנקפורט דמיין, שקבל מהגאון בעל שב יעקב

ש'יחזקו ע'צמן לשמח בימי שמחה, כגון פורים וחגיגה וימים טובים, או חתונה. וכיוצא בזה כל מיני שמחה של מצות, ש'יחזקו ע'צמן בשמחה גדולה עד ש'יזכו להתעורר לרקודין והמחאת פה, ועל ידי זה ימתיקו הדינים.

כי כל דברי התורה לא בשמים הוא לאמר, שאין מי שיכול לזכות לזה להמתיק הדינים על ידי המחאת פה ורקודין כי אם גדולים בני עליה, רק כל אחד מ'יש'ראל יש לו כח הזה פשיקם הדברים בפשיטן באמת ובתמימות (אות קלא):

רמזי מוסר

לקוטי טיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
התמיהה וכי מחמת מאכלות אסורות מגיע
עגש כליה רח"ל

שאלו תלמידיו את רשבי מפני מה נתיבנו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה וכו' מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע וכו' אם כן שבשושן יתנו שבכל העולם כלו אל יתנו וכו' מפני שהשתחוו לצלם (מגילה יב.).

הנה החטא שבהנאה מסעודתו של אותו רשע בפשטות הוא אכילת מאכלות אסורות, וכדאיתא במדרש שבגני ישראל באו וכו' בספק (בספנה) וכו' על שאכלו מתבשיל הגוים. והתמיהה מ'פסקת: וכי אכילת מאכלות אסורות חמורה כל כך שבגללה יתחבבו פליה הי"ל?! (ובגמרא הקשו על טעם זה רק למה יתרגו 'שבכל העולם בלו', הינו שבנוגע לאלה של שושן ע'צמה מודים שהם ראויים לכליה. וראה בכמה מ'פ'שים (הרי"ף לעין יעקב שם. מנות הלוי בהקדמה. וראה רש"י אסתר ד א) ובשפתי חכמים שם. ועוד), שגם ל'פסקנא יש בגדם מה ש'נהנו מסעודתו כו', ועל ידי זה נתגלגל עליהם גם חטאם הראשון שהשתחוו לצלם).

פורים, מלשון מ'סעד, ש'סועד את האורות העליונים וכו'.

ולפי שהדוש העולם היה ב'פורים והתחיל עולם התקון על ידי צמצומים וכו', ולכן נקראת מ'גלת ספר', אגרת, ש'מגלה התגלות, שנתגלו האורות של בריאות העולם, ו'אגרת' לשון אגור בתוכו, ש'במגלה מ'רמז תורה שבכתב ותורה שבעל פה על ידי שמות הקדושים המרמזים בראשי תבות ובסופי תבות שבהם נבראו שמים וארץ וכל אשר בהם:

יפרח בימי צדיק

רבי צבי הירש מזידטשוב זיע"א

כל השוטה בפורים כאלו התענה משבת לשבת

בקשתי שתשמחו ושתשישו בשמחה בימי הפורים האלה, וכל השוטה ב'פורים כאלו מתענה משבת לשבת, וכן הוא מתקן וכו' וכו'. ושלחתי לכם למכתבי זה המה 'פרפראות' ל'פורים בטעם 'שלו הייתי ו'פרפ'רני (איוב טו יב) וכן נמתקים כל הדינים, ו'דברי שלום ואמת' (אסתר ט ל) ו'נקרעים כל המספים (למבדילים) [המבדילים] בטעם 'בגדיו לא יפרם' (ויקרא כא ע), ו'פורים בשתייה לבבו אז 'בגדיו לא יפרם', 'קרעו לבבכם ואל בגדיכם' (יואל ב ג), ואחי ורעי אכלו מצדנים ושנו מתקים כי חדות וכו' (נחמיה ח ע) (מכתב לאחיו רבי משה מסאמבור זיע"א ואנשי שלומם):

טיחות מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

רקודים ומחיאות כף אפלו של יהודים פשוטים
ממתיקים הדינים

התורה הקדוש הזאת (ליקוטי מוהר"ן ח"א תורה ע) ש'צמר שם שעל ידי המחאת פה ורקודין נמתקין הדינים, היתה פונתו כפשוטו,

של רשע (אחשוורוש) היתה חשוכה אצלם עד כדי כך – שהשתתפותם בסעודתו היתה נחשבת אצלם ל'כבוד' עד שנהנו מזה. והשתתפותם בסעודה לא היתה מכרחת (להיות 'אחשוורוש המלך' היו מחיבים בכבוד מלכות) – אלא עשו זאת מפני הנאתם מהזמנתם לסעודה זו. ומכיון שבני ישראל עצמם החשיבו את ה' (שבאים) זאבים' ונהנים מהכבוד ש'מקבלים' מאותו רשע, הרי בזה גופא הם דוחים את השמירה הנסית של 'גדול' הרועה, ומכניסים ומורידים עצמם תחת שלטון (הטבעי) של ה'זאבים', השולל את קיומה של ה'כבשה', כנ"ל.

ההוראה למעשה בהתעסקות בצרכי הגוף כיום יום

אחת מההוראות שיש ללמד מזה בעבודת כל אחד ואחד: בני ישראל נבראו נשמות בגופים, באפן שמכרחים להתעסק בצרכי הגוף. ומכיון שהקדוש ברוך הוא בראם באפן זה, בודאי זהו רצונו לתבדוק, שיתעסקו בצרכי הגוף.

ובאה ההוראה מימי הפורים, דאף שצרכים להתעסק בעניני הגוף – הרי העסק צריך להיות לא באפן של 'הנאה', כי אין התעסקות זו אלא 'לבוש' וטפל לעקר תפקידו בעלמא דיין; ההנאה והתענוג של איש ישראל צריך להיות בתיי נשמתו, למוד התורה וקיום המצוות וכו', ואלו ההתעסקות בעניניו הגשמיים היא רק כדי שיהיה בריא ושלם ויוכל לעבוד את השם.

ובזאת יבחן האדם אם עוסק בצרכי גופו לשם שמים, או לאו: כאשר תיי נשמתו הם העקר אצלו ותיי גופו הם טפל, וגם זה – כדי שיהיה הגוף בריא ושלם לעבוד את השם, אזי כל חיותו והנאתו הם בלמוד התורה וקיום המצוות, והתעסקותו בעניני הגוף הוא מתוך הכרח, על כל פנים – בלי הנאה;

אבל כשעושה תיי גופו עקר, הרי כאשר בא לעניני נשמתו הוא אומר 'מה חובתי

קיומם של בני ישראל בין האמות הוא באפן נסי ולמעלה מדרך הטבע

יש לכאר זה בהקדם מה שאמרנו רבותינו ז"ל שבני ישראל נמשלו ל'כבשה' (אחת) העומדת בין שבעים זאבים, ו'גדול' הרועה (הקדוש ברוך הוא) שמצילה ושומרה. והינו שהמצאם של ישראל בין האמות הוא לפעמים באפן שקיומם הוא נסי למעלה מן הטבע, בדומה ל'כבשה' העומדת בין שבעים זאבים, שאין מקום בשבט לקיומה, אלא שבחסדו של הקדוש ברוך הוא ('גדול' הרועה) מצילים ושומרים בהנהגה נסית שלמעלה מהטבע.

הנהגה זו היא אך ורק כאשר מתעלים מהכחות הטבעיים

אמנם, במה דברים אמורים שבני ישראל נשמרים בהשגחה מיוחדת ואין ה'שבעים זאבים' יכולים לנגוע בהם – כאשר הנהגתם היא בהתאם לזה, שסומכים על הקדוש ברוך הוא שצילם וישמרם. אבל כשהם 'מנגדים' לשמירה זו, על ידי שמחשיבים (בהנהגתם) את ה'זאבים' וכחותיהם הטבעיים – הרי הם מפקיעים את עצמם חס ושלום מהשמירה הנסית ומכניסים עצמם תחת הנהגת הטבע.

באור מה שנעשו על שאכלו מסעודתו של אחשוורוש על דרך ה'ניל'

ועל פי זה יש לכאר זה שנהנו מסעודתו של אותו רשע, גרם לגזרת קלה – כי אינו בגדר ענש על חטא, אלא שזו היתה תוצאה טבעית מהנהגתם:

מעמדם ומצבם הטבעי של בני ישראל לאחרי ש'גדל' המלך וגו' את המן וגו' ונשאהו וגו' מעל כל השרים גו' היה בדומה ל'כבשה' העומדת בין שבעים זאבים; והנהגתם (אף שהיתה לפני זמן – אבל הוכיחה דמחשבתם והרגש שלהם הם) באפן של 'נהנו מסעודתו כו' – שללה השמירה הנסית ד'גדול' הרועה. כי העבדה שבני ישראל נהנו מזה שאותו רשע הזמינם לסעדתו, הרי זו הוכחה שמציאותו

שפיע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

באור ענין מחלפי סעודתיהו

מטעם זה תקנו בפורים משלוח מנות איש לרעהו, ואפ"י בר אבין ורבי חנינא בר אבין מחלפי סעודתיהו (מגילה ד.י), וכך נפסק גם להלכה בשלחן ערוך (או"ח תרצה ד) שאם אין לו מחליף עם חברו – להורות שמוותר על סעודתו ושולחה לחברו כפי שיהיה לו לצרכי סעודת פורים, וכמו כן חברו שולח אליו בחזרה את סעודתו, כי מה בצע בסעודתו אם לחברו לא יהיו צרכי סעודת פורים בהחובה:

ואעשנה, ואלו בשהמדבר בנוגע לצרכי גופו, משקע בהם ועוסק בזה מתוך תענוג – 'נהנין' מעניני נפשו הבהמית.

וזהו הלמוד של ימי הפורים, שכל ההצלה של ימים ההם היתה קשורה בזה, שהיהודים הפירו שהנאה מסעודתו של אותו רשע' היא נגד עצם קיומו (טבעו האמתי) של עם ישראל, ועל ידי זה זכו להצלה וגאולה. ומיסקמך גאולה לגאולה, גאולת פורים לגאולת פסח – ועד וכולל יציאה אמיתית ממצרי והגבלות הגוף. – וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, בגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש (חל"א עמ' 170 ואילך):

ארצות גאוני הדורות

כפי שבקשו ממך שתדבר אתה עמם. אף כינן שמחמת זה, יהיו שוכחים את תלמודם, לכן תאמר להם שיקחו "שמן זית זך", שעל ידי כך יזכרו את לתמודם ולא ישכחו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור להעלות נר תמיד (כז ב)

תורת אהרן

רבי אהרן בן שמעון זצ"ל

בגלל שמשנה למד לישראל את התורה, שכחו את למודם

אפשר לבאר על פי המדרש (שהש"ר א, ד), 'בשעה ששמעו ישראל אנכי ה' אלהיך' (שמות כ. ב), נתקע תלמוד תורה בלבם, והיו למדים ולא היו משכחים. באו אצל משה ואמרו משה רבנו, תעשה אתה שליח בינותינו שנאמר 'דבר אתה עמנו ונשמעה ואל דבר עמנו אלהים פן נמות' (שם טז). חזרו להיות למדים ושוכחים'.

והנה, מובא בגמרא הוריות (יג.), כי תמשה דברים גורמים לזכר את הלמוד, ואחד מהם הוא שמן זית, שהרגיל בו זכור את תלמודו.

ולפי זה יש לפרש את פנות הפסוק, שאמר ה' למשה 'ואתה תצוה את בני ישראל',

כסף צרוף

רבי יוסף ב"ר זצ"ל

משה לא הצדק לתת נדבה למשכן כי לא חטא בשבירת הלחות

מובא במדרש (ויק"ר א. ו), שהיתה נפשו של משה עגומה עליו, על כך שכל ישראל הביאו את נדבתם למשכן, והוא לא הביא. אמר לו ה' 'מיניך שדבורך חביב עלי יותר מן הכל'. **ונראה** לבאר את הטעם לעגומות נפשו של משה, וכן מה ענה לו ה' על כך, בהקדים את המדרש (ש"ר נא, ח), בענין נדבת המשכן, 'אמר הקב"ה, 'בוא זהב המשכן ויכפר על מעשה העגל'. עוד יש להקדים

בלי הפסק, הינו גר מערבי, אבל לא שהכהן יתן לתוף גר מערבי זה יותר מלחברותיה, אלא באהל מועד יערך אותו אהרן ובניו רק מערב ועד בקר ובכל זאת ידלק תמיד ממש.

מקרא מפרש

רבי יצחק יהודה טרונק זצ"ל
הדלקת המנוחה בחוץ כשרה כזר

כתב הרמב"ם ו"ל (ביאת מקדש פ"ט ה"ז) דהוציאָה זר והדליקה פשרה, נמצא רק באהל מועד יערך אותו אהרן ובניו, אבל חוץ לאהל מועד אפלו זרים יערכו אותו.

זאת ליהודה

רבי יהודה קצין זצ"ל

הגר המערבי היה מעיד לעולם שהשכינה שורה בישראל

בבאור הכתוב "להעלת גר תמיד", נחלקו הדעות. שבתרגום אונקלוס מבאר "להעלת גר" הינו כל שכעת הנרות, שכל לילה יש לערוך את הנרות. ומצנה זו היא "תמיד", הינו בכל הלילות. וכן פרש רש"י. אך בספרי (במדבר פ"ט נט) באר, "להעלת גר" הוא גר מערבי, שהוא דולק "תמיד", וממנו מדליק את המנוחה בין הערפים.

והנה, לשיטת רש"י מוכן הפתוב "מערב עד בקר", שבא הפתוב לומר שבכל הנרות יש לתת שעור שמן כדי שידלקו עד הבקר. אולם לשיטת הספרי קשה, מדוע פרש הפתוב רק בגר המערבי את שעורו, ולא פרש את השעור של כל הנרות.

ויש להקדים את דברי הגמרא במנחות (פ"ג), על הפסוק "מחוץ לפרכת העדת באהל מועד" (ויקרא כ"ד, א), שהמנוחה היא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל. שהרי

את דברי הגמרא בשבת (ק"ה:) שהמשבר כלים בחמתו הרי הוא פעובד עבודה זרה.

ולפי זה יש לבאר, כי באשר שמע משה שנדבת המשכן באה לכפר על מעשה העגל, רצה אף הוא להביא נדבה, כדי לכפר על מה ששבר את הלחות מתוך פעסו, ונחשב לו פעובד עבודה זרה. אף היות שתרומתם של ישראל כבר היתה יותר מפדי הצרף, וכמו שנאמר "והמלאכה היתה דגם לכל המלאכה לעשות אתה והותר" (שמות לו, ז), היתה נפשו של משה עגומה עליו, שפעת לא יוכל להרים את תרומתו למשכן ולכפר על שבירת הלחות. **ועל** זה השיבו ה', 'חייך שדבורך חביב עלי יותר מן הכל' שמה שאמר ה' "ואתה תצנה את בני ישראל" והינו שהצווי על המשכן לישראל עבר דרך משה דוקא ולא דרך משהו אחר, מזה ילמד משה שלא חטא כלל בשבירת הלחות. וכמבאר בגמרא שבת (ט"ז), שהספים ה' עם משה בזה, ואמר לו "ישר כחך ששברת". ואם פן דבורך בזה שאתה מצנה את עם ישראל, חביב עלי יותר מהנתינה שלהם, שהם חטאו ונותנים כדי להתכפר, ואתה לא חטאת כלל. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

להעלת גר תמיד באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר (כ"ז כ"א)

שבת יהודה

רבי יהודה גרינוואלד זצ"ל

עדות גר מערבי שהשכינה שורה בישראל

יש לפרש כי אמרו ו"ל (שבת כ"ב), 'משכן עדות', עדות לישראל שהשכינה שורה בישראל, זה גר מערבי שנותן בה שמן רק כמדת חברותיה, ובה היה מסיס וממנו מתחיל, עין שם. הינו כלל המנוחה להעלת גר תמיד, גר יחיד ממש

ונטלה הימנו נקרא רשע'. והטעם שנקרא רשע, מפנין ש'יורד לחיי חברו. וכתב הרשב"א (שם), ש'ממנה אין אסור זה, והינו שאם ראובן מחזיר לקבל מתנה משמעון, מותר ללוי גם כן לחזר אחר מתנה זו, ואינו עובר בזה על אסור. והובאה דעה זו בשלחן ערוך (ח"מ סי' רלו ס"א).

ועל פי זה, יש לפרש את דברי המדרש, ש'משה היה בגדר 'עני המהפך' ש'פכר החל לשמש בכהנה, וחשש משה כי בזה ש'יהיה אהרן כהן גדול במקומו, יעשה הוא אסור של נטילת התורה מן העני המהפך בה, ומטעם זה הרע לו. על זה השיבו ה', 'תורה היתה לי ונתתיה לך', שכן גם המלאכים היו בגדר 'עני המהפך', וכמוכא בגמרא שבת (פ"ח): 'ש'המלאכים בקשו שתשאר התורה עמם, ולא חששת לאסור זה, משום ש'נתתי לך את התורה במתנה, ואם כן גם כעת שאני נותן במתנה את ה'הנה לאהרן, הרי שאינו עובר בזה על אסור, ובזה נחה דעתו של משה'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפר תעשנו (כח טו)

מגלה צפונות

כפי אליהו הפהן האיתמרי זצ"ל המתחבר לצדיק קונה שלמותו

המתחבר עם אנשי צורה קונה שלמותם, וכמו שאמר שלמה המלך עליו השלום (משלי יג כ) 'הולך את חכמים יחכם' [וכו'], והנה זה גם כן נרמז בענין האפוד והחשן, ש'כיון ש'החשן היה מחבר לאפד, ד'כתיב ו'יחפסו את החשן מטבעתיו אל טבעת האפד בפתיל תכלת להיות על חשב האפוד ולא יזח החשן מעל האפד' וגו', לכן כיון ש'נתחבר לאפוד, אמר בו 'מעשה חשב' כ'מדרש באפוד 'מעשה חשב', לרמז לך ד'המתחבר לצדיק

אף שהיה נותן ב' המערכי ש'מן כמו בשאר הגרות, עם זאת גר המערכי נותר דולק, גם לאחר ש'כבו ש'שת הגרות.

ומעתה, אף ש'לשיתט הספרי שהכתוב מדרב על הגר המערכי, יש ללמד ממה שאמר הכתוב ש'שעורו הוא "מערכ עד בקר", שגם בשאר הגרות זהו השעור ש'צריך לתת ש'הרי הגר המערכי דולק יותר משאר הגרות, אף ש'שעורם ש'ה, וכ'מאמר הגמרא ש'בזה יש "עדת" לכל באי עולם ש'השכינה שורה ב'ישראל, ואם כן ב'הכרח שגם בשאר הגרות זהו השעור. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי (כח א)

חכמת שלמה

כפי שלמה סלמאן פרץ זצ"ל

משה לא רצה שאהרן יעבר על אסור בקחתו את ה'הנה

מוכא ב'מדרש (ש"ר לו ד), 'ב'שאמר הקב"ה למשה 'ואתה הקרב אליך את אהרן' (לכהנה גדולה), הרע לו. אמר לו, תורה היתה לי ונתתיה לך ש'אלוהא היא אבדתי עולמי. והינו, ש'בשבעת ימי המלוואים ש'מש משה ב'כהנה גדולה, כ'מוכא בגמרא ז'כחים (ק"ב), וכ'שנסת'מו ועברה ה'הנה הגדולה לאהרן, הרע לו. **וצריך** באור, מדוע הרע למשה על נטילת ה'הנתו, והלא המקרא מעיד בו 'והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה' (כמדבר יב א), וכ'יצד יתכן ש'הרע למשה בעבור ש'נתנה ה'הנה לאהרן אחיו? עוד קשה, ב'מה נחמו ה' בזה שאמר לו 'תורה היתה לי ונתתיה לך'.

ויתבאר ב'הקדים את דברי הגמרא ב'קדושין (ט), 'עני המהפך ב'תורה ובא אחר

יחברד

נראה שהוא מטעם שאפוד מכפר על עבודה זרה, וחשן על מעותי המשפט (ובחים פח:), בין על כל אדם בהנהגתו בעסקיו כשמונה הטר שלא פדין, ובין על דין. ותרוייהו הוא בהכרח שחסרים באמונה קצת, דאם ידעו בבורר שהשי"ת קוצב כל פרנסת אדם וחסרוניו לא היה חוטא בעניני מוון, וכפינה הוא ענין עבודה זרה, שלכן צריך כפרה על שניהם, שאם חטא במוון בהכרח גם נקשל בכפינה, ולכן הם בהכרח יחד.

והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בכאו אל הקדש לפני ה' (כח לה)

מקרי דרדקי

רבי הלל ליכטנשטיין מקאלמניא זצ"ל

קבלת התפלות על ידי שמירת הלשון

אפשר לפרש הפננה למה דאימא בספרים אחד מהדברים שצריך להיותו נזהר אם רוצה שתהיה תפלתו מקבלת, הוא מעברות לשון הרע, ואמרו ת"ז"ל (ובחים פח:), מעיל מכפר על לשון הרע, אם פן מעתה שפכר נסתלק המונע קבלות תפלה משום הכי בודאי תקבל תפלתו עבור ישראל. וזהו אפשר פננת הפסוק על דרך הרמז והיה על אהרן לשרת, משום הכי ונשמע קולו בכאו אל הקדש לפני ה' היא תפלתו.

קונה שלמותו, שהרי 'מעשה חשב' שנאמר באפוד על שמכפר על המחשבה והוא מעלה גדולה, נאמר גם פן בחשן על שנתחבר בו. **ואף** על פי שהוא בא לכפר על קלקול הדין, שנענש הדין על מעשה, ולא על מחשבה כמו בענין עבודה זרה, עם כל זה אמר בו 'מעשה חשב' שמכפר גם על איזה מחשבה רעה, אם חשב הדין לענות את הדין ולא עלתה בידו, כגון שנתפשו הפעלי דינין ביניהם ולא הצרכו לבוא לפניו, ועל מחשבה פנה יש ענש, וכמו שכתב החסיד בעל ראשית חקמה ז"ל, דכונת רבותינו זכרונם לכרכה (קידושין מ.) 'מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה', רצה לומר, אינה מצטרפת לתת עליה ענש במעשה, אבל ענש מיהא איכא.

והחשן על היותו מחבר לאפוד, קנה שלמותו לכפר על הדין, וגם על קלקול המחשבה אם היה בו כדפרישית, מה שאין פן בשאר הבגדים שלא היו מכפרים כי אם על המעשה בלבד, והענש הקל על המחשבה שבהם עומד.

ולא יזח החשן מעל האפוד (כח כח)

דרש משה

רבי משה פינישטיין זצ"ל

כפרת החשן על מעוט האמונה בהשגחת הבורא

פניני מגלת אסתר

ובהגיע תר נערה ונערה לבוא אל המלך אחשוורוש
(יב)

דברי אליהו

רבי אליהו מוויילנא זצ"ל

נשכבה אסתר על מטתה כחולה על ערש דני כרי שלא יטלוח

הטעמים על התבות 'נערה ונערה' המה קדמא ואזלא, ובפסוק ט"ו 'ובהגיע תר אסתר בת אביחיל' וגו' הוא בטעם מנח מנח. מרמז לנו צדקת אסתר, כי כל נערה היתה מקדמת עצמה בחשק נמרץ וברצון גדול, אבל פשהגיע תור אסתר היתה מבקשת תרוצים שונים להתחמק ממנו, בזה שהיתה עושה את

פניני מגלת אסתר

איך השיבוהו והעבירו רעת הקמן, פיון שכתב אשר נחתום בטבעת המלך אין להשיב.

אמנם הענין, כי להיות כי תחלה מבר אחרונות היהודים להמן הרשע ואחר כך ישב לשנות, וכך היה קושטא דמילתא, אבל אתם כתבו כטוב בעיניכם הפך המאריך, ותאמרו כי בתוף משתה הנין ואחר שהיה שפור מבר אותם אחרונות, ומעשה שפור אינם פלום, והנה עכשו חזר בו, יען מעשים של שפור אינם פלום, ואין לכם אפן תקון אחר ותקומה רק זאת להשיב האגרות באמרוכם שבשכרותי ביין עשיתי זאת, דאם לא בן אין תקומה, יען כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב זולת בהמצאת טענה זאת, ושהמן בתחבולתיו הסתיר הענין, שהיה תחבולן גדול ובעל ערמות. (פרי תורה דרוש ו)

כי אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצללה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת וכית אביך תאכרו (ר ד י)

מאזני צדק

רבי מנחם מנדל שפיא זצ"ל

רוח והצללה יעמד ליהודים מכת הלמוד וכות של התנא רבי מאיר שלמד תורה מאחר

כי מה שנתחייבו ישראל שבאותו הדור פליה היה מחמת הקטרוג, או למה שנתנהו מסעודתו של אותו רשע, או מחמת שהשתתפו לצלם במבאר בש"ס מגלה (יב). אמנם יש ללמד סגורין עליהם מהא דאמרו חז"ל במסכת תגיגה (טו), ורבי מאיר האף למד תורה מאחר, הכתיב 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה בקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא', אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה בקשו מפיהו, ואם לאו לא בקשו, ומשני,

עצמה חולה ושוכבת על מטתה כמו על ערש דרי תמיד, ועל זה יורה הטעמים הפפולים מנה מנה, שהיתה מנחת ושוכבת עד שגלקחה בעל פרהה, כמו שגאמר (ב ח) 'ותלקח אסתר' מבנין נפעל שירה שגלקחה בעל פרהה על דרי אחרים.

והמלך והמן ישכו לשנות והעיר שושן נבוכה

(טו ג)

יד יוסף

רבי יוסף צרפתי זצ"ל

מבוכת העיר שושן האם מכרם אחרונות בעודו שכור

לענין פשט הכתוב קשה ממה היתה להם זאת המבוכה בשושן, אחר שפרוץ קרא בחיל בשוקים וברחובות להרג ולאבד את כל היהודים, וממה היו מספקים. על בן נראה לומר, שהדברים שהאדם עושה עם היין חזר בהם בצאת היין ממנו, ולכן אמר שפיין שהמלך והמן ישבו לשנות 'העיר שושן נבוכה', שלא ידעו אם קדם שישב המלך לשנות מכרם בהיותו בדיעתו ושכלו, ואין עוד תקון ותקומה, או מכרם בהיותו שפור במשתה היין, והדברים שעושה השכור עם היין אין ממשות בהם, ולכן נבוכה ונתבלבלה לידע אף הוא עובדא וקושטא במילתא.

ובזה יובן פסוק במגלה זו הקשה הבנתו ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם בשם המלך וחתמו בטבעת המלך כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב, דקשה דהרי זה נתינת טעם לפגם, כי מה יועיל להם פתב זה אחר שאין להשיב פתב הראשון, כמו שכתוב 'כי כתב אשר נכתב ונחתום אין להשיב'. ב. דאם בן דאין להשיב

פקודת נפש, וזה שפָּרְשָׁה ואל תאכלו ואל תשתו לילה ניום, לכך פָּרְשָׁה מתחלה לילה ניום.

ויספר להם המן את כבוד עשרו ורב בניו (ה יא)

שיר מענון

רבי שמעון סופר זצ"ל

פרסום מפלת המן וגדלת מרדכי בכל המדינות
על ידי בני המן

יש לתמה המן ספר לאוהביו והתפאר לפניהם
מכבוד עשרו ורב בניו ושמח בזה, למה
נתברך בכרפת ירא השם דכתיב (תהלים קכח א)
'בניך כשחלי זיתים סביב לשלחנך הנה כי כן
יברך גבר ירא השם, ולא המן הרשע.

והנה אמרו חז"ל (מגילה טו:) מאתן והתמנא
בניו היו לו, עשרה נתלו, עשרה נהרגו,
והשאר מחזירים על הפתחים. והנה במדרש
איתא שמנים בניו מחזירים על הפתחים י"ב
חדש, והוא תמוה טעם שנענשו דוקא בזה
שיחזרו על הפתחים י"ב חדש.

ויש לומר הנה כתוב במגלה על ידי שראו
עמי הארץ מפלת המן וגדלת מרדכי,
פתדו ויראו מהיהודים וגדלו אותם, כי נפל
פתדם על כל העמים. והנה כל זה בשושן
ובעירות הסמוכות לשושן, אבל בכל העולם
אשר היו שם יהודים, מפני ומפרד בכל העמים
בכל מדינות אשורוש, הם לא ידעו מכל זה
ולא פתדו ולא יראו מהיהודים, והיו היהודים
ביניהם בסכנה גדולה, ושישלח מרדכי שלוחים
בכל העולם להודיע כל זאת היה מן הנמנע,
שעל ידי זה יגדל קנאתם ושנאתם יותר על
היהודים, באמרם שהיהודים שולחים שלוחיהם
להודיע מפלת שונאיהם ושמחים בזה, כדאיתא
במגלה (י) ששלחה להם אסתר לחכמים קבעוני
לדורות, שלחו לה קנאה את מעוררת עלינו
לבין האמות.

רבי מאיר רמון מצא, תוכו אכל קלפתו זרק.
וכתב במהרש"א חדושי אגדות, על דרך שאמרו
חז"ל בסוף מסכת חגיגה (כו) פושעי ישראל
מלאים מצות כרמון, דכתיב 'כפלח הרמון
רקתה', אפלו ריקנין שבו מלאים מצות כרמון,
ומזה מצא ראיה ללמד אפלו מאחר, שתוכו
אכל וקלפתו זרק.

וזה שאמר אם הדרש תחרישי בעת הזאת רוח
והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר, רמז
ללמוד זכות של התנא רבי מאיר שלמד אפלו
'מאחר', כי רמון מצא לראיה שמלאים מצות,
ובזכות זה יהיה להם גם כן הצלה. וזה אמרתי
הפנה אלקא דמאיר ענינא שאנו אומרים, כי
רבי מאיר היה מוצא טוב אפלו באחר. (פר
בלק)

וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים
לילה ניום (ד טו)

מנחם ציון

בשם רבי ישראל משה הפהן זצ"ל

צומו עלי ואל תאכלו כזית מצה, ואל תשתו
ארבע כוסות

והנה לכאורה צריך להבין איזה צום הוא
אם יאכלו וישתו, היה לה לומר רק
'וצומו עלי שלשה ימים', ומה צריך עוד לפרש
'ואל תאכלו ואל תשתו'.

ואמר שיבאר שפיר על פי מאמר חז"ל במסכת
מגלה (טו), 'ועבר מרדכי' (ד יז) מלמד
שהעביר יום ראשון של פסח בתענית. והנה
בליל פסח מחייב לאכל הפזית מצה, וכדכתיב
(שמות יב יח) 'בערב תאכלו מצת' הפתוח קבעו
חובה, וגם חייב שתית ארבע כוסות, ואמרה
אולי תסברו לאכל הפזית מצה ולשתות הארבע
כוסות, לכך אמרה וצומו עלי פרוש עלי יהיה
העברה מזה, עין פי אין לה דבר העומד בפני

פניני מגלת אסתר

מאד, ועושה להם תמיד נסים ונפלאות עד אין חקר מאז ומעולם, ועל ידי שמועה הזו שהיה לפלא בעיניהם נתפרסם הקול בשעה אחד בכל העיר ובכל גלילותיה סביב. וכן פאָשר באו מבניו גם לעיר אחרת לחזר על הפתחים נתפרסם גם פן שם בעיר האחרת, ויען כי היה לו הרבה בניו שהיו מחזרים על הפתחים במנינם מאה ושמונים ושמונה, היה די שלוחים בכל מדינה ומדינה ובכל העולם לפרסם הדבר, כי בלי ספק לא הלכו כלם יחד בפעם אחת אל עיר אחת, כי אז לא היה די ליושבי העיר לתן להם לאכל לשבעה לערך מאתים איש, רק כל אחד ואחד ברו לעצמו איזה מדינה מיחדת לחזר על הפתחים של אותו מדינה, לכן נתפזרו יותר ממאה מדינות ונתפרסם הדבר על ידם בכל המדינות הקרובים והרחוקים.

ויען כי בני המן בעצמם ספרו את כל המעשה בפרטי הדברים ולא שלוחי מרדכי, האמינו להם יותר מאלו שלח מרדכי שלוחים, ועל ידי זה נפל פחד היהודים על כל העמים בכל המדינות, ולא היה צריך מרדכי לשלח שלוחים בעצמו ולעורר קנאה, והאמינו כי האגרות השניות ששלח מרדכי פנים ואמתיים הם, כי כן שמעו מבני המן בעצמם כל ספור המעשה, וכאשר תמו י"ב חֲדָשׁ ב"ג אָדָר שְׁנֵי וְנֶהְפֵּךְ הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאייהם, בלי ספק אז נהרגו הם בין שאר השונאים, כי לא נצרכו עוד מאז שישארו בחיים, וכן יאבדו כל אויביהם השם, ואוהביו כצאת השמש בגברתו.

בלילה ההוא נדרה שנת המלך ויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי הימים ויהיו נקראים לפני המלך. וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי על בגתנא ותרש שני סריסי המלך משמוני הסף אשר בקשו לשלח יד במלך אחשוורש (ו א-ב)

ועוד תמוה פאָשר כתב מרדכי ושלח האגרות להשיב מחשבת המן הרשע, ובמדרש ובספר יסיפון איתא שמרדכי כתב שהמן שקר וזוף אגרות הראשונות, אם פן האידך ידע מרדכי שיאמינו לו, דילמא יחשבו להפוך שהמן כתב האמת ומרדכי זוף ושקר בטבעת המלך.

אבל באמת זה היה השגחה פרטית מהקב"ה, שהרבה להמן רב בניו, והיו מחזרים על הפתחים בכל העולם י"ב חֲדָשׁ עָרָף זְמַן מִשְׁוֹךְ מתלית המן ביום שני של פסח עד י"ג אָדָר שְׁנֵי, כדאיתא בירושלמי (מגילה פ"א ה"ה) שגס פורים נעשה באדר שני, וכאשר בקשו מתנות אכל להשיב נפש וספרו גדל יחוסם שהם בני המן השר הראשון של המלך, ועתה המה בדיוטא המתתונה מחזרים על הפתחים כי מבקשים אכל להשיב את נפשם כדי שירחמו עליהם, לא האמינו השומעים והשיבו להם אידך יכול להיות שבני המן שהמה כבני מלכים אשר גדלו ואשר נשאו המלך מעל כל השרים ועבדי המלך ושרוב כבוד עשרו היה הרבה מאד, הכי בניו יחזרו על הפתחים, וספרו להם המאריך שהמן נתלה ואסתר המלכה נתנה בית המן וכל אשר לו לאויבו מרדכי היהודי ולא נשאר להם מאומה רק לחזר על הפתחים, ולא האמינו השומעים אידך יכול להיות שהשר הראשון אשר בלעדו לא הרים המלך את ידו לעשות מאומה במלכותו שפן לילה יאבד מגדלתו ויתלה על העץ כאחד מפחותי לסטים רצחנים, זה לא נתן להאמין רק ברו מלבם דבר זה כדי לרמות בני אדם לקבל מהם נדבותם, על ידי זה השיבו וספרו כל פרטי המעשה וכל המאריך, הכל פאָשר לכל כמו שהיה.

ויען שראו שהיה קשה להשומעים להאמין בכל זה, הוסיפו על דבריהם שאל יתפלאו על זה, שאלקי היהודים גדול הוא

ונעשה בגתנא, והוא"ו עם תרש, ונעשה בגתנא ותרש, וזהו 'וימצא כתוב' מה שלא היה בתחלה.

כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי כי אין הצר שנה בנזק המלך (ו ד)

יערות דבש

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי - כי אין אונאה לעבדים

יש להבין במה שאמרה אסתר 'כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרג וכו' ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי כי אין הצר שנה בנזק המלך, ויש להבין מה טעם יש שהחרישה במכירה לעבדים ולשפחות הואיל ואין הצר שנה וכו'.

ובדרך דרש אמרתי, להיות פי אמרו במדרש 'אין הצר שנה, אמה שלמה בכמה נמכרת בעשרת אלפים כפר כסף, ארנונית שלהם עולה יותר. אבל אגן קיימא לן (כ"מ) אין אונאה לעבדים, אבל התוספות העלו בסנהדרין וכן הר"ן, דעבדים אין להם אונאה דאתקשו לקרקעות, אבל בגי חורין לא הוקשו.

וזה הוא מאמרה פי ודאי איך יתכן שמלך יחזר בו ממכירתו, רק היא ציוחה מקח טעות ואין הצר שנה, לכך אמרה אלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי כי אין אונאה לעבדים דאתקשו לקרקעות, אבל עכשו דלא נמכרנו לעבדים, ובגי חורין לא הוקשו לעבדים, ויש להם אונאה ומכירה בטלה, ואין הצר שנה בנזק המלך. (ח"א דרוש יז)

אורה ושמחה

רבי אליהו הכהן האייתמרי זצ"ל

נס כתיבת הגדת מרדכי על בנתו ותרש בספר הזכרונות אף שלא כתובה שם

נראה לפרש שבא הכתוב לספר גדל הנס הנעשה, אשר נמצא כתוב ענין אשר הגיד מרדכי בספר אחר אשר לא נכתב הענין באותו ספר. והענין, שדרך המלכים כשהמלך נודד משנתו, מביא שביאו לפניו ספרי ספורים, וגם אחשוורוש שלח להביא את ספר הזכרונות דברי הימים שיקראו לפניו, שהם ספרי הספורים האלו, כדי לשמע עד שיבוא שנה לעיניו ותנומה לעפעפיו, ושם באותם ספרים נעשה נס ונמצא כתוב שם אשר הגיד מרדכי על בגתנא ותרש, ולכן לרמוז לזה אמר 'וימצא כתוב', שנמצא במקום שלא היה כתוב.

אהבת עולם

רבי דוד יוסף פרחי זצ"ל

כתבו סופרי המלך אשר הגיד מרדכי על בנתו 'או' תרש, והפריד הקב"ה תבת 'או'

יש לזקק אומרו 'וימצא כתוב', דמה מציאה מצא מה שלא היה בתחלה. ועוד במקום אחד כתוב בגתן ותרש, ובמקום אחר כתוב 'בגתנא ותרש' בתוספת אל"ף.

אמנם יוכן הכונה, לשראה מרדכי בגתן ותרש שרצו להשקות סם המנות למלך והגיד לאסתר, והיא הגידה למלך, אמר המלך לכתב בספר הזכרונות עד עת בא לעשות טובה למרדכי על זה, והמשותם משנאתם את מרדכי כתבו בספר בגתן או תרש (וכ"ה באלשיך, עין שם), והיתה פונתם בכדי שלא ישלם למרדכי שום טובה על זה, אחר דאחד משנייהם לא יהרג מפני שלא היה ידו במעל והוא ינקם ממרדכי על זה. מה עשה הקב"ה, ברב רחמיו הפריד אות א' מתבת 'או' והדביק אותה לבגתן

מַעֲשֵׂי צְדִיקִים

מִשְׁהִיגֵעַ הַדְּבָר לְאֲזִנֵי הַרְה"ק **רַבִּי יִשְׁכָּר דָּב מִבְּעַלְזָא** זיע"א, הוּא קָרָא לְשִׁמְשׁ וְאָמַר לוֹ, "הַתְּבוּנוֹ נָא מַעֲט מֵה שְׁעוּבָר עַל בְּחוּר עַד שְׁמִינֵשֶׁב דְּעֵתוֹ לְלַמֵּד דָּף גְּמָרָא. הַבְּחוּר מַגִּיעַ לְבֵית הַמְדַרְשׁ, וְעֵדִין לֹא הַכְרִיעַ בְּאִיזָה סִפֵּר יְהִגָּה.

לְבַסּוּף אַחַר הַתְּלַבְּטוּת, הוּא נִגְשׁ לְאָרוֹן הַסְּפָרִים, וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ סִפֵּר חֲסִידֵי כְּלֶשְׁהוּ, לַעֲנוּ בּו וְלֹהֲתַחֲזֵק. עוֹד לֹא פָּתַח אֶת הַסְּפָר, וּמִיָּד הוּא חוֹזֵר עַל עֶקְבָּיו. מִתְּיָשֵׁב בְּדַעְתּוֹ כִּי אֵין נֶכּוֹן לְלַמֵּד בְּשַׁעֲנָה זֹ בְּסִפְרֵי חֲסִידוֹת, וְהוּא מַעֲדִיף לַעֲת עֵתָה לְלַמֵּד חֲמֵשׁ וָרֶשֶׁי.

עֵדִין לֹא הִשְׁלֵמָה הַחֲלֻטָּתוֹ, וְשׁוֹב שׁוֹקֵל הוּא בְּדַעְתּוֹ שְׂאִין נֶכּוֹן כְּעַת לְלַמֵּד חֲמֵשׁ וָרֶשֶׁי, הוּא מַחֲזִיר אֶת הַחֲמֵשׁ לְמִקוּמוֹ, וְנוֹטֵל גְּמָרָא לְלַמֵּד בָּהּ. כִּף עוֹבְרִים עַל הַבְּחוּר הַרְבֵּה נְסִיווֹת, עַד שְׁלֻבְסוּף מַכְרִיעַ בְּדַעְתּוֹ לְלַמֵּד דָּף גְּמָרָא.

אַחַר מִסְכַּת הַהִסּוּסִים וְהַתְּלַבְּטוּיּוֹת, לְבַחוּר כְּזֶה לֹא מַגִּיעַ גַּר פְּשוּט וָרַגִּיל, כִּי אִם גַּר שֶׁל זֶהב, וְאֵלּוֹ אֶתָּה אֵינְךָ רוֹצֵה לְתַת לוֹ גַּר". (אנא דב"י היולוי)

וְאֵלּה הַבְּגָדִים אֲסִיר יַעֲטוּ חֲטָן וְאִפּוֹד וּמַעֲיֵל וּכְתַנַּת תְּשִׁבֵץ מִצְנַפֶּת וְאַבְנֵט (כח ז)

בְּרִשִׁי, וְלִבֵּי אוֹמֵר לִי שֶׁהוּא חֲגוּר לוֹ מֵאַחֲרָיו, רָחַבו כְּרַחַב גַּב אִישׁ, כְּמִין סֶנֶר שְׁקוּרִין פּוֹרְצֵי"ט שְׁחוּגְרוֹת הַשְּׂרוֹת כְּשֶׁרוֹכְבוֹת עַל הַסּוּסִים.

סִפֵּר הַרְה"ק **רַבִּי יִחִיאֵל מֵאִיר מַגּוֹסְטִינִין** זיע"א, כִּי בִימֵי חַרְפוֹ, הִסְתּוֹבֵב בְּרַחְבֵי הָעִיר

וְאֶתָּה תִּצְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיַחֲחוּ אֵלֶיךָ שְׁמֹן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד (כו כ)

סָח הַרְה"ק **רַבִּי יִשְׁכָּר דָּב בְּעֵרִישׁ הַפְּתָן מוּוּאֵלְבָּאֵרֵז'** זיע"א. בְּעַת שְׁחַבֵּר רַבְּנוּ הַרְמַמְב"ם זצ"ל אֶת סִפְרוֹ 'מוֹרָה נְבוּכִים', שֶׁהוּא אוֹצֵר שֶׁל יְרֵאת שְׁמַיִם, אֶף בְּדַרְךָ הַחֲקִירָה, חֲלָקוּ עֲלָיו רַבִּים מַגְדוּלֵי דוֹרוֹ כִּידוּעַ.

שְׂאֵלוֹ בְּנו ז"ל בְּמִקְתָּב, לְשֵׁם מָה הָיָה לוֹ לְחַבֵּר סִפֵּר שְׁעִיּוֹרֵר בְּקֶרֶת, הַשִּׁיבּוֹ אָבִיו, "אִם יִמְצָא אֶחָד מֵאַלְפֵי, מֵאֵלּוֹ שִׁילְמָדוֹ בְּסִפְרֵי שְׁעִיחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה עַל יְדֵי עֵיוֹן בְּסִפֵּר, כְּדֹאֵי הָיָה לְחַבְרוֹ".

הוֹרָאָה זוֹ הוֹרָה הַשִּׁי"ת לְמִשְׁהָ, וְאֶתָּה תִּצְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶת כָּלָם, אֶף שְׁוִיָּקְחוּ אֵלֶיךָ, מַעֲטִים הֵם אֵלּוֹ שִׁיקְבְּלוּ אֶת דְּבָרֶיךָ וְיִשְׁפְּעוּ עַל יָדָם, אֶתָּה מֵחוֹבְתָךְ לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלָךְ, וְהַתּוֹרָה הִיא נִצְחִית בְּכָל דוֹר וָדוֹר.

בְּרַם, שְׁמֹן זֵית זָךְ, עֲלֶיךָ לְהַתְּבוּנוֹ שְׁדְּבָרֶיךָ יְהִיו זִכִּים וְטֵהוּרִים, לֹלֵא שׁוּם כְּוָנָה פְּסוּלָה, אֶף וָרַק 'כְּתִית לְמֵאִיר', שִׁיְהִיָּה לְבָךְ נִקְתָּת וְנִשְׁבֵּר עַל מַעוּטָךְ בְּעַבּוּדַת הַשִּׁי"ת, לֹלֵא כָּל פְּנִיּוֹת וּמַחֲשָׁבוֹת שֶׁל הַתְּנוּשָׂאוֹת וְהַבְּלֻטָּה, כִּי אִם תּוֹכַחָה לְשִׁמָּה, לְמַעַן יְהִיו דְּבָרֶיךָ נִשְׁמַעִים. (אהל יסדר)

לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד (כו כ)
בְּבֵית הַמְדַרְשׁ בְּבַעַלְזָא הָיָה שְׁמֵשׁ מִיָּחַד, שֶׁתִּפְקִידוֹ לְחַלֵּק אֶת הַנְּרוֹת עֲבוּר הַלוּמָדִים בְּשַׁעוֹת הָעָרֵב. עָרֵב אֶחָד, מִשׁוּם מָה, הוּא טָרַב בְּעַקְשָׁנוֹת לְהַגִּישׁ גַּר לְאֶחָד מֵהַבְּחוּרִים, שֶׁחִפֵּץ הָיָה לְלַמֵּד בְּשַׁעוֹת הַחֲשֵׁכָה.

מחלט, והוא הגיע לבקש ברכה מהרבי שיזכה לישועה ובקשתו תתקבל.

מרב דחק החסידים הנדחפים לעבר פתחו של הרבי, התבלבל החסיד ובמקום להגיש לרבי את הפתקא עם הבקשה, מסר פתק ריק שלא נכתב בו מאומה. טמן הרבי את הפתק בכיסו, ודבר עמו על בקשתו בפרוטרוט.

הרבי הורה שיקתב מכתב למוסדות הגבוהים ויפרט את בקשתו, שאל החסיד מה יועיל המכתב אחר שכבר נדחתה בקשתו, צוה עליו הרבי, "סע לעיר פלונית, שם יאמרו לך מה עליך לעשות".

המטיף החסיד והקשה, ומה לגבי ההוצאות הכספיות הכרוכות בניסיעה, הרגיעו הצמח צדיק והבטיח, "המעט שיש לך, יחשב כמו הרבה", הוא קבל מהרבי ברכת פרידה, ויצא לדרך.

מטיבא מהחדר, נכח לראות לתמהונו הרב כי הפתק הכתוב נשאר בידיו, ולרבי הוא מסר פתק ריק. מהר להדחק בתוף הקהל ולחזר אל הרבי, התנצל ואמר, "רבי, טעיתי, לא מסרתי את הפתק הנכון".

הרגיעו הרבי ואמר, "איו צרך בפתק, הרי ראית שידעתי את המציק לך". נסע החסיד לעיר שהורה הרבי, ומצא בה פקיד שגלה את אָזונו כי נחקק סעיף חדש בחק, לפיו יתאפשר מלוי בקשתו על ידי השלטונות. אולם לשם כך עליו להגיש ערעור על החלטתם.

הלך החסיד למקום הגשת הערעורים, הערעור הוכן בבקשתו, והוא נתבקש לשלם חמשה זהובים בלבד, כאשר במו עיניו ראה את הבא אחריו נדרש לשלם סכום גבוה בהרבה.

ואסוף כסף עבור דבר מצוה. בהגיעו לאחד הבתים, ראה לצערו במקום תערבת פריצות של אנשים ונשים המשחקים בקביה, לבו קאב על שנגזמו לו לראות מראות כאלו, והכל חביבם בראיה.

רק כעבר עשרים שנה נחה דעתו, נזדמן לעירו גוסטינין חזן ושוטח שהצבור נהנה מתפלתו, וכאו עמו לרב שיקבלנו לחזן בעיר. כאשר הגיע המועמד לביתו לקדש פנימה, הכירו מאז שהוא שחק בקביה, והבין כי מן השמים זמנו לו לראות זאת, כדי שלא יפלו בו בני קהלתו.

אחר מעשה אָמר כי כעת מובנים לו דברי רש"י שכתב, 'ולבי אומר לי, לרש"י הקדוש נזדמן לראות אשה רוכבת על הסוס לבושה בסנר, וחלשה דעתו, מדוע נזדמן לפניו מראה כזה.

אבל כשהגיע לבאר את עשית האפד, כתב 'ולבי אומר לי, מה שראיתי אז את השנה לבושה בסנר, היה כדי שאבין את מבנה האפד שהיה עשוי כסינר של הנשים, ולא לחנם נכשלתי וראיתי זאת. (מי הים השלם)

וּשְׁמַת אֶת שְׁתֵי הָאֲבָנִים עַל כַּתְּפֵי הָאֲפֹד אֲבָנֵי זָכָרן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִטָּא אַהֲרֹן אֶת שְׁמוֹתֵם לְפָנָי ה' עַל שְׁתֵי כַתְּפֵי זָכָרָן (כח יב)

מדי שנה ביום צום גדליה, ממתין היה קהל רב על מפתן חדרו של הרה"ק **רבי מנחם מנדיל מויז'ניץ** זיע"א. כל אותו צבור גדול בן מאות אורחים שהגיע אל הצמח צדיק לראש השנה, נכנסו לרבי לקבל ברכת פרידה, ובעת הצרך אף למסר פיתקא ופדיון נפש.

בתוך הבאים היה חסיד שהגיש בקשה לשלטונות, אך בבקשתו נדחתה באפן

ואכלו אתם אֶתֶר בָּפֹר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת יָדֶם (כט לג)
בְּאֶחָד מימי חג הסוכות, נפל אחד הילדים
 בסביבות העיר קוסון למשקב, מיטב
 הרופאים שהזעקו למטותו נסו לסייע בעדו ככל
 שביקלתם, אף לשוא, מחלתו הלכה וגברה.

מדי יום היו הוריו באים לבית המדרש
 בקוסון, ומפצירים בבכיות בפני הנוכחים
 במקום ובמיוחד בפני הרה"ק **רבי יהוסף מקוסון**
 זיע"א בעל **בני שלשים**, שיתפללו ויעתירו
 רחמים עבור בנם אהובם החולה אנושות.

ביום הושענא רבא, חלה התדרדרות חמורה
 במצב בריאותו של הילד, הוריו באו
 בצעקות נואשות אל הרה"ק מקוסון שעמד
 באמצע אמירת ההושענות, שיחוס וירחם
 על בנם.

לאחר מכן בעת סעודת היום, כשצעקותיהם
 של ההורים הרקיעו שחקים וכבר
 קראו למנן אנשים שיהיו נוכחים בעת יציאת
 נשמה רח"ל, הורה הבני שלשים שיוסיפו
 לחולה את השם 'חיים', אחר נטל את הכף
 בידו לאכל את המרק, והחל לספר.

בעת היותי בצאנז, הגיעו שתי נשים לבית
 המדרש בבכיות רמות לפני הרה"ק
הדברי חיים זיע"א, והרבו תחנונים על בעלה
 של האחת ובנה של השנייה, השוכב חולה
 אנושות. נכמרו רחמי הקהל עליהן, והכל
 מררו בבכי, אבל הדברי חיים שהיה באמצע
 הסעודה, לא הניח את הכף מידו ולא נראה
 כמצטער, ה' ברב חסדיו עזר, והחולה נתרפא.

באמרו זאת, המשיך הרה"ק מקוסון באכילת
 סעודת יום הושענא רבא. כבר למחרת
 היום, באו ההורים בשמחה רבה להודיע כי
 בנם נתרפא, וש"ב ב"ה לאיתנו. (הקדמת בני שלשים)

הלה אכן שאל את הפקיד "מדוע האישי
 שלפני שלם רק חמשה זהובים", והוא
 השיב, "אם יהודי עלוב זה שלם חמשה
 זהובים, אדם כמוך צריך לשלם פי כמה
 וכמה". אז ראה עזו בעזו כיצד כל הפרטים
 בברכתו של הרבי מתקיימים בצורה מלאה.
 (הסיפור והמעשה החסידי)

ועטית את מעיל האפוד (כח לא)

ספר ר' ראובן זייצ'יק ממלחובקה, בתקופה
 שאחרי המלחמה, התגוררתי זמן מה
 בעיר מוסקוה בדירה שכורה, בצוותא עם
 העסקן האגודאי בריגה, הצדיק המלא **רבי**
מרדכי דובין זצ"ל הי"ד, אחר שכל משפחתו
 עלתה על המוקד בשנות המלחמה.

באותה תקופה נהג רבי מרדכי לשהות בבית
 הכנסת ולהגות בתורה משוש חזיו
 ברכיפות, מעלות השחר עד אישון לילה.
 פעם יצא החוצה לזמן מה, בשובו הבחין כי
 מעילו נעלם ואינו, גנב זריו מהר להניח
 ידו עליו.

אמר רבי מרדכי, "מסתמא נלקח המעיל על
 ידי מישהו חסר מעיל, קר לו, וידו
 אינה משגת לקנות. ילבשונו, אפוא, לבריאות
 ואני אקנה מעיל אחר". אמר, ונכר היה
 שהגנבה לא הפריעה לו, אדובה, החיוך על
 פניו הראה שלבו שלם עם החלטתו, לעת
 ערב נסע לביתו ללא מעיל.

למחרת הגיע חיט והביא עבורו מעיל, אבל
 רבי מרדכי לא לבשו אלא צוה על
 החיט לפרום את כל התפרים מחשש שעטנז,
 רק אחר כך גאות להתאים את המעיל
 למדתו. בתוך יום אחד סים החיט את
 המלאכה, והביא את המעיל לרבי מרדכי,
 הישר למקום מושבו בבית הכנסת. (כפר חב"ד)

פורים

פורים הוא אֶבֶן יוֹם טוֹב

הִיָּה זֶה בְּשָׁנִים בָּהֶן הִתְגַּוַּר הַרְה"ק רַבִּי שְׁמוּאֵל אַבָּא מִזִּיכְלִין זִיע"א בְּאַזְעָרְקוֹב, מִשְׁנַת תר"ב עַד שְׁנַת תרט"ו. בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר לַעַת עָרַב, בְּעַת שֶׁהִתְאַסְפוּ רַבִּים מֵהַחֲסִידִים לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לְשִׁמְעַע קְרִיאַת הַמְּגִלָּה, כָּלֵם לְבוֹשִׁים בְּגָדֵי שִׁבְתָּ, כְּנֶהוּג אֶצֶל הַרְבִּי.

לְפַתַּע נִכְנַס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ אַחַד מִתּוֹשְׁבֵי הָעִיר כְּשֶׁהוּא לְבוֹשׁ בְּגָדֵי חוּל. כְּאִשְׁרֵי שְׁאִלוּהוּ הַמִּתְפַּלְלִים, "מִדּוּעַ לֹא לְבַשְׁתָּ בְּגָדֵי שִׁבְתָּ לְקְרִיאַת הַמְּגִלָּה", הִשִּׁיבָם בְּלִיצְנוּת, "קִדְחַת הִיא מַחְלָה כְּמוֹ שְׁפוּרִים הוּא יוֹם טוֹב".

עוֹד לֹא סִיַּם הַלֵּץ אֶת הַבְּלִי, וְהִנֵּה נִפְתְּחָה הַדְּלַת וְהַרְבִּי נִכְנַס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לְהִתְפַּלֵּל. הוּא הִסְפִּיק לְשִׁמְעַע אֶת הַדְּבָרִים, חָזַר לְאַחוּרָיו, הִבִּיט בְּפָנָי הַדּוֹבֵר, וּפְנֵה אֵלָיו בְּזוֹ הַלְשׁוֹן, "אֶצְלָנוּ אוֹמְרִים, פּוּרִים הוּא יוֹם טוֹב, וְקִדְחַת הִיא מַחְלָה".

הַדְּבָרִים יָצְאוּ מִפִּי הַרְבִּי, אוֹתוֹ אָדָם שָׁב אַחַר הַתְּפִלָּה לְבֵיתוֹ, וְתַקְפָּתוֹ מַחֲלַת הַקִּדְחַת. כַּעֲבַר מִסְפֵּר יָמִים, מִשְׂרָאָה שֶׁהַמַּחְלָה הוֹלְכַת וּמִתְגַּבְּרַת, הִבִּיט אֶת הַסִּבָּה לְדַבְּרֵי, וְשָׁלַח לְבַקֵּשׁ אֶת בְּרַכַּת הַרְבִּי לְהַחֲלִמָתוֹ.

צְנִיָּה הַרְבִּי לְהַשִּׁיבוֹ, "זֶה שְׁקִדְחַת הִיא מַחְלָה, הוּא כְּבָר יוֹדֵעַ, עֲתָה עָלָיו גַּם לְדַעַת שְׁפוּרִים הוּא יוֹם טוֹב". שָׁנָה תְּמִימָה הִתְיַסֵּר הַלֵּץ מֵהַקִּדְחַת, עַד שֶׁהִגִּיעַ יוֹם הַפּוּרִים בְּשָׁנָה הַבְּאָה, בּוֹ בְּיוֹם נִרְפָּא מִמַּחְלָתוֹ, וּמֵאֵז לֹא הִעֲז לֹמַר עוֹד דְּבָרֵי לִיצְנוּת. (להב אט)

יִין נִשְׁפָּךְ כַּמִּים

שָׁח אַחַד הַמְּקַרְבִּים. "בְּאֶחָד מִבְּקוּרֵי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּפוּרִים, שִׁלַּחְתִּי אֶת בְּתִי הַקְּטַנָּה עִם מִגָּשׁ עָמוּס בְּמִשְׁלוֹחַ מְנוֹת לְמַעוֹנוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁלום שְׁבַדְרוֹן זצ"ל. אַךְ עִם כְּנִיסַתָּהּ לְבֵיתוֹ רָפוּ יָדֶיהָ, וְהַמְשָׁלוֹחַ עַל כָּל תְּכוּלָתוֹ נָפַל אַרְצָה. בְּקִבּוּק הַיִּין הַתִּנְפֵּץ לְרִסְיָסִים, הַיִּין נִשְׁפָּךְ עַל הָאֶרֶץ, וְהַמְנוֹת הִתְפָּזְרוּ לְכָל עָבֵר.

הִילָדָה נְבוּכָה עַד מָאֵד, אִי נְעִימוֹת וּבוֹשָׁה כִּסּוֹ אֶת פְּנֵיהָ. רַבִּי שְׁלום שִׁשְׁהָ בְּחֶדֶר הַפְּנִימִי הַבְּחִין בְּמַתְרַחֵשׁ, וּמֵהָר לְעָבֵר הַכְּנִיסָה עִם הַבְּרָקָה פְּרִי מַחוּ וּלְכַבּוֹ, "גִּיּוֹאֵלֵדִיג, נִפְלָא, כַּמָּה טוֹב שֶׁבְּקִבּוּק הַיִּין נִשְׁבַּר. הָרִי הַגְּמָרָא אוֹמְרַת בְּעִרוּבֵין (סוה). 'כָּל בֵּית שְׁלֹא נִשְׁפָּךְ בּוֹ יִין כַּמִּים, אִין בּוֹ סִימָן בְּרַכָּה'.

בְּרוּךְ הַשֵּׁם נִשְׁפָּךְ יִין בְּבֵית, וְעוֹד בְּעֶצֶם יוֹם הַפּוּרִים, סִימָן בְּרַכָּה. כְּזֶה פּוּרִים לֹא הִיָּה לָנוּ זֶה עֲדוֹ וְעַדְנִים". הַתְּלַהּבוּתוֹ גָּאֲתָה, שְׁמַחַת הַפּוּרִים גְּדֻלָּה שְׁבַעֲתִים, צְהַלְתוֹ סַחְפָּה אַחֲרָיו אֶת כָּל בְּנֵי הַבֵּית לְמוֹל שְׁבָרֵי הַבְּקִבּוּק וְהַמְנוֹת הַפְּזוּרוֹת.

לוֹ הִיָּה מִיִּשְׁהוּ נִכְנַס בְּאוֹתוֹ רִגְעַת לְבֵית מִשְׁפַּחַת שְׁבַדְרוֹן עִם מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת, דּוּמָה שֶׁהִיָּה מִנְפֵּץ גַּם הוּא בְּקִבּוּק יִין, לְהַנּוֹת אֶת רַבִּי שְׁלום". (קול חוֹנֵב)

אִם אִין מִתְחַפְּסִים - יִתְחַפְּסֵי הַרְבִּי

דְּרָבּוֹ שֶׁל הַרְה"ק רַבִּי נִפְתְּלִי מְלִיצ'עֲנִסְק זִיע"א בְּנוֹ שֶׁל הַרְה"ק רַבִּי אֶלְעָזָר מְלִיצ'עֲנִסְק זִיע"א, בְּנוֹ הַגְּדוֹל שֶׁל הַרְה"ק הַרְבִּי ר' אֶלִימֶלֶךְ

ידיים של שחרית, שְׁכִידוּע שוֹרְרַת עליהם רוח רָעָה, הוא פָּנָה אֶל הַרְה"ק הַאֲמֵרִי מְנַחֵם מֵאֲלֶכְסַנְדֵּר זיע"א ושָׂאָלוּ מָה עָלְיוּ לַעֲשׂוֹת לַתְּקַנַּת בְּנוֹ.

הַשִּׁיב לוֹ הַאֲמֵרִי מְנַחֵם שְׂיִתֵּן לְבַנוּ לְלַגֵּם מַעַט מֵהֵינֵן שֶׁל פּוּרִים וְשֶׁל אַרְבַּע כּוֹסוֹת בְּלִיל הַסֶּדֶר, וּבְכֹךְ יִיטֵב לוֹ. (רשימות וזיכרונות ממרן האמרי מנחם)

בְּרַבַּת פּוּרִים שֶׁהַתְּקִימָה בְּמַלְאָה

בְּאַחֲרֵיתָ יְמֵיו, פָּגַשׁ **רַבִּי יִשְׂרָאֵל גְּרוֹסְמָן** זצ"ל אֶת הַרְה"ק הַיְשׁוּעוֹת מִשֵּׁה זיע"א, וְשָׁח בְּפָנָיו אֶת אֲשֶׁר אָרַע לוֹ בִּימֵי נַעֲרוּתוֹ בְּמַחְצַת זְקָנוֹ, הַרְה"ק **רַבִּי זָאב מֵרַחֲמֵסְטְרִיוֹקָא** זיע"א.

"בְּשִׁכְנוֹתֵנוּ גָּר הַרְה"ק **רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ שְׂפִירָא מְגוּרֹדִי'סֵק** זיע"א. בְּיוֹם הַפּוּרִים, בִּקֵּשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ שֶׁאֵהִיָּה שְׁלִיחוֹ לְהַעֲבִיר מִשְׁלוּחַ מְנוֹת לִידֵי הַרְה"ק רַבִּי זָאב מֵרַחֲמֵסְטְרִיוֹקָא, שֶׁהִיָּה זְקוֹן אֲדַמּוּר"י בֵּית טְשַׁעְרוֹנוֹבִיל.

בְּהִיוֹתִי נַעַר קֶדָם בַּר מַצְוָה, שְׁמַחְתִּי עַל הַהִזְדַּמְנוֹת לְהַכְנִס לְמַעוֹן קֹדֶשׁוֹ, וּלְהַתְבָּרֵךְ מִפְּיוֹ בְּיוֹם הַפּוּרִים הַמְּסֻגָּל. בְּגִיל וְרַעְדָה פְּסַעְתִּי אֶל בֵּיתוֹ, בַּעֲדֵי חוֹכֵךְ בְּדַעְתִּי כִּי צַד אֲבַקֵּשׁ אֶת בְּרַכְתּוֹ. בְּהַכְּנִסִּי, רָאִיתִי אֶת הַרְבֵּי יוֹשֵׁב וְעַל שְׁלֹחֲנוֹ עֲרֻמוֹת מְטֻבְעוֹת, הַנִּחַתִּי אֶת מִשְׁלוּחַ הַמְּנוֹת לְפָנָיו, וְהַרְבֵּי הוֹשִׁיט לִי מְטֻבַּע כְּזִמְי פּוּרִים'.

מַרְב הַתְּרַגְּשׁוֹת וּמוֹרָא, לֹא הִרְבֵּיתִי עוֹז לַתְּנוּת אֶת בְּקִשְׁתִּי לְפָנָיו, וּמַהֲרָתִי לְצַאת מִחֲדָרוֹ. כְּשִׁירְדָתִי בְּמַדְרָגוֹת הַבַּיִת, נִקְפַּנִּי לְבִי עַל שְׁלֹא בְּקִשְׁתִּי בְּרַכָּה, חֲשִׁיתִי הַחֲמִצָּה עַל הַהִזְדַּמְנוֹת שְׁלֹא נִצַּלְתִּי. שְׁקַלְתִּי לְשׁוּב וּלְבַקֵּשׁ בְּרַכָּה, אוּלָּם מִטְּבַעִי הִנְנִי בִּישׁוֹ, וְלֹא אֲזַרְתִּי אִמְצֵךְ לְכֹךְ.

מַלְיָ'עֲנֹסֵק זיע"א בַּעַל **נַעֲמֵם אֱלִימֶלֶךְ**, הִיָּתָה לְהִסָּב בְּסַעֲדוֹת פּוּרִים עִם בַּעֲלֵי הַבְּתִימִים שְׁבַעֲיָר.

בְּשַׁעַת הַסַּעֲדָה הָיָו מְגִיעִים אֲנָשִׁים שֶׁהַתְּחַפְּשׁוֹ בְּתַחֲפוּשׁוֹת שׁוֹנוֹת, לְמַעַן שְׁמַח אֶת הַקְּהָל. בְּאַחַת הַשָּׁנִים לֹא הִגִּיעוּ הַמַּתְחַפְּשִׁים לְסַעֲדוֹת פּוּרִים. רַבִּי נַפְתָּלִי הַתַּעֲגִינוֹ הִיָּכֵן הֵם, וּמִשְׁעֶבֶר זְמַן וְעִדְוִן לֹא הִגִּיעוּ, נַעֲנָה רַבִּי נַפְתָּלִי שֶׁאִם אֵין כָּאֵן מַתְחַפְּשִׁים, הַרִי שֶׁהוּא בַּעֲצָמוֹ יַעֲשֶׂה כֵן.

לְבַט רַבִּי נַפְתָּלִי אֶת הַקּוּטָה שֶׁל זְקוּנוֹ הַרְבֵּי ר' אֱלִימֶלֶךְ, נָטַל אֶת קַפְסַת הַטְּבַק שְׁלוֹ, נִקֵּשׁ עַל דַּפְנוֹתֶיהָ, וְהַכְרִיז בְּדִירוֹתָא, "מִי רוֹצֵה לְהוֹשִׁעַ".

הַנוֹכְחִים שְׁחָקוּ בְּשַׁעַת מַעֲשֶׂה, אוּלָּם הִנֵּה אֶחָד בַּר דַּעַת שְׂרַעֲיָתוֹ לְקַתָּה בְּשַׁתּוּק וּמְרַתְקַת לְמַטְתָּה, כִּיּוֹן שְׁבָנָיו הָיָו בַּעֲלֵי כַח, הוֹרָה לָהֶם לְהַחִישׁ אֶת אִמּוֹם לְבֵית מִדְּרָשׁוֹ שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי מַלְיָ'עֲנֹסֵק, לְמַקּוֹם הַסַּעֲדָה.

הַבְּנִים מֵהָרוּ לְהַבִּיאָהּ, מִשְׁהַכְּרִיז רַבִּי נַפְתָּלִי שְׁנִית, "מִי רוֹצֵה לְהוֹשִׁעַ", נִגַּשׁ אוֹתוֹ יְהוּדִי, וְהִרְאָה אֶת אִשְׁתּוֹ הַמְּשַׁתְּקַת לְרַבִּי נַפְתָּלִי. הַנוֹכְחִים נִדְּהָמוּ לְרֹאוֹת כִּי צַד בְּאוֹתוֹ הַרְגַע קָמָה הַחוֹלְנִית וְעַמְדָה עַל וּגְלִיָּה כְּאֶחָד הָאֲדָם, וְהִי לְפָלֵא.

הַשְּׂמוּעָה עַל דְּבַר הַמוֹפֵת הַתְּפַשְׁטָה חִישׁ מֵהָר, וְכַל בְּנֵי הָעִיר בָּאוּ לְבַקֵּשׁ אֶת בְּקִשׁוֹתֶיהֶם, אוּלָּם רַבִּי נַפְתָּלִי פָּשַׁט אֶת הַקּוּטָה כְּשֶׁהוּא מִפְּטִיר וְאוֹמֵר, "מִסְּפִיק כְּכֹר לְהַתְּחַפְּשׁ". (אהל מועד - לעלוּב, פּרַטַּס וִיצֵא)

סְגֻלַּת הַיּוֹן שֶׁל פּוּרִים

סִפּוּר אֶחָד הַחֲסִידִים, אַחַר שֶׁבָּנוּ הַפַּעוּט לְגַם מַהֲמִים שֶׁל הַנְּעִיגִל וְאַסְעֵר' - נְטִילַת

מנוע הוא אף מגמיעת טפה של יי"ש, וְכָל שָׁכֵן כּוֹס גְּדוּלָה מְלֵאָה. אִךְ הַרְבֵּי הוֹרְהוּ בְּשָׁנִית בְּאֶמְרוֹ, "אֲנֹכִי מִצְוֶה עֲלֵיךְ, שְׁתֵּה".

לא יְכוּל הָיָה רַבִּי יוֹחָנָן לְסַרְבַּ עוֹד, מִכְּבָר יָדַע שְׂאִין לְסַרְבַּ לְדַבְּרֵי הַרְבֵּי. הוּא עָשָׂה כַּמְצוּהָ, וְשָׁתָה אֶת כָּל תְּכוּלַת הַכּוֹס בְּלִגְמָה אַחַת. הַחֲסִידִים שֶׁנִּכְחוּ בַּמָּקוֹם וְרָאוּ זֹאת, חָרְדוּ מִתּוֹצְאוֹת הַמַּעֲשֶׂה, בְּיָדְעִם כִּי הֵנוּ חוֹלָה בְּרִיאוֹתָיו.

אך הַרְבֵּי עֲצָמוּ הָיָה שֶׁבַע רְצוֹן מִכֶּף שְׁהַחֲסִיד עָשָׂה כְּפִקְדָּתוֹ, מֵאֲזוּ וְהִלָּאָה הַחֲלָה בְּרִיאוֹתוֹ לְהַשְׁתַּפֵּר עַד שֶׁנִּעְשָׂה בְּרִיא אוֹלָם כְּאֶחָד הָאֲדָם, הוּא זָכָה לְהֶאָרֵץ יָמִים לְאַחַר פּוּרִים זֶה לְמַעַלָּה מִעֲשָׂרִים שָׁנָה. (להב אש)

בפורים אפטר להבטיח

ספר בַּעַל הָעֵבֶדָה, בְּהִיוֹתוֹ כְּמָה שְׁנַיִם אַחֵר נוֹשְׂאֵיו, לֹא זָכָה לְהַבְנֹת בְּזֶרַע שֶׁל קַיָּמָא. אָבִיו שֶׁהָיָה מְבֹאֵי בֵּיתוֹ שֶׁל הַרְהוֹק **רבי יצחק מפטעווארסק** זיע"א, בִּקֵּשׁ מֵהַרְבֵּי לֹא אַחַת יְשׁוּעָה עֲבוּר בְּנוֹ.

בהודמנות אָמַר לוֹ הַרְבֵּי, "הַרְהוֹק" **רבי נפתלי מליזענסק** זיע"א, הָיָה כּוֹחוֹ גְּדוֹל בִּישׁוּעָה הַזֹּאת, אֲבָל לֹא הָיָה מְבֹטֵיט, רַק מִכְּבָר, מִלְּבַד בְּיוֹם הַפּוּרִים בְּשַׁעַת הַסְּעוּדָה, אִזּוֹ הָיָה מְנַהֵג לְהַבְטִיחַ וְרַבִּים נוֹשְׁעוּ. אִף שְׂאִינְגֵי מִתְדַמָּה אֵלָיו ח"ו, אִמְרוּ לְבָנֵיכֶם שֶׁיָּבִיאוּ אֵלַי לְסַעוּדַת פּוּרִים, וְנִרְאָה".

הרבי הִכִּיר אֶת הַבֵּן הַמְדַבֵּר, וְכִבֵּר שָׁמַע אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר בְּטוֹב טַעַם דְּבָרֵי בְּדַחְנוּת בְּיוֹם הַפּוּרִים. הַבֵּן הִתְכוּוֵן לְהַגִּיעַ בְּפּוּרִים לְשַׁלְחַן הַרְבֵּי, אִךְ נִתְקַל בְּדַרְכּוֹ בְּקִשְׁיִים רַבִּים. הוּא הִתְמוּדָד עִמָּם בְּעַזְרוּת, וְעַל אִף הַמְּנִיעוּת עָלָה בְּיָדוֹ לְהַגִּיעַ טַרְם שֶׁנִּסְתַּיְמָה הַסְּעוּדָה.

תוך כְּדֵי עֲמִידַתִּי בְּרוּחַב, שְׁמַעְתִּי אֶת קוֹלוֹ שֶׁל הַגַּבַּאי, "יִלְד, יִלְד, הַרְבֵּי קוֹרָא לָךְ", שְׁבָתִי בְּחַפְזוֹן לְבִית הַרְבֵּי. הוּא פָּנָה אֵלַי בְּפָנִים מְאִירוֹת וְשָׂאֵל, "בְּנֵי יִקְרִי, בְּמָה אֲבָרְכְּךָ", "יְבָרְכֵנִי הַרְבֵּי שְׂאֵזְכָה לְהִיּוֹת תַּלְמִיד חֹכֵם", הַשְׁבָּתִי. הַרְבֵּי בָרַךְ, "ה' יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר שְׁתַּגְדֵּל וְתִהְיֶה תַּלְמִיד חֹכֵם גְּדוֹל".

רבי יִשְׂרָאֵל רָצָה לְסַפֵּר עַל הַמוֹפֵת בְּרוּחַ קָדְשׁוֹ שֶׁל הַרְבֵּי, שֶׁתַּפְּס אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ, שֶׁרְצוֹנוֹ לְקַבֵּל בְּרָכָה. אוֹלָם הַרְבֵּי הִישׁוּעוֹת מִשֶּׁהַפְּטִיר כִּנְגְדוֹ וְאָמַר, "הַמוֹפֵת הוּא שֶׁבְּרַכְתּוֹ שֶׁל זְקֵנֵי מְאוֹתוֹ פּוּרִים, הִתְקַיְמָה בְּמֵלֵאָה". (לב ישראל)

לבסומי בפוריא

מדוי שְׁנָה בְּיוֹם הַפּוּרִים, מְקַיֵּם הָיָה הַרְהוֹק **רבי שמואל אבא מזיכלין** זיע"א מֵאֶמְרוּ רַבָּא (מגילה ז:): 'מַחֲיִיב אֵינִישׁ לְבִסוּמֵי בְּפּוּרִיא' כְּפִשׁוּטוֹ מִמֶּשׁ, שְׁתֵּה יַיִן רַב לְתַמְהוֹן כָּל רוֹאֵיו, וְכֵן הָיָה מִצְוֶה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְהַרְבּוֹת בְּלִגְמָה בְּפּוּרִים.

בפרט לְאֲנָשִׁים שֶׁסָּבְלוּ מִמַּחְלַת רְאוּת, נוֹתֵן הָיָה לְשִׁתּוֹת יַיִן בְּכַמּוֹת רַבָּה וְגַם יי"ש, וְזֹאת הָיְתָה לְהֵם לְרַפּוּאָה, הַהֶפֶד מְטַבְּעוֹ שֶׁל עוֹלָם.

שנה אַחַת עֲמַד הַחֲסִיד רַבִּי יוֹחָנָן ז"ל מְוֹלָאֲצֵלְאָנוּעַק מִחֲבַר סֵפֶר 'קוֹל יִבְשָׁר' אֲצֵל הַשְּׁלַחַן הַטְּהוֹר שֶׁל הַרְבֵּי מְזִיכְלֵינוּ בְּיוֹם הַפּוּרִים, וְהוּא הָיָה חוֹלָה אָנוּשׁ בְּחֻלֵי רֵאָה. הַרְבֵּי נִטַּל כּוֹס גְּדוּלָה, עָרָה לְתוֹכָהּ יַיִן שְׂרָף חֲזַק כְּמַעֲט עַד גְּדוּתִיָּה, נָתַן לְרַבִּי יוֹחָנָן, וְצָוָה עֲלָיו, "שְׁתֵּה".

השתומם רַבִּי יוֹחָנָן וְעַמֵּד בְּמַבּוּכָה גְּדוּלָה, חוֹלָה מְסַכָּן כְּמֹהוּ יוֹדַע בְּבִירוֹ כִּי

ה'חמדת, ש'חמד אותנו מנמרוד, היות ויעקב אבינו ע"ה לבש בגדים אלה, קשה לבטל גזירה זו.

וכן כל אימת שלובשים בגדי שרד של שרי צבאות עכו"ם, לא יביא הדבר תועלת, ואכן חסידים היו מקפידים להמנע מללבש ואף לא למדד לשעה קלה, כובע או בגד כלשהו של צבאות הגויים, שכן עלול הדבר להזיק חס ושלום. (גליון צאנז)

יום מסגל ליטונה

באחת השנים לאחר עריכת הטיש של פורים, אמר החסיד ר' מרדכי שרצקי להרה"ק האמרי חיים זיע"א, שמוכא מגדולי החסידות כי בליל שושן פורים, קנימת סגלה לפעל ישועות, על פן מבקש הוא שיברכהו הרבי בבריאות, למען יוכל לעבד את ה' יתברך.

בדרכו של הרבי לביתו, פנה אליו אברך, וחזר על דברי ר' מרדכי. "אם פן מה אתה חפץ", שאלו הרבי, השיב הלה כי כבר חלפה למעלה משנה מנשואיו, וטרם נפקד לטובה. "פעלת", השיבו הרבי, ואמנם פחלף תשעה חדשים, נפקד בבו.

שנה אחת בליל פורים, עמד אחד האברכים על השלחן כשהוא בגלופין והכריז על הזקוקים לישועה שיבואו להתברך מפי הרבי. אגב כך קרא לאחד שהיה חשוך בנים בעת ההיא, העיר הרבי, "עבורו, אני מבקש", ואכן הלה נושע.

אברך שלא זכה במשך שנים רבות לזרע של קימא, נתן לו הרבי בפורים שלש פרוסות עגה ואמר לו, "אחת עבורך, אחת עבור זוגתך, ואחת עבור הגלד שינולד לך". ואכן נושע אחר כך במספר ילדים. (מאיר החיים)

הוא השקיע מאמצים רבים, ואכן עלה בידו לבדח באפן נפלא. לאחר הסעודה, לווה הרבי קמעא תוך כדי הבטחה לישועתו, כשהוא מבקש ממנו רק 'סנדקאות'. לשנה ממש זכה להפקד בבו זכר. (יפה טיחתן)

נחו של השר של פורים

בשנור חמש רש"י בשנת תש"י, ספר הרה"ק השפע חיים זיע"א כי ביום הפורים, התחפש אחד מחסידי הרה"ק השר שלום מבעלזא זיע"א לצאר הרוסי.

כשנכנס לקדש פנימה, קם הרבי לפניו, כיון שבודאי ראה שהשר של מעלה בא עמו, והשיבו סמוך אליו. במשתה הנין, בקש הרבי שיפעל לתקון גזרות שונות שעמדו על הפרק, והיה אותו חסיד מהנהן בראשו על כל בקשה, לאות הסכמה.

כאשר בקשו הרבי שיבטל את גזרת גיוס היהודים לצבא, לא הסכים החסיד לכה. הקהל שעמד שם הפציר בו, אף הוא עמד על שלו, בשום אפן לא נענה לבקשה זו.

התעקשותו היתה לפלא בעיני הנוכחים, משיצא הלה מלפני הקדש, עטו עליו החסידים ושאלוהו מדוע התעקש כל כך, והשיבם שכלל לא שמע את בקשת הרבי, איו הוא יודע על מה הם שחים.

הסביר זאת הרבי השפע חיים, את כל הגזרות שגזרו הגויים על היהודים, יכלו הצדיקים לבטל, מלבד גזרת הגיוס של יהודים לצבא, אותה לא עלה בידם לבטל כליל.

וכל כך למה, כיון שנאמר בתורה 'ותקח רבקה את בגדי עשו הגדול החמדת אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן', ידוע מה שדָּרְשׁוּ חז"ל (ב"ר סה טז),

יומא דהילולא

אורו של רבנו זרח כבן יחיד לאביו הרה"ק רבי יוסף צבי דושינסקיא זי"ע א בראשית ימי הקנתו כגאב"ד העיר חוסט שבהונגריה, ביום כ"א כסלו תרפ"ב, לאחר שנים רבות בהם הרבה תפלות לזכות לבנים.

גדולי עולם התפללו בעדו, ביניהם **רבי יחזקאל משינרוא, והאהבת ישראל' מוויז'ניץ**, אשר התבטא פעם אודות רבנו בדברי חנה אם שמואל הנביא על בנה שנולד לה אחרי שנים ארוכות, 'אל הנער הזה התפללתי'.

כאשר נקרא אביו לכהן פאר כגאב"ד העדה החרדית בירושלים, הפצירו בו ראשי קהלת חוסט לכל יעזוב את מקומו בחוץ לארץ. בתוך הדברים הציעו לפניו כי אם יאות להשאיר עמם, מתחייבים הם כי יתנו את פס הרבנות בעיר לבנו אחרי.

שמו בישראל נקרא על שם אבי אביו, רבי ישראל דושינסקיא זצ"ל, ועל שם דודו זקנו **המהר"ם טייק** זצ"ל. במעלליו התנכר נער, כבר בהיותו עלם צעיר, בלט בכשרונותיו הסגליים, במדות תרומיות, ובאצילותו הרוממה יתר על שאר בני גילו.

על הצעה זו השיבם רבי יוסף צבי, "נפשי קשורה בנפשו, ובאשר אלך ילך, ואם מן השמים יסכימו, תחכה לו רבנות בירושלים גם כן". היו שראו בכך רמז גלוי לעתידו, כממלא מקומו ברבות הימים בארץ הקדש.

בני עירו עקבו בהשתאות אחר הנער המתמיד והשקדן, שגם שנינותו ופקחותו היו לפלא. לחבה יתרה זכה בזלדותו מאת חותנו הראשון של אביו, **רבי מרדכי ליב ווינקלער ממאדע** זצ"ל, בעל **הלבושי מרדכי**.

ביום ד' באולול תרצ"ג, עלה יחד עם אביו לארץ הקדש, בירושלים נתחנך בתלמוד תורה והתיק 'שומרי החומות', עם הגיעו לעל תורה ומצוות, לקחו אביו כתלמיד מן המגן בישיבתו. כבר אז נחשב בין התלמידים המפלגים בתורה ויראה, בעל מדות נשגבות.

אביו הגדול אשר נפשו היתה קשורה בנפשו, ראה בו כלי מחזיק ברכה, ולא זזה ידו מתוך ידו. העלם הצעיר התלנה אל אביו הגדול שהיה יוצא ונבא בפגישות עם גדולי ומאורי הדור, והודות לכך זכה להפיר רבים ממאורי הדור הקודם.

בנוסף על למודי הישיבה, הרבה לקבע שעורים נוספים בלמוד ההוראה עם תלמידי חכמים מפלגים, ביניהם **רבי העניף פאדווא** זצ"ל לימים גאב"ד לונדון, ו**רבי אליעזר ברנד**.

כאשר הפליג אביו למסע מיוחד בארץ ישראל, בחדש אדר תרצ"ב ובנו יחידו אז אף בן עשר שנים, נטלו עמו. הוא שהה כן בימי הפורים, והנער הגינק וחסכים הגיע אל

בהגיעו לפרקו, היתה לחתנו רבי דוד יהושע גרוס, מלפנים ראש הקהל בעיר סאטמר. עם נשואיו נצטנה מפי אביו לסייע

בחדש אדר תרצ"ב ובנו יחידו אז אף בן עשר שנים, נטלו עמו. הוא שהה כן בימי הפורים, והנער הגינק וחסכים הגיע אל

כ"ב אדר ב' תשס"ג

ביניהם נודעו רבי אהרן מבעלזא, האמרי חיים מויז'ניץ, ורבי יואל מסאטמאר אליו נסע פעמים רבות לארה"ב, לבקרו ולהסתופף בצלו.

פרשה מיוחדת היתה התקשרותו ל**בית ישראל**, אליו נהג לבוא ולהסתופף בשלחנו הטהור בליל שבת קדש. הבית ישראל הראה לו אותות נדירים של הערכה וקרבה, קשר מיוחד היה לו עם ה**לב שמחה**, ונהג לבקר בהיכלו.

גאוני הדור הקודם שבחווהו ביותר, בשנת תשי"ג היה בבקור בבני ברק אצל **החזון איש**, אשר שוחח עמו ארכות, ואחר לנהו עד לפתח ביתו. לתמיית מקרביו התבטא, "מצאתי לפני אברך גאון במדות".

בשנים האחרונות חלה וסבל ישורים קשים ומרים, שהתגברו בחדשי תמוז האחרונים, המוני בית ישראל בארץ ובתפוצות עקבו בראגה אחר ההדרדרות במצבו, והרבו תפלות לרפואתו. ביום כ"ב אדר ב' תשס"ג, השיב נשמתו הטהורה לבוראה. מקום מנוחתו בחצר בנין בית החולים שערי צדק לשעבר ברחוב יפו בירושלים, סמוך לציון אביו. מדברי תורתו לקטו בספר תורת מהרי"ם.

(נוד התורה, כה נר ישראל)

מאמרותיו

חנך לנער על פי דרכו גם כי זקין לא יסור ממנה (משלי כב ז) 'חנך לנער', על פי דרכו של האבא. אל לו לאב להתפשר ולחנך את בנו אחרת ממה שחנכו והרגילו אותו, שכן אז כש'יזקין', האב, הוא יאלץ להתפשר בעצמו וללכת בדרכי בנו החדשות. (וכוונם לברכה ע"פ עולם החסידות)

בידו בהנהגת הישיבה ובאמירת שעורים לפני התלמידים, הוא הפך להיות עמוד הימני בהיכל הישיבה, רועה רוחני מבהק, והצורכים התחממו לאורו.

עם הסתלקות אביו בערב סכות תש"ט, הטלה הנהגת הישיבה וקהלת הקדש דושינסקיא על שכמו, והוא בן עשרים ושש שנים בלבד. עטרה הגדולה הזאת אשר ענדה לראשו, היתה מרכז פעלו למעלה מיובל שנים.

זכה להעמיד לגיון מפא"ר של תלמידים וחסידים, הקים מערכת נכבדה של מוסדות תורה וחסד ברחבי תבל, בירושלים, בני ברק, בית שמש, אלעד, ואשדוד, ניו יורק, ולונדון.

בשנת תשכ"ט, נתמנה על ידי הראב"ד **רבי פנחס אפשטיין** זצ"ל לחבר בד"ץ העדה החרדית בירושלים, בשנת תשמ"ט עם הסתלקות **המנחת יצחק**, נתמנה לראש בית דין. בשנת תשנ"ו עם פטירתו של **רבי משה אריה פריינד** זצ"ל, התמנה לכהן כגאב"ד העדה החרדית.

רבים הביטו בהערצה בדמותו המיוחדת, ראו בו שריד לדור דעה, בן יחיד ומיוחד לאביו הגדול, וממשיך דרכו בהנהגה המרוממת של גדולי הוונגריה. אשר גם הנהיגו קהלותיהם ברמה. היה סמל ומופת לשקידה במסירות להעמדת הדת על תלה, זאת עשה בדרך המיוחדת, בפקחותו ובתבונתו, בנתיב האופיני לו, בדרך נעם ושלום עם הכל, בגווט עניגי הצבור והיחיד.

גדול היה פעלו להרבות תורה וחסד בקרב כל שכבות העם, לבו הגדול קשוב ורחום לרחשי כל דל ונדכה, מקרב ומידד היה אצל גדולי עולם, והם העריכוהו וכבדוהו.

פרשת תצווה

הכנעה טובה

סיפר הרה"ק החלקת יהושע' מביאלא זיע"א על זקינו הרה"ק רבי נתן דוד משידלובצה זיע"א שהיה נוסע לרבותיו הקדושים, הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר והרה"ק מרופשיץ והרה"ק מראדושיץ והרה"ק מצאנז זיע"א ומתבטל אליהם, שכשרצה להכנס לרבו בעל הדברי חיים מצאנז, אף שכבר היה בשנות זקנותו והיה מנהיג עדה של אלפי חסידים, טרם הכנסו היה מסדר זקנו, וכשהיה נגש אל הפתח היה נרתע וחוזר לאחוריו ושוב נגש אל הפתח ושוב נרתע וחוזר לאחוריו וכן הלאה, עד שהיה מרגיש בו הרה"ק מצאנז והיה אומר לו: בא שב, מחותן (כ"ק אדמו"ר מביאלא שליט"א 'שארית יוסף' מאמר יקרא דחבורא, עמוד קיא).

הגיד הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א: עצה לפרנסה להיות לו מדת הכנעה, ונפשו כעפר לכל תהיה (ברכות יז), והוא בבחינת אדמה שמצמיח ממנו כל מאכל. ולכן משה רבינו ע"ה שהיה עניו מכל אדם, כל העולם ניזונין בזכותו, כאמרם ז"ל (ויק"ר כז ו) המן ירד בזכות משה (בית יעקב' אלכסנדר, ליקוטים).

על הפסוק (ויקרא כד ב): 'צו אַתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שְׂמֹן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר הַלְּהַעֲלֵת נֵר תָּמִיד', פירש הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א בספרו 'נועם אלימלך', שיש בו רמז למעלת מידת ההכנעה שיש בה כוח להאיר את האדם עד מאוד: 'כתית למאור', פירוש, עם כל זאת צריך אתה לכתת ולשבר עצמך להתחזק

במדת הכנעה, ועל ידי זה תבא לידי אור גדול 'להעלות נר תמיד', שתהא שלהבת עולה מאליה באהבה ובהתלהבות גדול עד אין קץ ותכלית. אמנם יש להזהר שהכנעה זו לא תבוא באופן שאינו טוב, וכך הגיד לנו הרה"ק החידושי הרי"ם זיע"א (ליקוטי הרי"ם): "כתית למאור, וברש"י ז"ל, כתית למאור ולא כתית למנחות. הרבי ר' משה מקאזניץ זצ"ל פירש: מען זאל זיין ציא שטויסין ציא לייכטן, נישט מען זאל זיין ציא שטויסין ציא ליגן [-שנהיה כתית להאיר, ולא שנהיה כתית להיות מונח].

ואכן דברים אלו מופיעים בספרו 'דעת משה': צריך להיות כתית בלב כתוש ונשבר על שאינו יכול מעצמו להאיר וכנ"ל. וזהו 'כתית למאור', ופירש רש"י ז"ל, כתית למאור ולא כתית למנחות, נראה שרש"י הקדוש רימז לנו בדברי קדשו, כאשר מחויב האיש הלז להיות כתית ונשבר, פן יפול חלילה לעצבות וישאר מונח בעצבותו במקום אחד, לכך אמר רש"י ז"ל, כתית למאור, מה שהזהרתך להיות כתית הוא רק למאור, שתאיר על ידי זה שתקבע בלבבך ע"ז כנ"ל, ותראה לתקן מעשיך שתוכל להאיר גם כן מעצמך, ולא כחית למנחות, מלשון מונח, שתהיה חלילה נשאר מונח בעצבות, זאת אינך רשאי, כי אם תתחזק במעוזך להיות מוסיף והולך מעלה מעלה, אמן.

וחזר ושנאו בספרו 'באר משה': 'כתית למאור', פירש רש"י, ולא כתית למנחות. וכבר פרשנו זה מאז שהעיקר הוא להיות האדם בגודל השפלות ובגודל ההכנעה, אך שעם כל זה ההכרח הוא להיות הענוה בהשכל ובדעת שלא יתייאר האדם על ידי זה מלשוב ח"ו, שיאמר בלבבו ח"ו אין לי עוד תקוה שכבר הרביתי לפשוע ונתלכלכתי הרבה בעוונות וחטאים עד אפס תקוה ח"ו, אל

הרה"ק שיסע לקאסוב אל הרה"ק רבי חיים מקאסוב. באמרו: הגד לרבי מקאסוב כי שלחתי אותך שיברכך בפקודת ישועה ורחמים, ואמור לו סימן, כי ראיתי בשמים. ואם ישאלך, מנין אני יודע, אמור לו סימן, כי הוא הולך במכנסים לבנים.

היהודי נסע דרך ארוכה ולאחר עמל רב הגיע קאסובה. בבואו אל הקודש פנימה אמר לרבי חיים, כי הרבי מפרמישלאן שלחו לבקש ישועה. הביע רבי חיים את תמיהתו ואמר: איני מבין מדוע שלחך אלי? סיפר היהודי כי רבו שלחו, יען כי ראה את הרבי מקאסוב בשמים, ואף סימן נתן על כך. שאלו רבינו: איזה סימן הוא נתן. השיב היהודי: שהנכם הולכים במכנסים לבנים. והיהודי ארכבותיו דא לדא נקשן מרוב פחד החקירות של הרבי מקאסוב, ובחששו כי כל דרכו היתה לשווא, שהרי הבחין כי הוא מבטל את כל הענין. וכדרכו להצניע מעשיו הפטיר בניחותא: בשמים לא הייתי, וגם רבי מאיר'ל לא. במכנסים לבנים אכן אני הולך, ברם ישועה תהיה לך! ואמנם נושע אותו יהודי.

סיפר החסיד ר' נפתלי קערן מקאסוב, כי בהיותו פעם בפרמישלאן פקד עליו הרה"ק שיאמר לרבי חיים, כי מתראה עמו בשמים מדי לילה בלילה כשהוא לבוש מכנסים לבנים, וכנראה שרמז בזה אודות קדושתו. **בשוב ר' נפתלי לקאסוב ומסר את הדברים, שחק ורגז וביטל את הדברים, בהעירו: מי זה האיש שנשמתו אינה חופפת למעלה בכל לילה, ובמכנסים לבנים כל הצדיקים הולכים** ('נזר החיים' עמוד נד).

אמר הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א בדרך צחות: הנה כבר כמה קולמסין נשתברו לבאר, למה כאשר ישב האדם ללמוד מיד יפול עליו תרדמה וצריך חיזוק יתירה שלא ישן, ולעומת

יאמר כן, כי השי"ת הוא רחום וחנון ומרבה לסלוח, וכשיקבל עליו מהיום ובאמיתות גמור לבל ישוב עוד לכסלה, בוודאי אין לך דבר שעומד בפני התשובה, והשי"ת ב"ה אינו מבקש מאתנו כי אם לפתוח בתשובה, ואז השי"ת יגמור בעדינו לטובה, וכמו שאמרו חז"ל, פתחו לי פתח כחודה של מחט. **וזהו מאמר הכתוב 'כתית למאור', שיהיה האדם כתית, לב נשבר ונדכה, למאור, בכדי שעל ידי זה יאיר עוד יותר בגודל ההארה, ולא כתית למנחות, שלא יהיה ח"ו מונח בעצבות על ידי הענוה והשפלות, ויתייאש על ידי זה ח"ו מלשוב עוד.**

כי בכל לילה נשמתכם עולה למעלה

מעשה שהיה ישן מורי [האר"י] ז"ל ביום שבת שינת צהרים, ונכנס רבי אברהם הלוי, ומצאו שהיה ישן ב' או ג' שעות, והיה אומר כי השינה מכלל עונג שבת ומצאו שהיה מרחש בשפתיו. בין כך ובין כך נתעורר הרב, אמר לו: ימחול אדוני שהקצתי אותו משינתו. אמר לו: ומה היה אדוני מרחיש בשפתיו, אמר לו, חייך שעסקתי עכשיו בישיבה של מעלה, בפרשת בלק ובלעם דברים נפלאים. ואמר לו, יאמר מעלת כבוד תורתו לי מהני מילי מעלייתא. א"ל, חייך אם הייתי דורש שמונים שנים רצופים יומם ולילה מה ששמעתי עתה, איני יכול להשלים. **וכן היה מנהגו ז"ל כשהיה ישן, היה מביאים אותו לפני סוריאל שר הפנים, והיה שואלו באיזה ישיבה הוא רוצה לילך, והיה מוליכין אותו. ופעם היה בוחר בישיבה של הקב"ה, ולפעמים בישיבת רבי עקיבא, ולפעמים בישיבת משה רבינו, ולפעמים בישיבת רבי מאיר. וכן על דרך זה בכל מקום שהיה רוצה** ('פרי עץ חיים' שער ק"ש פ"א).

יהודי שבא פעם אל הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א לבקש ברכתו לישועה, שלחו

לרבי לגודל ענותנותו (תפארת רבותינו' עמוד קכו).

בימי שבתו של הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל בלונדון, הגיעו ימי השואה הנאצית. קצת פליטים, מאלה שהצליחו להינצל מגיא ההריגה, נקלטו באנגליה ויהודי הארץ הושיטו להם סעד חומרי ורוחני. רבי אליהו נמנה כמובן עם הסועדים בראש, בכל דרך אפשרית, ועד כדי הקרבה עצמית. סיפר הרב מליעז', רבי יצחק וינגרטן, שבאמצע ימי המלחמה הגיע מגאליציה ללונדון, בעירום ובחוסר כל, והיו ידידו בעיר הבירה משתדלים להשיג עבורו משרה מכובדת באחד מבתי הכנסת בלונדון, שרבו נפטר לאחרונה.

אלא כשהתעניינו הללו מקרוב נודע להם שמתפללי בית הכנסת כבר החליטו למנות רב עליהם, את רבי אליהו לופיאן. לאור זה סברו האנשים למשוך ידיהם מכל הענין. בינתיים הגיעו הדברים לאזניו של רבי אליהו עצמו. מה עשה רבי אליהו? ביום שישי לפנות ערב, כשעמדו לילך לקבלת שבת, נכנס ובא לאכסנייתו של הרב וינגרטן, ניגש אליו ושילב זרועו בזרועו תוך כדי אמירה: יתלווה נא מר אלי להתפלל הערב בבית כנסת פלוני. הלכו שניהם יחדיו. בבואם אל בית הכנסת פנימה, הוליכו רבי אליהו אצל כותל המזרח והושיבו ליד ארון הקודש, מיהר לעלות אל הבימה וקרא לעבר הקהל: רבותי, זכיתי להביא אליכם רב מצוין בתורה וביראה! ואחרי שהוסיף להעתיך ברכות ואיחולים על ראש הרב והקהילה, נפנה וירד מעל הבימה (מ'רביצי תורה ומוסר' ח"ד עמוד קנו).

על הפסוק (שמות כח א): 'וְאֵתָהּ הִקְרַב אֲלֶיךָ אֶת אֶהָרֹן אַחֶיךָ וְאֵת בְּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכֹהֲנָיו לִי אֶהָרֹן נָדָב וְאֶבְיָהוּא אֶלְעָזָר וְאִתְמָר בְּנֵי

זה המשחקים בקוויטלעך [-קלפים] יוכלו להחזיק מעמד כל הלילה ואינם עייפים ואינם יגעיים? ואמר, דהנה הנשמה שהיא חלק אלוקי ממעל תשאב למקור קדושתה, ובכל לילה עולה למעלה לתת דין וחשבון מפעלה. ועל כן כשתעשה הנשמה דבר טוב אז תחשוק ותרוץ תיכף למעלה לספר מהמצוה שעשתה, ועל כן כשישב ללמוד יפול עליו תרדמה מיד, כי הנשמה ממהרת להודיע שעשתה מצוה. מה שאין כן במשחק הקוויטלעך לא תרוץ הנשמה במהירות יתירה למעלה להודיע, ועל כן יכול להיות נייעור כל הלילה (מושיען של ישראל' ח"ו עמ' תפג).

על הפסוק (שמות כז כ): 'וְאֵתָהּ תַצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שְׁמֹן זֵיתִי זָךְ כֶּתִית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד', פירש רבינו האביר יעקב, בספרו 'פיתוחי חותם', שיש בכאן רמז על כך שהנשמה עולה למעלה בעת שינת האדם: דעל ידי תורה ומעשים טובים לשם שמים זוכה אדם כל לילה שיעלו רוחו ונשמתו למעלה, וזהו 'להעלות נר תמיד' - 'נר' ראשי תיבות: 'נ'שמה ר'וח, 'תמיד' - בכל לילה.

אין לך קרבן גדול מזה

סיפר הרה"ק האמונת משה' מאלכסנדר זיע"א ביומא דהילולא של הרה"ק ה'תפארת שמואל' זיע"א ששמע פעם שהתנצל ואמר, שאינו יודע מפני מה זכה להיות מנהיג עדת קודשו, עד שמצא בפרקי דרבי אליעזר, שפעם אדם זוכה על ידי דבר אחד שעשה להיות מנהיג ולזכות לנשיאות. וסיפר כי אחרי פטירת אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א היה קשה לו להתאים את עצמו לקבל רבי, ואחיו הרה"ק ה'ישמח ישראל' זיע"א כיבדו בברכת המזון, הוא התישב בדעתו ואמר ברשות אחי מורנו ורבינו, וקיבל אז את אחיו

אחרי פטירת הגאון איש מופת מו"ה יחזקאל בנעט זלה"ה בעיר נייטרא בשנת תרי"ז, רצו בני הקהילה לקבל את הגאון המלבי"ם ז"ל לאב"ד, וכתב להם שרק בתנאי זה מקבל משרת האב"ד, אם יכול לילך אצלם גם כן בלבושיו שטריימל וקאפטין, אם מסכימים לזאת הוא מרוצה, ובאשר לא הסכימו עמו לזאת, כתב לאלופי הקהל על 'בלויען פאפיר' [-גייר כחול], ובתוך התוארים שכתב לאלופי הקהל שם היה כלול תשובתו, שלאשר אין מסכימים לו להצטיין בלבושי יהדות אלו, לזאת נמנע מבוא אליהם (אלף כתב' אות שי"ז).

פעם בליל שבת קודש, בשולחנו הטהור של הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א, בתחילת השנים באמריקה, ואז לא היה נתפשט עדיין לילך ב'שטריימל', עורר רבינו בדבר הנחיצות לילך בבגדי חסידות 'שטריימל ובעקעטשע'. והזכיר בתוך דבריו את דברי הכתב סופר על הפסוק (שמות כח ב): "וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אַחִיר לְכַבֹּד וּלְתַפְאֶרֶת", ואלו דבריו:

כי בשני דברים יש תועלת להיות מצוין בבגדים בחלוקא דרבנן, חדא כמו רבי יוחנן שקרא למנא מכבדותא (שבת קיג), כי הוא לתפארת לתלמיד חכם שיהיה מצוין בבגדיו נגד שאר העם. ועוד יש תועלת לאדם, שמתוך שהוא מצוין בבגדיו לא שוכח מעלתו ומצבו, ואינו מתערב עם אחרים ואינו לומד ממעשיהם ותמיד נזכר בבגדיו... ואומר מעתה כי [הפסוק] משבח את אהרן שלא היה צריך ללבוש בגדי כהונה כדי שיזכור על ידם להיות בקדושה יותר מכל העם, כי בלאו הכי היה פרוש וקדוש, רק לבש בגדים אלו בציווי השם 'לכבוד ולתפארת'. והיינו 'ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת', ולא לכוונה אחרת.

אַהֲרֹן, מפרש רבינו האור החיים הקדוש זיע"א שבא הציווי אל משה רבינו שיקרב את אהרן להיות כהן, באופן כזה שהוא חפץ ורוצה שהכהונה תעבור ממנו לאהרן, ובאופן שיתרצה על היותו לאהרן ויעשה זאת ברצון, יהא בכך כפרה עבורו, כי אין לך קרבן גדול מזה.

ואלו דברי רבינו: טעם אומרנו 'ואתה', גם אמר לשון 'הקרבה', גם אמר תיבת 'אליך', יתבאר על דרך אומרם ז"ל (שמו"ר ג יז) כי הכהונה למשה היתה למנה, אלא לצד שמאן ללכת בדבר ה' אחר כמה פעמים חרה ה' בו והסירו מגבירת הכהונה, באומרנו 'הלא אהרן אחיך הלוי', פירוש, שהיה לוי ועכשיו נעשה כהן, עד כאן. לזה אמר לו בשעת מעשה 'ואתה', פירוש, לא לצד שאני מצוין לבד אלא גם אתה מצד עצמך 'הקרב את אהרן' במקומך ותעשה הדבר כאלו אתה חפץ בו, כי זה לך במקום קרבן לכפרה על אשר העזת פניך לפני ה', ואומרנו 'אליך' לכפרתך בהקריב את אהרן ויתן לו גדולתו אין לך קרבן גדול מזה.

שלא שינו את לבושם

בשם הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א: הגלות הקשה מכל המדינות היא במדינת אשכנז, וחשב כמה גזרות שאין יהודי רשאי לישב במדינה בלא 'פראחיא' [-רשיון מושב מיוחד], וכשיש לו בנים אין רשאי להחזיק במדינה אלא בן אחד, והוא מפני שאין נבדלים מן האומות לא במלבוש ולא בלשון. והגלות השניה במדינת ישמעאל אינו קשה כמו אשכנז, מפני שמובדלין בדיבור רק במלבוש אינם נבדלים. אבל בפולין שנבדלים בדיבור ובמלבוש לכן הגלות קלה מכל המדינות, כך היה בימיו. והוא ז"ל האריך בתוספות, שבזה שמשנים המלבושים ממשיכין על עצמם כובד הגלות בעוה"ר (אמרי פנחס השלם' שער עולם ומלואו אות סא).

אצל הרה"ק רבי חיים מרדכי מנדבורנה זיע"א, ישב רבי חיים מרדכי בעינים עצומות ובדבקות עילאה. והנה לפתע פניו השתנו מאד והיה נראה כי התעלה מאוד בדבקותו, ועוד מעט קט כמעט שפרחה נשמתו. בנו זיע"א שם לב לזה, ומיד לקח את הגביע שהיה מונח על השולחן ודחפו אל תוך ידיו הקדושות שמיד התעורר ושב אליו רוחו כמקדם. מנהג הרבה צדיקים שבעת קדושת כתר ובעוד זמנים נעלים היו מחזיקים בידם דבר גשמי, שכיון שהיו מתעלים בעיתים אלו בהתפשטות הגשמיות למאד וחששו פן יתעלו לגמרי מעולם הזה ויתקטרו בחד קטירא לחי עלמין על כן החזיקו בידם דבר גשמי כדי שלא יסתלקו לגמרי (משמרת איתמר' גליון פרשת נח תשס"ז).

הרה"ק רבי פינחס מאוסטילא שליט"א זיע"א אמר בשם חותנו הסבא קדישא הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א לפרש מה שאמרו חז"ל על נדב ואביהוא שנענשו משום שנכנסו חסרי מעיל למקדש. ואמר דהטעם של הפעמונים שעל המעיל, שאמר הכתוב (שמות כח לג-לה) 'וְעִשִּׂיתָ עַל שׁוּלְיֵי רְמוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל שׁוּלְיֵי סָבִיב וּפְעֻמֵּי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב. פְּעֻמֵּי זָהָב וְרִמּוֹן פְּעֻמֵּי זָהָב וְרִמּוֹן עַל שׁוּלְיֵי הַמַּעִיל סָבִיב. וְהָיָה עַל אֶהָרָן לְשֵׁרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי ה' וּבְצֵאתוֹ וְלֹא יָמוּת', הוא שמחמת דבקות הכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, ויכול היה הכהן לבוא להתפשטות הגשמיות לגמרי, להתפשט מגופו ולהשאר כבר דבוק בה'. ולזה שמשו הפעמונים להעירו ולהקיצו ולהשיב על ידי זה נשמתו נפשו וגופו. וזה שאמר הכתוב 'ונשמע קולו בבואו אל הקודש ולא ימות'. וזהו כוונת חז"ל, שנדב ואביהוא נענשו על שנכנסו חסרי מעיל ונשארו דבוקים בשכינה הקדושה ודפח"ח (זכר לאברהם אליעזר' עמוד כד).

ואמר עוד, שמלפנים זאת בעירו סאטמאר היו הבגדים של 'שטריימל ובעקעטשע' רק 'לכבוד ולתפארת'. אבל פה באמריקה אין זה רק לכבוד רק הכרח הוא לנו שלא נתערב בגויים ח"ו, ואלמלא הלכו אבותינו בזה היו צריכים אנחנו להמציא לנו לבוש חדש לילך בו כדי שלא נהיה דומה במראה לאנשי אמריקה ח"ו. ובלשון קדשו: 'מיר זאלען נישט אויסזען ווי די אמעריקאנער יודען' [-שלא נראה כיהודים האמריקאיים]. ובה' שהנחילו לנו אבותינו זאת הלבוש, וזאת תהא האורטודוקסיה שלנו. ופנה אז רבינו לכמה אנ"ש שישוב לפניו, מזה אחד ומזה אחד, לעוררם למה זה ששינו את לבושם ממה שהתנהגו מקודם. ואחד ענה ואמר שזה 'מיחזי כיהורא' לילך פה באמעריקה בשטריימל. ונענה לו רבינו: מה זה 'מיחזי כיהורא' וכו', ודברי רבינו פעלו אז רושם גדול. ומיד בשבת הבאה באו מאנ"ש שלא הלכו עד עתה בשטריימל, וכעת חבשו שטריימל פאר לראשם, אף שהיה להם התנגדות מאיזה רבנים אז לזה (שבחי מהר"י ט"ב אות סא).

ונשמע קולו - ולא ימות

כשהיה הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א בעיר ברלין בשנת תרפ"ט, ראו פעם כיצד לאחר שהחל להתפלל תפלת שמונה עשרה, הוציא את שעונו והחזיקו בידי הקדושות. אמרו הנוכחים כי אביו הרה"ק רבי ישכר שוב מבעלזא זיע"א אמר שהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זיע"א היה מוציא את שעונו ומתבונן בו בעת אמירת קדושת כתר בשבת, כי מאחר שבעת התפילה היה מתוך התפשטות הגשמיות עד שהיה יכול להגיע לכלות הנפש, לכן דרוש היה שיתפוס בידו דבר גשמי בידו (דבר חן).

פעם בעת השולחן הטהור לביל שבת קודש

פורים

יודעי העתים

כבוא הגאון המלבי"ם זצ"ל לכהן פאר בעיר קעמפן, הנה בין כתות האנשים אשר באו לקבל פניו באו גם חבורת משכילים אשר היה להם בעת ההיא השפעה גדולה, והמלבי"ם אשר לא חת ולא נשא פנים לשום איש שאלם: מי אתם? והשיבו לו: אנחנו משכילים! המלבי"ם השיבם: התואר שלכם לא מתאים למראה פניכם! הנה תואר פניכם אינו מזהיר כזוהר הרקיע, והרי לגבי המשכילים כתיב (דניאל יב ג) **'והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע'**. השיבו הללו ואמרו: אנחנו מהולכי קדימה! ענה להם: גם זה איננו נכון, כי הולכי קדימה הם שומרי תורה ודת, כי **'מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו'**, יהודים שאינם הולכים בדרכי התורה והדת הם מימי החושך, עובדי עבודה זרה. המשוכו הללו ואמרו אחר כך: אנחנו חפשיים! השיב להם המלבי"ם: גם זה איננו אמת, שהרי אתם עבדים לתאוותכם, הרי אתם עבדים ליצרכם הרע, ואין לך בן חורין אלא מי שהולך בדרכי התורה ('המאור' גליון שסא).

במתיקות נפלאה היה הגאון מטשעבין זיע"א חוזר על דבר תורה ששמע בשם הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א על הפסוק במגילת אסתר (א ג) **'וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים יְדַעֵי הָעֵתִים כִּי כֵן דָּבַר הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי כָל יְדַעֵי דַת וְדִין'**, כי המשכילים טענו שצריכים לחדול מהחומרות וכדו' וצריכים להתאים את התורה לפי רוח הזמן. וזהו כוונת הפסוק **'וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים, לַעֲשִׂיִם הַחֲכָמִים בַּעֲיֵינָהֶם, הֵינּוּ הַמְשַׁכְּלִים, 'יודעי העתים' שאומרים**

שהם יודעים את הזמנים, כלומר, שהם טוענים שצריך להתאים את התורה לפי העתים והזמנים, כי כן דבר המלך אליהם', אמר המלך, מלכו של עולם, **'לפני כל יודעי דת ודין'**, שצריך להתנהג תמיד אך ורק כדת ודין של התורה ('אור לנתיבות' גליון טז עמוד 78, בשם הגה"ח רבי שלום ברנרד זצ"ל).

נטוב בעיניך

שני אחים שותפים נסעו מירושלים לחוץ לארץ לרגל מסחרם. בהיותם בדרך הרגיש אחד האחים, שבידו היה סכום כסף של אלף רובלים, כי הוא עומד להסתלק מן העולם. בהכירו את אחיו שהיה גם 'אחיו ברמאות' חשש שמא לאחר פטירתו יקח את הכסף בידו ולא ימסרו לידי האלמנה, לכן הפקיד בידו צוואה ובה כתב כי את אלף הרובלים שלו הוא נותן ביד אחיו, ומתוך סכום זה כמה שהוא רוצה שיתן לאלמנה.

ואמנם כפי שחשש, הגיע קצו של האח והוא נפטר ועבר לעולם האמת, בעוד אחיו חוזר לירושלים. ואכן האח נטל לעצמו את מרבית הירושה: תשע מאות וחמישים רובל! ולאמנה השאיר סכום של חמישים רובל, תוך שהוא מראה את צוואת אחיו בה הוריש לו כמעט את כל רכושו שהיה איתו.

האלמנה שהבינה כי לא יתכן שבעלה ייתן את מרבית כספו לאחיו, ואילו את אשתו וילדיו ישאיר כמעט ללא רכוש, פנתה לבית דינו של הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל על מנת לברר עם מי הצדק.

כאשר הופיעו בפני בית הדין, פנה רבינו אל האח ושאלו: כיצד הוא מעז לעכב את מרבית

כוונת אביו באומרו 'תתן לבני מה שאתה רוצה', כלומר, מה שאתה רוצה לעצמך שהוא כל הנכסים וכו', גם כן זהו כוונת אחשוורוש באומרו 'והעם לעשות בו כטוב בעיניך'.

ביאר הרה"ק רבי יעקב אריה מטריסק זיע"א הא דאיתא בתוספות במסכת מגילה (יג: ד"ה הכסף נתון לך) 'הכסף בגימטריא העץ, רמז לו שיתלו אותו על העץ'. וקשה לפי זה איך יהיה פירוש סוף הפסוק 'והעם לעשות בו כטוב בעיניך'. אך הוא על דרך שאיתא בספר אחד על מאמר חז"ל (מו"ק יז.) אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, תורה יבקשו מפיהו, ואם וכו', שמביא שם המעשה שהיה מלך אחד שהיה לו יועץ יהודי, ר' שמואל כהן, ובא משפט אחד לפני המלך משריו, שעשיר אחד נסע עם סחורותיו בדרך, וקמו עליו שודדים וגזלו כל אשר לו, והיה הוא הולך ובוכה. פגע בו גבור אחד, ואמר לו: אם אלך ואציל את הונך מיד השודדים מה תתן לי בשכרי? ויענהו הנגזל: אתן לך חלק עשירית מכל הסחורה וימאן הגיבור. ויאמר הנגזל: אתן לך מחצה! ולא נתרצה לו גם לזה. ויאמר לו הנגזל: לך והצל ואשר תרצה תתן לי! ויכתבו זאת בספר, ויחתמו שניהם עליו. וילך הגיבור והציל את כל הרכוש, ויבחר לעצמו כל הסחורה המעולה והיקרה, ולפני הסוחר הניח את כל הסחורה הפחותה והגרועה. וימאן הסוחר. ויבואו שניהם אל המלך למשפט. ויקרא המלך את הכתב שביניהם. ויחמול המלך על הסוחר מאוד, אך לא היה יכול להועילו, כי לפי הכתב הדין עם הגבור, ומלך במשפט יעמיד ארץ.

ויקרא המלך לר' שמואל הכהן ליעעץ עמו מה לעשות. וקרא ר' שמואל הכהן את הכתב פעמיים ושלוש, ויען ויאמר לפני המלך ושריו: לפי הכתב מגיע לגיבור רק הסחורה הפחותה והגרועה בעד טרחתו, וכל הסחורה היקרה

רכושו של אחיו בידו ואילו לאלמנה למסור רק החלק העשרים מן הכסף. האח ענה, כי ישנה בידיו צוואה ברורה שכתב אחיו. ציווה עליו רבינו: 'הבא נא את הצוואה ואת הכסף'. לא עברה שעה קלה והאח הופיע עם הצוואה וסכום הכסף.

רבי שמואל עיין בצוואה והתעמק בה שעה קלה, ניסה לרדת לעומק מחשבתו של אותו אח שמצא עצמו על ערש דווי כשהוא בארץ מרחקים, ולכן בודאי שניסה לרמוז משהוא בצוואה שיוציא את אשתו מהמצר בו תהיה נתונה לאחר פטירתו.

לבסוף אורו עיניו כאשר הבין בפקחותו את דברי האח שנכתבו בעורמה ואמר לו: עליך להפוך את היוצרות! תן לגיסתך כמעט את כל הסכום ולך השאר חמישים רובל! הרי אחיך שפקח היה כתב 'כמה שאתה רוצה תתן לאלמנה', והרי אתה בעצמך הוכחת 'כמה אתה רוצה' - תשע מאות וחמישים רובל. ובכן, את הסכום הזה תתן לאלמנה ולך יישארו חמישים רובל כפי שצוה אחיך המנוח (אדרת שמואל ימי שמואל עמוד תקיז).

על הפסוק (אסתר ג יא): 'וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֶמְנוּ הַכֶּסֶף נָתַן לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ', פירש הגאון רבי אליהו הכהן מאיזמיר, בעל 'שבט מוסר', בספרו 'מגילת אליהו': כלומר, עשה בהם מה שאתה רוצה לך, כלומר, כשם שאתה בוחר בטוב לעצמך, גם כן ואהבת להם כמוך, וזהו אמרו 'כטוב בעיניך'. והוא כענין שסיפר ספר המעשיות באותו איש שהלך בנו למדינת הים והניח כל כל נכסיו לעבדו, ואמר לעבדו: כשיבוא בני תתן לו מה שאתה רוצה! כשבא בנו נתן לו העבד דינר אחד מכל נכסיו, שזה היה רצונו. וכשבאו אצל הדיין פסק הדיין את הדין, שיקח העבד דינר אחד, את מה שירצה ליתן לבן אדוניו, ואת שאר כל הנכסים יקח הבן. דזהו

זה עם תום מלחמת העולם השנייה, כאשר לעומת הופיעה אשה גרמניה שהובילה תינוק בעגלתו. ניסיתי להוציא ממנה דבר מאכל להשקיט את רעבוני. אך היא החלה לבכות בדמעות שלישי באמרה, שאף לתינוקה אין עמה אוכל, בהיותה חסרת בית, נעה ונדה בשיירות המגורשים. אז חשבתי בלבי: הגיעה שעתך גרמניה, שמעל לכל גם עליך עוברת הכוס! נתתי לצעירה להמשיך בדרכה.

אך לפתע הדהדה קריאה ארסית באזני: אני שונא אתכם יהודים! אף לנקום אין אתם יודעים! היה זה חייל יוגסלבי שנזדמן למקום. והוא צדק! העם היהודי לא אומן מעודו לקחת נקמה. נתנו לנו באופן רשמי עשרים וארבע שעות לעשות בגרמנים שנואי נפשנו ככל העולה על רוחנו, אך אינני זוכר אפילו מקרה אחד של הרג גרמני בדינו. אפילו הצעה שכזאת לא הועלתה, נותרנו אחרי הכל, למרות הכל, כמות שהיינו, כשאחת מתכונות היסוד היהודיות הרחמנות ממשיכה להיות מסימני ההיכר שלנו (לעת ערב' פרק כ).

הגה"צ מפאפא זצ"ל שמע מפי הגה"צ רבי מרדכי מבילגורייא זצ"ל משמיה דאביו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א, שבהיותו ילד קטן היה רץ ושחק בתוך הגרויסע שטוב' בפורים, בשעה שזקיניו הרה"ק המהר"ש זיע"א אמר תורה, והשתיקו אותו. והלך לשמוע התורה שאמר זקיניו על הפסוקים (אסתר ו יג-ד) **וְיִסְפַּר הַמֶּן לְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וְלִכְלֵ אֲהָבָיו אֵת כָּל אֲשֶׁר קָרְאוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲכָמָיו וְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ אִם מְזַרְעֵ הַיְהוּדִים מְרַדְכֵי אֲשֶׁר הַחֲלוּת לְנַפְל לְפָנָיו לֹא תוּכַל לוֹ כִּי נְפוּל תְּפוּל לְפָנָיו. עוֹדֵם מְדַבְּרִים עִמּוֹ וְסָרְסִי הַמְּלֶךְ הַגִּיעּוֹ וַיְבַהֲלוּ לְהַבִּיא אֵת הַמֶּן אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עֲשֵׂתָה אֲסֹתְרָ, וְדַקְדַּק הִיתְכֵּן שֶׁאֹהַבֵיו יַעֲשׂוּ לוֹ עֲגַמַת נֶפֶשׁ שֶׁאִמְרוּ אֵלָיו 'נְפוּל תְּפוּל'. וְגַם מְהוּ הַהַמְשָׁךְ 'וַיְבַהֲלוּ.**

והחשובה שייך אל הסוחר. ויתפלאו המלך והשרים על דבריו, שהרי בכתב כתוב להיפך ממש.

ויען ר' שמואל הכהן ויאמר: לא כמו שאתם מבינים פירוש דברי הכתב שכתוב 'ואשר תרצה תתן לי', שהברירה ביד הגיבור לתת להסוחר מה שיתן לו, והסוחר מוכרח לקבל אף אם יתן לו הפחות והגרוע. לא כן הוא פירושם של ארבע תיבות הללו, כי מכיר אני באונס שהיה לסוחר באותה שעה. ומסתמא כך היה כוונתו: 'ואשר תרצה' היינו מה שתרצה ליקח לך, שהוא הטוב והמעולה, אותו 'תתן לי' ולא לך. ומעתה כיוון שהגבור רוצה ליטול הטוב והמעולה בעד שבר הצלתו, ממילא הוא מחויב לתת אותם להסוחר, ואילו הגיבור בעד שברו יקבל את החלק הגרוע.

ויתפלאו המלך והשרים על חכמת ר' שמואל הכהן. ולפי זה הכי נמי הפירוש כן: 'הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך', כי המן הרשע גאה בעשרו כמו שכתוב 'ויספר להם המן את כבוד עשרו ורוב בניו', וכל זה היה לו בעין בלי מחסור כלל וראה זאת בעיניו, ועוד היה לו דבר הצפון בליבו שהוא הכיסופין וההשתוקקות להרוג את מרדכי וכל היהודים ח"ו, שזה היה יקר לו מכל עשרו ורוב בניו, כמו שאמר 'וכל זה איננו שוה לי בכל עת', שעל זה כתוב 'אל תתן ה' מאוי רשע זממו אל תפק', וזה 'הכסף' הוא לשון כסיפה וחמדה, היינו מה שאתה כוסף וחושק לרעה על מרדכי והיהודים. וזה מרזם התוספות כי 'הכסף' בגימטריא 'העץ' זה נתון לך לתלות אותו על העץ, 'והעם לעשות בו כטוב בעיניך', היינו כמו הטוב שלך שאתה רואה בעיניך וזה יהיה נעשה לעם ישראל (היחס מטשרנוביל' עמוד 146).

רחמנות יהודית

סיפר הרה"ח רבי מרדכי קמינסקי ז"ל: פעם אחת גברה הרחמנות שבי על רגשי הנקמה. היה

וטול את רכושם, יעצו לו השרים והוא נענה להם. יהודי פראג קיימו עצרת תפילה המונית להעביר את רוע הגזירה. לאחר מכן התכנסו ראשי הקהילה עם רבם רבי אביגדור קרא להתיעצות דחופה. בסיומה של ההתיעצות היו הנאספים תמימי דעים כי פגישה ישירה עם המלך היא הסיכוי היחיד להעביר את רוע הגזירה. המתכנסים התלבטו לגבי האדם המתאים ביותר לייצגם בשליחות הגורלית.

תחילה ביקש הרב ליטול על כתפיו את המשימה, אך ראשי הקהילה התנגדו לכך, משום שלא היו מוכנים לסכן את שלום רבם. לבסוף הופנו עיני כול אל הפרנס ר' שמואל הרצפלד. ידיו טוב היה לר' שמואל, הרוזן פולדובסקי, שהיה קצין צבא בכיר. בעבר עשה ר' שמואל לרוזן טובה גדולה, ואז הוא סירב לקבל עליה גמול. כעת פנה לידיו בבקשת טובה תחת טובה: 'הסדר לי פגישה עם המלך ובה אומר לו משפט קצר בן ארבע מילים' ביקש ר' שמואל מידו. פולדובסקי הצליח לתאם לידיו פגישה עם המלך, 'אולם זכור כי עליך לעמוד בהתחייבותך ולומר למלך רק ארבע מילים' הזכיר הרוזן לר' שמואל.

ר' שמואל התקבל על ידי המלך בפנים זעופות. 'אמור את ארבע מילותיך' פקד בקוצר רוח. ר' שמואל הישיר עיניו אל המלך ואמר: 'ויאמר ה' אל השטן'. לאחר מכן קד קידה והמתין לסימן כי הפגישה הסתיימה. אלא שסקרנותו של המלך גברה עליו והוא דרש מר' שמואל להסביר את מילותיו הסתומות. אמר ר' שמואל: בספר איוב נאמר פעמים רבות 'ויאמר ה' אל השטן'. חשבת לעצמי כי אם האלוקים עצמו מוכן להשפיל את כבודו ולדבר עם השטן, ראויים גם יהודי ארצך כי ישמע דברם בטרם ייחרץ גורלם. תשובתו של ר' שמואל עוררה השתאות אצל המלך והתרככות מסויימת הסתמנה על פניו, והוא אמר לר' שמואל כי הוא יכול לדבר כרצונו.

ואמר מהר"ש זיע"א, שאדרבא אוהבו נתנו לו עצה טובה בראותם מפלתו, שהיהודים הם רחמנים בני רחמנים, ועל כן ילך מייד לבקש רחמנות ויפול לפני רגלי מרדכי הצדיק שימחול לו. וכן רצה המן לעשות. על כן מן השמים עיכבוהו ויבהילו להמן כדי שלא יהיה לו פנאי לבקש מחילה, שבאמת היה מרדכי רחמני, ועל ידי שהבהילו אותו נעשה הנס (ביתו נאוה קודש, אדר עמוד קמ"ט).

הגיד המגיד מווידסלב הרה"ק רבי צבי הירש זיע"א, אביו של הרה"ק רבי שמוחה בונם מפרשיסחא זיע"א: שמע בני, דע כי ההנחה הזאת שישראל הם רחמנים בטבעם, ובמידה הזאת הם נפלאים ונבדלים מכל העם אשר על פני האדמה, דבר זה נודע ונתפרסם וגם כל האומות יכירו וידעו כי מידת הרחמנות דבוקה באומה הישראלית... וזהו שנאמר שאמרו לו חכמיו 'אם מזרע היהודים מרדכי, רצונם לומר, אם יש בו מידת רחמנות כי כן היא המידה אצל זרע היהודים בני אברהם אבינו ע"ה... מעתה אין לך עוד מקום לנוס ממנו, זאת עצה אחת היא הנשארת, והיא שלא תוכל לו באופן אחר, רק אם נפול תפול לפניו בתחינות ובקשות, ואם מזרע היהודים הוא כנ"ל אולי ירחם עליך ואז תוכל לו. והנה באמת היה הקב"ה ירא פן יסות ויפתה מרדכי מדברי המן, שנתפתה שאול מאגג, לכן היה הנס שעודם מדברים עמו וסריסי המלך הגיעו ויבהילו להביא את המן, כדי שלא יהיה לו פנאי לילך אל מרדכי (עשרה למאה' דרוש ט).

ותבך ותתחנן לו

גזירת גירוש איימה על יהודי פראג. המלך עצמו, ונצל הרביעי, לא חפץ בגירוש היהודים. אולם קופתו הריקה, בצירוף עצת שריו, הן שהביאוהו לחתום על צו הגירוש. 'גרש את היהודים

ימי הפורים חידושים אות ד): **ויש לומר, דהנה כאשר הקב"ה משפיע ישועה מלמעלה, אזי נעשה שמחה גדולה בכל העולמות, אמנם כתב באור החיים הקדוש (פרשת תבוא) בביאור הפסוק (דברים כח ב) 'ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך', כי הקב"ה מלא רחמים, וברצונו להריק טובה למי שיתפלל אליו, אכן בהגעת הטובה למטה, ישפטו סנהדרי מעלה אם הוא ראוי לכך, לזה אמר 'השיגוך' הברכות, כי זהו עיקר ההבטחה, אשר לא יתעכבו בבתי דינים שלמעלה, עכ"ד.**

והעניין הוא כי כאשר הקב"ה משפיע איזה השפעה טובה, אזי יכול להיות כי עד שמגיע טובה ההוא לעולם הזה, כבר אין האדם ראוי לקבלו, וממילא צריך להמתין אז על טובה ההוא, עד שיהיה איזה עת רצון מלפניו, ואזי יוכל לקבלו אף אם אינו ראוי לכך, וכמו כן יכול להיות, שישפיעו משמים אף התנוצצות מן הגאולה, אמנם כיון שאינם ראויים לכך, צריכים להמתין עליה עד שיעשה איזה נס גדול, ובאותו זמן הלא בודאי הוא עת רצון מלפניו יתברך, ועל כן נוכל לקבל אותה השפעה טובה, ולזכות לגאולתן של ישראל.

ולפי זה יש לומר, כי כאשר ראתה אסתר אשר יורדת מן השמים השפעה גדולה מאד, וכמאמרם ז"ל (שם יד): **'ותלבש אסתר מלכות'** (אסתר א ה) **'שלבשתה רוח הקודש'**. סברה למימר כי בודאי יהיה זה הגאולה שלימה אשר אנו מצפים אליה כל אלו השנים, על כן אמרה לנפשה הרי איני צריכה עוד להתחנן אל אחשוורוש ולצפות אל טובותיו, דהא גואל ישראל כבר עומד אחר כתלנו, ובעת גאולתנו הלא יושעו כולם בכל מילי דמיטב. על כן הראתה על אחשוורוש כדי לרמזו, כי הוא הגבר אשר הוא אשם בכל הענין, אולם בא המלאך וסטר ידה כלפי המן ואמר לה: **ידוע תדע כי עדיין לא הגיע זמן הגאולה, וממילא לעת כזאת עדיין צריכה את להתחנן אליו.**

ר' שמואל פתח וסיפר למלך על נאמנותו המוחלטת של יהודי פראג אליו. לבסוף השתטח מלוא קומתו ארצה ובדמעות התחנן לביטול צו הגירוש. לב המלך נמס. הוא הורה לר' שמואל להתייצב על רגליו, ואמר לו: נעתרתי לבקשתך! צו הגירוש בטל ומבוטל! ר' שמואל לא ידע את נפשו מאושר. כעבור רגע הוסיף המלך ואמר: אך באשר לך ראוי אתה הן לפרס והן לעונש! פרס על תבונתך ועוז לברך, ועונש על חוצפתך! כפרס אני ממנה אותך ל'יהודי החצר' שלי, והעונש על חוצפתך יהיה הוספת השם שטן לשמך, מעתה ואילך ייקרא שמך בפי כל 'שמואל שטן!' (בין הדגים לזמירות' פרשת וארא).

על הפסוקים (אסתר ז ה-ו): **'ויאמר המלך אחשוורוש ויאמר לאסתר המלכה מי הוא זה ואי זה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן. ותאמר אסתר איש צר ואויב המן הרע הזה והמן נבעת מלפני המלך והמלכה',** דורשת הגמרא במסכת מגילה (טו): **אמר רבי אלעזר: מלמד שהיתה מחווה כלפי אחשוורוש, ובא מלאך וסטר ידה כלפי המן.** והקשו המפרשים, והלא אסתר המלכה באה כאן כדי לבקש על נפשות בני ישראל, ותפול לפני רגליו ותבך ותתחנן לו, שיתעוררו רחמיו עליהם ויצילים ממות לחיים, ואם כן מדוע עשתה דבר זר כזה להראות על אחשוורוש כי אשמת העם תלוי בו, הלא זה הוא דבר המתנגד אל השכל.

ותירץ הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א בהקדם דברי רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, ויסוד דבריו שסברה אסתר שכבר אין צורך להתחנן ולבקש מאת המלך, כיון שישועת ישראל קרובה לבוא, ועל זה בא המלאך והודיעה כי כל עוד ולא זכינו לגאולה השלמה יש לנו להתחנן בפני המלך שהשעה משחקת לו ולא להתריס בפניו.

ואלו דברי רבינו ה'דברי יואל' (ליקוטי אורה;

ישור אל בני עליה

פ"ג
אזינו רבינו איש
אדום הדב אלמלך
כהר אלעזר ליפמן
בשיחם נעים אלימלך
נפטר בא אדר ט"ו
תשנ"ב

אדרבא הייליגער רבי ר' אלימלך זצ"ל

**על-ידי התחברותם בקדושי עליון
גם הם ישכבו אף וחומה ולהיטיב מטוב ה'**

כל יהודי בעדינות נפשו ובפנימיות טוהר לבבו, תיכף שגולה לפניו אש שחורה על גבי אש לבנה, אותיות המאירות של התנא האלוףי הרבי ר' מיילעך, נבער בשמחו בעוז תעצומת, ומצא מין את מינו וניערר לאהבה וליראה את ה' הגדול והנורא, להחזיר ולהשיב את כל חלקי נפשו ורוחו ונשמתו לאביו ולבוראו.

משאירים כלום לעצמם. בכך נתגלה שמיד כשהתחילו רצו לתת.

ותשבעו...

ועתה שמחה גדולה בכל העולמות שמופיע בעולם אור חדש: **"נועם אלימלך" בשלמות הביאור ותכלית הפאר.** הספר שכל הצדיקים ראו בו המשפיע הן לצאת מטיט החומר, והן לקבל ממנו תיקון כזה שכל המקושר זוכה גם כן בעצמו לתת את טובו לכל העולם, שיוכל להעלות את כל הבייאה לשרש, **"וליחד ייחודים כמותך"** (תשובת משיח לשאלת אור שבעת הימים "אמתי קאחי מן". אגרת הבעש"ט).

בכל עת שהצדיקים הגדולים הולכים מדרגא לדרגא והורגים את הנחש לגמרי, הם מתעלים לתכלית "צדיק מושל בראת אלקים", שהם מתרמים ליוצרים, לשנות הטבע, לחולל פלאות ולהיטיב עם כל הברואים, כי "בשביעם נברא העולם".

'מקום גדלתם' - שאנו רואים שהרקיטו שחקים - 'מתגלה בענותותם': שהגשמה שלהם שגבה מאד, עד שהם מרגישים, שכל מה שישגו להגיע לתכלית שלמות השגתם, מדרגתם ייחודם ומופתיהם - הכל רק כדי למסור ולתת, ובכך לתקן את כל הבריאה, הן ברוחני והן בגשמי. הנשמע כזאת והנראה כמזוה, שרואים גדולת הצדיקים שאינם

מהדורת פאר מושלמת

ביאורים | **ציגונים** | צעטיל קטן ותפילה קודם התפילה מבורא פרקי תולדות מורחבים | מפתחות

אור הגאולה לישרי לב

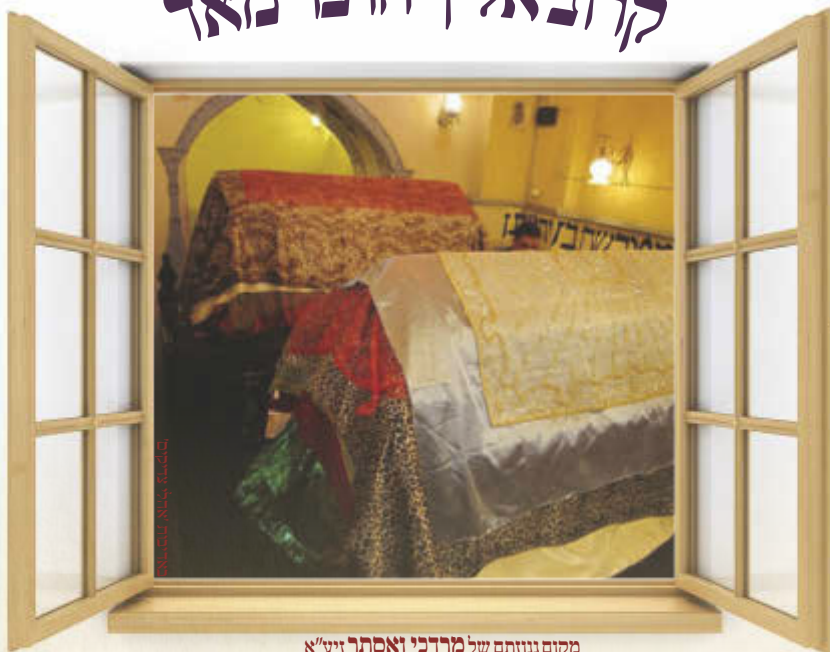
לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום נגוזתם של מרדכי ואסתר זיע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך